MUHİT

Sene 3

Resimli Aylık Aile Mecmuası

№ 27, Kânunusani 1931

NUSHASI 50 KR.

Müvezzilerden Elbise kalıbını isteyiniz.

Muhit
Kari'lerine
mes'ut bir
yıl temenni
— eder. —
** 1931 **

Yeni

MUHİT

Resimli Aylık Aile Mecmuası

Sene 3 | Kânunusani, 1931 | № 27

İçtimai Musahabe

Tek Fırka Çok Fırka Münakaşası

Kemalizmin Faşizm ve Bolşevizm ile Mukayesesi

AHMET CEVAT

Büyük Türk İnkîlabı köylülerin, işçilerin, esnaf ve tüccarın, hasılı bütün içtimai sınıfların kuvvet ve yardımiyle têmin olunmuştur; hepsinin siyasi haklara hakkı vardır.

Kemalizm sermayenin ve sa'yın muhtelif şubelerini ahenk dairesinde çalıştırarak memleketin inkişafını te'min etmek isteyen bir doktrindir.

Büyük Mustafa Kemal tek fırka sistemiyle memleketin ahenkdar bir inkişaf hayatına mazhar olacağına kail olmadığındandır ki ikinci bir fırkanın teessüsünü tasvip ve teşvîk etmiştir.

ÇOK sevinilecek bir şeydir, nihayet bizde de içtimai munakaşalar başladı. Şimdi munakaşa olunan en mühim mesele *tek fırka, çok fırka* meselesidir.

Ma'lûmdur ki Büyük Gazi ikinci fırkanın teessüsünü tasvip ve teşvîk buyurmuştur, fakat Ali Fethi Beyin siyasi hataları yüyünden bedbaht S.C. fırkası sıkta uğramış bir cenin gibi yok olmuştur. Şimdi, *cumhuriyetçi, milli ve laik* prensiplerinin platformu içinde başka fırkaların teessüsüne luzum ve imkân olup olmadığı münakaşasına yeniden girilmiş bulunuyor.

Bu mühim münakaşa etrafında Milliyet gazetesinde fikirlerini iyzah etmiş olan muhârrirler Falih Rıfkı, Yâkup Kadri ve Zeki Mes'ut Beylerdir.

Hariciye vekilimizle Rusyaya gidip üç haftalık bir tetkîk seyahatinden avdet eden Falih Rıfkı Bey Bolşeviklerin îktisadi mücadelelerinden ve bilhassa halk kütleleri üzerine yaptıkları propaganda usullerinden büyük bir entuzyazm (heyecan) ile bahs eden bir seri makalelere başlamıştır. Gazi hazretlerine seyahat arkadaşlığı sebebiyle inkîtaa uğrayan bu makalelerden birinde Falih Rıfkı Bey şöyle diyor:

«Moskova ihtilalcileri halkçı olan ve Türkiyeyi kapitalistlerin müstemlekesi olmaktan kurtaran Türk inkîlabını kalpten seviyorlar..... — Biz nasyonalistiz, onlar komünisttirler, sistemdeki bu zıtlığa rağmen Rus ihtilalinin içinde bulunduğu bütün şartlar bizim inkîlabızımızın şartlarına benzer. Biz asırlarca ezilmiş, uyandırılmamış bir halk yığını içine yepyeni garpçılık müessesesini yerleştirmeye çalışıyoruz. Onlar aynı yığını yine yepyeni bir müessese içinde yu-

FALİH RIFKI BEY

ğurmaya çalışmaktadırlar. Rus ihtilalcilerinin bilhassa yığın terbiyesi usullerini, fırkanın ve genç ihtilalcilerininin bu iş için nasıl uğraşmakta olduğunu öğrenmek istedim. Moskovanın bu hususlaki tecribeleri bizim için umduğumuzdan fazla faydalıdır.»

Falih Rıfkı Beyin Rusyada ilmi-îktisadi inkişaf için sarf olunan hayret verici cehtler hakkındaki sözlerinden bir kaç satır da buraya nakl ediyorum:

«Rus ihtilalcileri bu ilk önce kimsenin inanmadığı işi üç sebepten başarmaktadırlar. Biri ilmü fen kuvvetini başa getirmek, ikincisi bütün nefis san'atları seferber ederek gençliğe ve halka heyecan ve şevk vermek, üçüncüsü inkîlapçıları halk içinde çalıştırmak...»

Sonra muhtelif çalışma ve propaganda usullerini tafsilatiyle anlatıyor.

Türk inkîlabının samimi dostu olan ve «açlığa kadar her şeyi sistem haline getiren» bu bolşeviklerın fikir adamlarımız üzerindeki têsiri pek büyüktür. Fakat bu samimi heyecan ne kadar meşru' olursa olsun iki inkîlabın aynı yollardan yürümesine imkân olup olmadığı mes'elesi büsbütün ayrı bir şeydir.

Şimdi, saf idealizmi beni meshur eden ve ru inkîlabının büyük işlerinden müteessir görünen Yâkup Kadrinin C.H. Fırkası ve Radikal tedbirler makalelerinde müdafaa ettiği fikirleri de hulâsa edelim:

1) Halk fırkası bir inkîlap fırkası olduğunu unutmuş, oportünist bir fırka gibi hareket ederek çokluk ve kalabalık têminine çalışmıştır. Halbuki:

2) Memlekette inkîlap prensipleri kök salmış olmaktan çok uzaktır. Bu günkü ve yarınki nesilleri cumhuriyet için hazırlamak lâzımdır. Halbuki:

3) Gelecek cumhuriyet neslini hazırlamak yolunda şimdiye kadar hiç bir şey yapılmamıştır.

4) Böyle olduğu ancak şimdi, S.C. Fırkasının açtığı galeyanlı siyasi faaliyet haftalarında anlaşılmıştır.

5) Altı sene zarfında inkîlapçılığı kütlelere sevdirmek için hiç bir şey yapılmamış olduğunu fırka erkânı da kendi kendilerine iytiraf ediyorlar.

Yâkup kadri Beyin nazarında inkîlapçı halk fırkasının en büyük vazifesi inkîlapçılık ruhunu yeni nesillere aşılamak için terbiye vazifesini yapmaktır. Çünkü Halk fırkası (milletin bütün sınıf, zümre ve tabakalarını kavramış olan) Müdafaai-Hukuk cemiyetinin bir temadisidir; yoksa tek bir sınıfın fırkrsı değildir.

Zeki Mes'ut bey de «Tek fırkalı murakabe» ve «Çok fırkalı mukarabe» başlıkları altında neşr ettiği iki makalede şu fikirleri mudafaa ediyor:

1) İnkîlap umdeleri cumhuriyetin platformudur, onun haricinde fırka têsisine müsaade olunmaz, esasen siyasi faaliyet gösteren münevverler arasında böyle bir arzuyu besleyen de yoktur.

2) Sırf tenkît ve murakabe esası üzerine fırka teşkil edilmez.

3) Fırkalar tabii olarak zümrelerin, sınıfların îktisadi menfaatları üzerine teessüs edebilir.

4) Bu nevi' fırkaların teessüs etmesi için zümrelerin yâni içtimai sınıfların îktisadi ve fikri inkişaf ve taazzileri çok ilerlemiş olmalıdır. Bizde henüz böyle bir içtimai ve îktisadi inkişaf yoktur. (Bundan kendiliğinden çıkan netice şudur: bizde henüz hakîykî fırkalar teessüs edemez.)

5) Tek fırka sistemi serbest tenkît ve münakaşaya mani' değildir. Aynı fırka dahilinde ameli ve ihtısasi sahalarda serbest tenkît ve münakaşa mümkündür. Misal olarak Faşizm gösterilmektedir.

(Bundan da kendiliğinden çıkan netice şudur: bizde şimdiki halde yalnız bir fırka olabilir, o da inkîlap fırkası olan Halk fırkasıdır.) Bizim düşündüklerimiz:

***

Evvela tek fırka sistemlerini doğuran ve yaşatan îktisadi-içtimai şeraiti arayalım. Rusyada bolşeviklik bir sınıfın (işçilerin) feodal ve burjuva sınıflarına galebesiyle çıkmıştır. Esasen çarlık zamanında dahi bir komünist fırkası vardı ve bu fırka **bolşevik minşevik** namiyle ikiye ayrılmıştı: proleter (yâni vücudunun kuvvetini ücretle satmaya mecbur) sınıfın siyasi diktatörlüğünü kurmak programını kabul eden bolşevikler, burjuva sınıfları arasında siyasi taazzi ve inkişafı muvafık bulan minşevikler. Bolşevikler büyük inkîlabı muvaffakîyetle idare etmiş, programları mucibince proleter diktatörlüğünü tesis etmiştir. Bu fırkanın programı Karl Marxın ve Fridrich Engelsin doktrinine istinad eder. Lenin 1917 de inkîlabı yaparken proleter devletinin nazariyyatını da Marx ve Engelsin yazılarından çıkararak kitap halinde tedvin etmişti. (Devlet ve ikîlap). Bu doktrin ispat ediyor ki proleter sınıfı için kat'i bir diktatörlük tesis etmek diğer sınıflara asla siyasi hak vermemek zaruridir, aksi takdirde inkîlabın semerelerini elinden kaçırır, tekrar onların diktatörlüğü altına düşer.

Bolşevikliğin asıl gayesi «sınıfsız cemiyet» yaratmaktır. İddiası ise yaratacağı sınıfsız cemiyetin makinalaşma kuvvetiyle burjuvazinin sınıflı cemiyetinden daha mükemmel, daha müreffeh, daha müterekkî ve münkeşif olacağıdır. Görülüyor ki doktrinin nazariyatı böyle olduğu içindir ki proleter diktatörlüğü altında çok fırka olamaz. Bolşeviklik ilk önce mülki şahsiyyeti kâmilen fesh etmişti, yalnız köylülere toprağı taksim etmiş, tasarruf hakkı vermişti; sınaat ve ticarette küçük burjuvazi denilen esnafların bile ticaretini kaldırmıştı. Fakat bu usul müthiş bir açlık ve kıtlık doğurduğu için Lenin Yeni İktisadi Politika namiyle esnafın ticaretine kanun ile mahdut bir müsaade vermişti. Bu devre N.E.P. denilir ki Novaya (yeni) Ekonomiçekaya (ekonomik-îktisadi) Politika terkibinin ilk harflerinden ibarettir. Bu hak muvakkattı ve esnafa siyasi hak vermeyordu. Komünistler istihsal ve tevzi' mekanizmasını mükemmelleştirdikten sonra tekrar hususi dükkânları kapatılacaktı. Şimdi son cehtlerini sarf ederek beş sene-

YAKUP KADRİ BEY

lik programla sınai istihsal gibi zirai istihsali de makine kuvvetiyle kollektif bir hale getirmek, köylü sınıfına bile nihayet vermek istedikleri anlaşılıyor.

Hulâsa: içtimai sınıfları kaldıran bir rejimde fırkalar olamaz. Bunun için bolşeviklikte tek fırka vardır ve başka fırkaların teşekkülüne müsaade olunmaz.

İtalyada Faşizm 1920 de bir an için inkîlabını ilan edebilen amele sınıfının siyasi galebesini bastırmak için şehir ve köy burjuvajisinin silahlanmış kuvvetlerinden doğmuştur. Bu rejim sınıfların üstünde nazım bir kuvvet olarak teessüs edebilmiştir. Memlekette sınıfların siyasi serbestisi iade olunacak olursa amele sınıfının az zamanda galebe çalacağı ve diktatörlüğünü tesis edeceği muhakkak görünüyor. Bunun için siyasi hürriyetler kaldırılmıştır. İktisadi inkişafı durdurtmamak için ise Faşistler memleketlerinde mebzul olan ihtisasa muracaat ediyorlar. Faşizmin siyasi hurriyetleri iade etmemesi zaruridir, çünkü amele sınıfı bu günkü cemiyetten kaldırılması mümkün olmayan yegâne sınıftır. Mütemadiyen de adet-

leri çoğalmaktadır ve çoğalacaktır. O halde italyan faşizmi, amele sınıfı bir ihtilal neticesinde müsellah bir galebe çalmadıkça, sınai ve zirai istihsal makinaların terakkîsiyle merkezileşinceye (trustleşinceye) kadar, devam edecektir.

Hulâsa: İçtimai sınıflardan birinin tegallübüne mani' olmak için kurulan bir rejimde de siyasi fırkalar teessüs edemez. Bunun için faşizmde de tek fırka vardır ve başka fırkaların teşekkülüne müsaade olunmaz.

SİMDİ bize gelelim. Kemalizm yalnız tufeyli bir sınıfın ilgasını ister o da feodal sınıfıdır. Feodal sınıfının başında padişah ve hanedan vardı, bunlar küçük fakat siyasi îktidarı merkezileştiren bir zümre idi. Muavin ve aletleri büyük emlâk sahipleri ile şeriatı istismar edenlerdi. Kemalizm kat'i galebesini çalmıştır, padışah da, hanedan da, şeriatçılar da kaldırılmıştır. Din kanunları devlet işlerinden ayrılmış, diyanet işleri ve mêmurları cumhuriyete tabi' kılınmıştır. **Bu büyük ve inkîlabi muvaffakîyet ise bütün diğer içtimai sınıfların kuvvet ve yardımiyle têmin olunmuştur.**

Memleketimizde derebeylik içtimai müessese olarak şark vilayetlerinde, Kürt ırkından olan aşiretlerde vardır. Kemalizm son mücadelesini, yine bütün diğer sınıflardan aldığı kuvvetle, orada yaptı ve yapıyor. Galebesini çaldı ve çalıyor. Bizde içtimai sınıflardan hiç biri ve hiç bir zümresi Kürt derebeyliğinin devamını ve kuvvetlenmesini istemez. Memleketin bütün kuvvetleri hukûmetin elinde toplanmıştır, bu kuvvetler dahili Şeyh Sait isyanını ve hariçten gelen Ağrı Dağ taarruzunu yenmeye muvaffak olmuştur. Esasen Kürt derebeyliğine saltanat bile düşmandı, fakat onlarla harb edecek ve silah kuvvetiyle o derebeyliği kaldıracak îktidarda değildi. Cumhuriyet hukûmeti padişah hukûmetlerinden daha kuvvetli olduğunu ispat etmiştir.

Feodalitenin bir istihalesi a'yanlıktır. A'yanlık namiyle zikr ettiğimiz sınıf köylerde eraziyi ellerinde toplayan ve köylüyü borçlandırarak istismar eden mütegallibedir. Bunlar kanunların koltuğu altına sığınmış, şekil değiştirmiş küçük derebeylerdir. Kemalizm henüz bu hususta son sözünü söylemiş değildir. Fakat vasi' emlâk sahipleri ve faizci sınıflar bütün burjuvazi memleketlerinde vardır. Bunlarla köylüler ve diğer içtimai sınıflar arasındaki menfaat zıddiyetleri her yerde serbest siyasi mücadele hayatına giren mes'elelerdir.

Şimdiki halde bizde tek fırka sisteminin devamını zaruri kılan sebepler varmıdır? Buna kat'i cevap vermek için içtimai sınıfların karşılıklı vaz'iyetleri düşünülmelidir.

EVVELA şehirden başlayarak büyük ve küçük burjuvaziyi ele alalım. Genç bankerlerimiz, genç fabrikatörlerimiz ve büyük tüccarlarımız hiç bir sebepten eski rejimi cumhuriyete tercih etmez. Esnaf için de hâl aynıdır, yalnız esnaf bu günkü Halk Fırkası hukûmetinin mali sisteminden müştekidir. Fakat bu şikâyet irticai değildir. Normal bir siyasi mücadelenin sahasına giren bir mes'eledir. Küçük burjuvaziye siyasi haklar vermek ve büyük millet meclisinde mümessillerini bulundurmak elzemdir. İntihap kanununu küçük burjuvaziye temsil hakkını têmin edecek şekilde tâdil etmek Kemalizmin acil bir vazifesidir. Bu tedbir küçük burjuvaziyi ameli olarak cumhuriyetten istifade etmek yoluna götürür: insiyakî bazı irtica' fikirlerini kâmilen zihninden siler. Esnaf cemiyetleri, siyasi fonksiyonları olmazsa, tufeyli reisler ve kâtipler elinde zayıflayarak amelden kalan uzuvlardan fazla bir şey olmazlar. Bizde küçük burjuvazinin medeni înkişaf rolü çok büyüktür. Bu sınıfı ihmal etmek asla caiz değildir. **Tahkîk hey'etleriyle derdlerine çare bulmak da imkânsızdır.** Bu sınıfın mutlaka siyasi hakları têmin olunmalı, Millet Meclisinde daima îktisadi ihtiyaçlarını anlatabilecek, dileklerini mudafaa edecek hakîkî mümessilleri bulunmalıdır.

Şehir sınıflarının en vasii şüphesiz ameledir. Amele büyük, küçük burjuvazinin ecirleridir. Amele her medeni memlekette terakkînin ön saflarında bulunur. Makinalaşmanın en büyük dostları ameledir. Amelenin irtica' ile ve feodal sınıflarla beraber gitmesi tasavvur edilmez. Yalnız amele şahsi mülkiyetten mahrum olduğu için mahiyeti iytibariyle sosyalizme ve komünizme temayül eder. Fakat bu temayül hiç bir memlekette, amele müsellah kuvvetlerle hakîkî bir inkîlap yapmak îktidarında olmadıkça, siyasi haklardan mahrum kalmasına sebep teşkil etmez. Faşizm ancak amelenin tegallübü hakîkî realite halini aldıktan sonra çıkmıştır. Ameleye sindika hakkı, hayat ve kaza sigortası hakkı, millet meclisinde temsil hak-

kı vermemek için memleketimizde hiç bir sebep yoktur. Ameleyi hafi teşkilatlardan alıkomak ve yabancı memleketlerin ihtilalci tesirlerinden koparmak için en eyi ve en müessir çare milli çevre dahilinde teşkilatlarına müsaade etmektir. Ancak bu sayede amele milli cumhuriyetin en sadık ve en fedakâr kulları ve askerleri olurlar. Kemalizmin diğer acil vazifesi de bu sınıfa içtimai, iktisadi, siyasi teşkilat hakkı yâni sindika ve fırka hakkı vermektir.

Köy sınıfları üç şûbeye ayrılır: feodalizme en ziyade yaklaştığını söylediğimiz vasi' emlâk sahipleri ve faizciler, orta köylüler, küçük ve ecir köylüler.

A'yan ve mütegallibe son millet meclisinde pek az temsil ettirilmiştir, şikâyetleri bundan ileri geliyor. Köylüler iktisadi menfaat iytibariyle bunların en büyük hasmıdır. Yalnız ihtiyaç köylüleri mütegallibenın kucağına atar.

Kemalizmin Mustafa Kemal tarafından tatbikî
Gazi Hazretleri halkın dertlerini dinlerken

Orta köylüleri a'şarın kalkmasından memnundur. Küçük köylüler borçludur. Yalnız a'şarın kalkmış olması onları tatmin edemez. **İstihsal vesaitine ve sabit bir satış piyasasına muhtaçtırlar.** Kemalizm bu geniş kütleleri asla ihmal edemez. Geniş mikyasta temsil hakları temin olunmalıdır.

Görülüyor ki irticai bir harekette bulunabilecek ciddi bir kuvvet sahibi teşkilatı haiz sınıf yoktur. En büyük tehlike geniş emlâk sahiplerinden gelebilir. Fakat bu tehlikenin önüne ancak diğer küçük ve magdur sınıfların siyasi kuvveti ile geçilir. İlmi lisanda (büyük erazi burjuvasizi) denilen bu mütegallibenin henüz ciddi bir tehlike halini aldığı ve ona karşı ölüm dirim kavgası açıldığı yoktur. Saltanata yardımcı çıkarak müsellah kuvvetlerle milli mücadeleye karşı isyan eden bu sınıf, düşmanla pençeleşilirken bile, köylülerden alınan kuvvetle ezilmişti! Şimdi ise cumhuriyet hukûmetinin bu sınıftan asla korkusu kalmadığı aşikârdır.

O halde tek fırka sistemi bizde zaruri değildir. *Çünkü Kemalizm sermayenin ve sa'yın muhtelif şubelerini ahenk dairesinde çalıştırarak memleketin inkişafını temin etmek isteyen bir doktrindir.* Feodalite (saltanat ve derebeylik) gerek sermayenin gerek sa'yın semerelerini gasb eden bir sınıf olduğu için ona karşı ilanı-harb edilmişti; bu muharebede sermaye ve sa'y sınıfları hep beraber olarak, el ele vererek askerlik etmiş ve galebeyi beraberce kazanmıştır. Şimdi de ahenkdar bir siyasi iştirâk ile inkişaflarına devam etmek hakkına maliktirler. Bu da **sermaye ve sa'y sınıflarının ayrı ayrı teşkilatlanması ve millet meclisinde temsil edilmesiyle temin olunabilir.**

Bütün bu sınıfları halk fırkası kendi sinesinde toplayabilirmi?

Genç bankerler, genç fabrikatörler ve büyük tüccarlar bu suale evet... diyor. Münevver ideologları da vardır. Fakat Kemalizmin reisi, bizzat Gazi Mustafa Kemal tek fırka sistemiyle memleketin ahenkdar bir inkişaf hayatına mazhar olacağına kail değildir ki ikinci bir fırkanın teessüsünü tasvip ve teşvîk etmiştir.

Hak onunladır.

Hulâsa: Tahlilimiz ispat ediyor ki bizim için tek fırka sistemi zaruri değildir. Tek fırka sistemi devam ederse memleketi tedricen yeni yetişen büyük burjuvazinin diktatörlüğü altına sürükleyecek, kütleleri inkilabın niymetlerini tatmaktan ve kîymetini anlamaktan uzaklaştıracak; bu suretle tedricen irtica' tehlikesi artacaktır.

Edebi Musahabe :

Namık Kemale Muhabbet ve Hurmet

ABDÜLHAK ŞİNASİ

BÜYÜK Şairler kendi devirlerinde kalplerde ve iz'anlarda tekevvün eden aşk ve asalet ihtiyacını en olgun, dolgun ve coşgun ifade edenlerdir; büyük kahramanların da bu aşk ve iymanı harekete ve fiil haline getirenler olduğu gibi! Ve bunların farîk bir sıfatı da eserlerine duyulan ihtiyaçtır. Büyük şairler ve büyük kahramanların eserleri o kadar vaktinde tahaddüs eder ki — içinde doğdukları zamanlar sonraları yâd edilince — onlar bu zamanların bir nevi' temeli gibi görünürler ve ne kadar zaruri olduklarını anlarız.

Namık Kemal bir tarih müellifi, piyes ve roman muharriri, gazeteci ve şairdi. Hulâsa bütün ma'nasiyle bir edip. Bu gün onu en çok hiss edip en çok sevenlerin biri olan Hamdullah Suphi: "Edebiyat bir iyman, bir aşk, kutsi bir kudrettir. Tanzimat devrinde bu muhtelif kuvvetleri, en eyi temsil eden Kemal oldu." diyor. Eğer onun büyük kalpli eseri Sultan Aziz devri, o henüz geniş, bol, şatafatlı ve ümitli devir içinde yaşamamış, çağlamamış, ve hiç bir "vaveyla" koparmamış olsaydı bu devir asalet ve şerefinden neler kayb edecek ve bize ne kadar boş gözükecekti!

Namık Kemal, Şinasinin ihdas ettiği "Tasviri Efkâr" gazetesine yazmağa başlamıştı. Üslûbu vaktinde yeni ve cümleleri vaktinde kısa görünmüştü. Sırf edebi bir tetkîkte bu üstadın lisanımıza ve nesrimize etmiş olduğu hizmetler ayrıca tefsir edilmeğe değer. Bu gün Namık Kemalin üslûbu bizce natuk bir adamın, bir hatibin üslûbunu andırır, ve o en büyük gazetecimizdir. Onu gazetenin bizde yüzüncü senei-devriyesinde asıl gazetecilerimiz tes'it etmelidirler.

Namık Kemal muakkîbi ve dostu Abdülhak Hâmidin dediği gibi: "Hissiyatımızı azameti-tarihiyemizle imla ve iyla eden o büyük sahibi-kalem" dir. Demek ki bu büyük adamın kalbi son derece milli imiş, mademki millet onda kendi kalbini hiss etmiştir. Ve demek ki, zaten gittikçe sadeleşen, lisanı da gayrı-milli değilmiş, mademki millet bu lisanı duymuş ve kendi hislerine tercüman olduğunu anlamıştır. Namık Kemal de milli bir şairdir. Onu asıl bu muhterem sıfatiyle yâd ve tâziz etmeliyiz.

Namık Kemal "Tasviri Efkâr" muharriri

MEŞRUTİYETİN iylanında, o tarihlerde *"taşra"* denilen vilayetlerden gazetelere kanunu-esasiyi ve hürriyeti tebcil için vatan ve millet aşkîyle dolu telgraflar yağıyordu, ve bütün bu telgraflar Namık Kemal üslûbunda idi. Onlarda üstadın muvaffakîyeti yoksa da hep onun heyecanı ve ruhu vardı. Belli idi ki bu hücra ve uzak yerlerde bu telgrafları yazan kalemleri Namık Kemalden kalan bir heyecan ile tutanlar hep onun müritleriydi.

Namık Kemal vatan hissini hürriyet aşkîyle besleyerek ve incelterek türk hassasiyet ve zihniyetinin üstat ve mürşitlerinden biri olmuş ve bütün milletini alevlendirmiştir. Yine Abdülhak Hâmidin tâbirince Namık Kemale kadar vatan muhabbeti içimizde daha ziyade uhrevi bir muhabbetken ondan beri daha dünyevi bir muhabbet olmuştur.

YENİ vatan telakkîsi ve mefkûresi onun eseridir. Namık Kemal, Türkler için, bütün hayatiyle vatanperverlik, hürriyet, hamiyet ve bu gayeler uğuruna cesaret ve feragat hislerini temsil eden bir kahraman olmuştur. İşte, bu gün Namık Kemal o kahramanın adı ve timsalidir.

Onun tarihimize ettiği hizmet ve ilave ettiği kîymet büyüktür. Vicdan ve iz'anındaki asalet ve hamiyet hislerini muhitine ve zamanına yaptığı gibi tarihe de geçirmiş, yahut bunları tarihte de keşf etmiştir. Zira o milletin eski büyükleriyle aynı coşkun hisler ile mütehassisti. Kalbinin hamleleri de onların hayatındaki ahenge uyuyordu. Böylece Türk Tarihi Namık Kemalden sonra bize hem daha ziyade yaklaşmış, hem daha ziyade güzelleşmiştir.

O nazm ve nesriyle, senelerce milletin gururunu besledi, ve hamaseti yalnız şiire değil, romana ve tiyatroya da ithal etti. Bâzı zamanlar vardır ki milletin Namık Kemalin eserinden mahrum kalması tasavvur bile edilemez. Bu zamanlarda Namık Kemal kendi kalbinde vatanının kalbinin çarptığını duymuş olduğu eski dakîkalar tekrar hayata gelir ve milletin kalbinde hâlâ daha Namık Kemalin kalbinin çarptığı duyulur.

Hukûmetlerin istipdadı karşısında milletin hürriyetinin hukukunu müdafaa eden kahraman, kalemi ve sözleriyle kendini derde boyun bükmeğe ve her devre hizmet etmeğe alışkın olan zavallı yazı taciri muharrirlerimizin o kadar fevkîne yükseltmiş oluyor ki bunlar Namık Kemale verdiğimiz ehemmiyeti anlayamayor, hattâ, bunun gösterdiğimiz esbabı-mucibesini bile kabul etmeyorlar. Zira, Namık Kemal onların "plan" ı üzerinde değildir. Biz de onun gibi millettin hukuk ve hürriyetini müdafaa edenlere çok kere meczup ve deli bile denmiştir. Halbuki ona vaktinde "fedai Kemal bey" dediler. Millette Namık Kemale hakîykî bir muhabbet ve hürmet mevcuttur. Ve buna şükr etmeliyiz. Türkler Namık Kemali "nanı-aziz" dedikleri ekmeği sevdikleri gibi severler.

Bizde maatteessüf çok az kalem sahibi bu mevkîe yükselebilmiştir. Ediplerimiz ona gösterilen bu muhabbet ve hürmeti çok görmemeli, bunlardan kendi meslekleriine düşen fahr hissesini duyarak iftihar etmelidirler. Bundan dolayı bizde gazeteci, hikâyeci, tiyatro muharriri, şair, bütün kalem sahiplerinin Namık Kemale ayrı bir hürmet ve minnet duymaları lazım gelir. Bizde eskiden beri şairlerimizin ekserisi padişahlarla vezirleri iy la eden kasideler, gazetecilerimiz de Hukûmetlerle nazırları sena eden makaleler yazdılar. Şairler caizeler aldılar, hicviyeler bile çok kere yalnız maharet göstermek için yapılan lisan ve nazm cambazlıklarından ibaret değildi, bir takım ta'vizler almak gayesini istihdaf ederdi. Gazetecilerin mevsim mevsim renklerini ve ma'nalarını değiştiren yazıları da çok kere zülfü-yara dokunmamak şartiyle yapılan hesap ve entrikalar için yazılır, çizilirdi. Namık Kemal gibi müesses kuvvetlere karşı bir fikir, bir mefkûre ile, bir hürriyet ve hamaset mefhumu ve aşkîyle isyan eden kalemlere eğer ara sıra rast gelinmese ve arada sırada böyle müstesna bir edip edebiyatı milletin vicdanında iktisap etmesi lazım geldiği ulvi makama is'at etmese bizde kalem sahiplerinin şimdiki kadar bile kadir ve ehemmiyeti kalmazdı.

Namık Kemalin hayatı da vatana tahsis edilmiş ve bu aşkla feda edilmiş bir eserdir. Zavallı Namık Kemal vatanını ne kadar seviyordu. Her kalbi öldüren de ken-

Namık Kemal Avrupadan avdet ettiği zaman

disini besleyen ve yaşatan aşktır. İşte, Namık Kemal aşkına canını veren bir pervane gibi yanmıştır. Bir Kânunuevvel günü, bundan tam 42 sene evvel!

BİZ Namık Kemali matbu' ve müdevven eseri kadar bu eserindeki ruh için severiz. Edebiyat ile çok meşgul ve meşbu' ve artık bezgin ve bıkkın bir genç bir gün onu okuduktan sonra diyordu ki: "Asıl mârifet Namık Kemal gibi okunulmadan beğenilmek ve sevilmektir. Zira bu safhaya, bu devreye geldinizmi artık hiç bir tenkît size erişemez!„ Fakat, bu kuvvetli bir takım esbabı mucibesi olmadan elde edilemeyecek bir mevkî'dir.

Filhakîyka millet Namık Kemale perestiş eder. Fakat, meşrutiyetin ilk senelerinde, onu daha çok hatırladığı zamanlarda bile, oğlu Ali Ekrem Beyin mârifetiyle tab' edilmeğe başlanan eserlerinin tam külliyatı, ilk hâhişten sonra, Trablus Garp harbiyle milletin başı büyük bir belâya girince, devam edilemeyip kalmıştı.

Ziya Paşa ve Namık Kemal Kanunu Esasi Encümeninde

Bu gün bu eserler içinde elimizde yeni harflerle hiç olmazsa en esaslı şiirlerinden mürekkep bir mecmua ile en mühim yazıları ve gazete makalelerinden müntehap bir cilt bulunmalıdır. Tarihinin de tarihimize mühim bir hizmet olacağına kaniim. Esasen şimdiki müverrihler her şeyden evel "can„ ve "canlı şey„ isteyorlar ki bu da Namık Kemalde büyük bir asaletle mevcut olan bir meziyettir.

Namık Kemal eserini de, tesirini de yapmıştır. Onun siyması, son zamanlarında Sakız mutasarrıfı iken çıkarktmış olduğu o siyah, kıvırcık ve uzun saçlı, büyük sakallı resmi, nurani alnı ve derin gözleriyle, babalarımızın ve bizim hafızamızda vatanın en asil mâna ve manzaralarından biridir. Artık o milli mazinin bir parçası ve bir seması olmuştur. Namık Kemalin hassası ulvi bir mehtap gibi, ruhlara vatan muhabbetinin şiirini dökmekti. Onu söndürünüz, babalarımızın hayalinde vatan ziyasını karartmış olursunuz. Victor Hugo bir gün, Paris şehrinin aşkîyle:

"Ce que perdrait le bruit du monde,
Si un jour Paris se taisait !...„

demişti. (Bir gün Paris artık sussaydı dünyanın gürültüsü neler kayb ederdi!) Namık Kemal de vatan ufuklarında susturulsa birden bu kubbede ne büyük bir boşluk kalırdı!

Türk vicdanına en çok tesir icra etmiş, yâni bizim yegâne ehemmiyet verdiğimiz irfan olan yüksek iz'an ve iymanına hizmet etmiş Türk siymalarını düşündüğümüz zamanlar kimi hatırlar, kimi buluruz? Hangi şairi, hangi üstadı, hangi filozofu? Biz, son zamanlarımızın tarihinde, en evvel ve en çok Namık Kemali buluruz. Öyle ki insanın Voltaire in gûya cenabı hak için söylemiş olduğu sözü onun hakkında söyleyerek: "Eğer Namık Kemal olmasaydı onu iycat etmeliydik„ deyeceği geliyor.

Onu çok takdir eden ve seven milleti daha ona tamamen yetişememiştir. O bir kahraman ve bir kılavuz gibi hâlâ bizim önümüzde yürüyor.

Namık Kemalin şiiri bizde mütehassir bir vatan aşıkı melalini söyleyen bir edebiyat olarak kaldı:

"Yazılsın senki kabrimde vatan mahzun, ben mahzun!„
Onun hürriyet için duyduğu aşkı biz de duyalım:
"Ne efsunkâr imişsin ah! ey diydarı hürriyyet,
Esiyri-aşkın olduk gerçi kurtulduk esaretten!„

En ruhlu, en mağrur ve vatan ve hürriyet aşkîyle en çok dolu türk sözleri ve türk mısra'ları (Bir şair için bu ne şereftir!) onunkiler, Namık Kemalinkilerdir.

O, sanki yarım asır evvel, bir gün milletinin duçar olacağı badireyi bilmiş, ya sezmiş ve sanki istiklalini ve varlığını korumak için inat ve sebat edecek bu milleti ruhunun aşkîyle ve hamlesiyle ta o zamandan takdir, teşvik ve teşci' etmiştir:

"Eder tedviri âlem bir mekiynin kuvvei azmi,
Cihan titrer sebatı-payı-erbabı-metanetten!„

Namık Kemal Midilli adasına nefy olunduğu zaman

O, ruhların alınlarını havaya kaldıran, asaletini artıran büyük insanların, kahramanların soyundandır. Bütün mânasiyle ruhu yükselten bir adam! Fakat zevkîm ve iytikadımca Türk milletinin hem mümessil hem mürebbisi olan bu ulu şairin milletine vermiş olduğu en büyük ders, tıpkı Fransızların dâhi şairi Corneille in yapmış olduğu gibi, şerefin muvaffakîyetin haricinde bir şey olduğunu öğretmesi ve böylece asil kalplere teneffüs için muhtaç oldukları hür, geniş ve yüksek bir sema kurtarmasıdır.

Namık Kemal hayatta daima muvaffakîyeti değil, mümtaziyet ve asaleti tercih etmiştir:

"Namus ile irfanı yetişmez mi mükâfat,
İkbal yolu gerçi Kemalin kapanıktır,
Çok ak göremezsen de saçında, sakalında,
Eliminnetülillah! yüzü ak, alnı açıktır!„

İşte, Türk vicdanında vatan mefhumunu iyla eden bu büyük mürşidin en büyük galebesi şerefi galibiyetin fevkîne ı'sat etmekle medeniyete kurtardığı âlemdir. Mazlumlara verdiği payansız gurur, mağlûplara verdiği şeref hissesi, vicdanlara verdiği huzurdur. Himmet bize düşer, muvaffakîyet ise tâliin bileceği bir şeydir. "Celaleddin Harezim Şah„ ta bir söz vardır. O kadar geniş, berrak, müsterih ve güzel bir söz ki büyük bir kitaba değer ve ne zaman onu ağzıma alsam ruhumda sonsuz ve güneşli bir ufuk açılır:

"Biz Allahın işine karışmayacağız, yoluna gideceğiz!„ Sonra:

"Felekte baht utansın bi nasib erbabı-himmetten!„

Sonra:

"Felekten intikam almak demektir ehli-idrake
Edip tezyidi-gayret müstefit olmak nedametten!„

Ve nihayet o meşhur ve hâtifi terane, o müphem olduğu için her türlü ve en güzel tefsirlere müsait ulvi hitabe:

"Yüksel ki yerin bu yer değildir!„

İşte Namık Kemal bu manzumeleriyle milletimizin bir alemdarı, bir yıldızı olmuştur ve vatanımız onu yetiştirmiş olmakla iftihar edebilir. Ve onun bu manzumelerini işittikten sonra bilmem ki onu kalbinde pek çok tâziz etmemek bir insan için nasıl kabil olabilir?

MİLLETİNE bu kadar yüksek bir felsefeyi ihsas ve iblağ eden mütefekkir ve şairin nüfuzu her türlü mubalâğadan azadedir. O zamana kadar gelen şairlerimizle onun bu bedihi farkı nasıl sükût ile geçiştirilebilir? Divan edebiyatımız pek gün görmüş, geçirmiş, pek arif ve zarif, pek haklı fakat çok hotgâmdı. Hiç ihtilalci ve yaratıcı değildi. Birden bire bu şahikalara yükselen Namık Kemal için dâhi demek çok değildir. O, eseriyle ve ismiyle edebiyatımıza en çok galeyan ve asalet ve vatan ve hürriyet aşkı bahş ve isale eden şair ve üstattır. O, tekmil haslet, meziyet ve faziletleriyle artık bizim klasiklerimizden olmuş bir romantiktir. O, milletinin veliniymetidir.

"Bakî kalan bu kubbede bir hoş seda imiş!„

Halbuki güzellik de bir değil, mütenevvi' olduğuna göre, ondan kalmış olanlar da en büyük, en asil, demek en güzel Türk sözleri ve Türk seslerindendir.

IV

Şehzade Başında bir Çaycı Dükânı

KENAN HULÛSİ

DONMUŞ bir kanarya kadar sapsarı ve olgun bir limonun buruk lezzetini taşıyan bu yer bir «ser» midir acaba? Dışarda rüzgar—fakfur ve bulutlu bir sema fecrini andıran büyük, yekpare, sisli, buharlı camlarda çırpınan rüzgar—kanatları kopmuş bir kartal mıdır ki?

İçerde boz rengi bir sükût var. Ve büyük, yekpare, sisli, buharlı camların ayırdığı kaldırımlar üstünde bembeyaz bir kar...

İçerde boz rengi bir sükût var; ve kristal bardakları ılık bir suyla yıkayan ellerin tertemiz gıcırtısı... Acaba, lastiklerini yeni giymiş bir adam karlar üstünde mi yürüyor...

Kalbim, bu sükûtun müsterih genişliğinde fakfur ve siyah bir kavanoza konmuş sonra güneşe brakılmış ılık, sükûn içinde bir su...

Öyle vehm ediyorum ki, burada bütün mevcudiyetim her mesamesine kadar zerre zerre çözülüyor, damla damla eriyor ve ılık bir mayi' gibi düşüncesiz ve yayvan ve geniştir. Gene öyle vehm ediyorum ki, bu camlı kapıyı açar ve dışarı çıkarsam, içine haps olmuş buharlar—doğan bir güneşle çıtırdayan bir tabiat parçası gibi—bütün mevcudiyetim toz haline gelmiş camların çıtırdısiyle birleşecek ve ben gene kendime rücu' edeceğim...

Önümde bir bardak duruyor. Uzak ufuklar ardına devrilen güneşlerin yumuşak ve seyyal ateşinden mi dolduruldu? yoksa, içinde kıpkırmızı bir gül mü ezilmiş? ve yoksa eriyen bir karanfil mi var?

Parmaklarım yaşlı bir parıltıyla duran küçük bir limon parçasını damla damla sıkar ve gene bir aluminyum kaşıkla karıştırırken, zann ettim ki, yavru bir kanarya kanat çırpınıyor. İnce ve yumuşak tüyleri sararmış bir akîka benzeyen o kuşların göğüslerinden çıkan bir damla musikî hangi renktedir? ve, az evvel mayi' içinde çırpınan yalnız bir kanat mıydı acaba?

Dudaklarım, kristal bardağın muhteviyatını yudum yudum içerken öyle zann ediyor ki, çırpınan yalnız bir kanat değildi; çırpınan ince, yumuşak ve nermin bir kanarya göğsünden çıkan son bir terennümdü de...

Ses yok. Burası kaşlarında çekilmiş bir yay inhinası, gözlerinde derin ve tehî mağaraların rütubetli bakışları, yüzünün çizgilerinde japonkârî bir mozaikîn ince ve derin hatları gittikçe incelen ve derinleşen bir Konfuçyus rahibinin inzivağahı mıdır?

Ses yok; ve kaşıklar sükûna varan bir korkuyla devr oluyor. Ses yok; sükûn; derin ve tehi bir sükûn; ve kalbim bu derin ve tehi sükûn içinde fakfur, siyah ve harikulade tanınan bir kavanoza konmuş sonra güneşe bırakılmış temiz, bembeyaz bir su..

İçerde bir gümüş semaver fıkırdayor; yıkanan bardakların gıcırtısı var; dışarda kar.. Dilimde, yaşadığımı yegâne söyleyen buruk bir lezzet, bir limon rayihası, ve limonlu bir tat...

Fakat ben ki, kalbim ve damarlarımla yaşayan bir kahramanım; ve benim ki zihnimin içi — geçen bu yazdan sonra — lüks bir salondan henüz çıkmış adamlar gibi pırıl pırıldır; niçin şimdi ruhumda bir Konfuçyus rahibinin metrûk ve münzevi sükûneti var?...

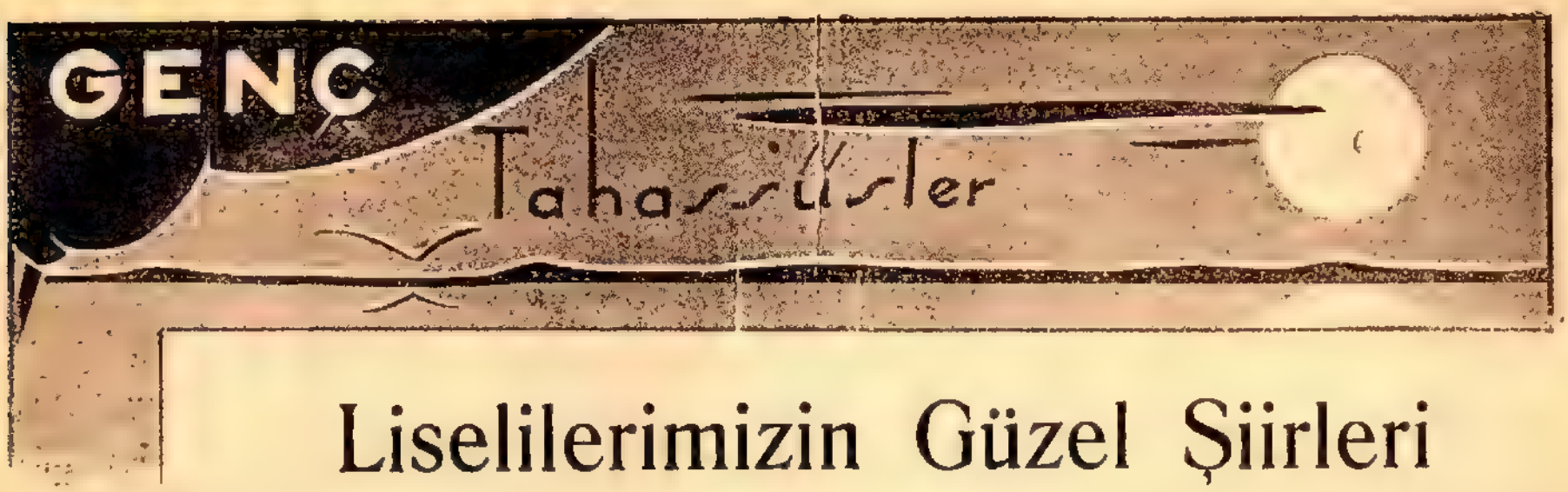

Liselilerimizin Güzel Şiirleri

SONBAHAR

Düştü kuru dallardan
Yaprak yaprak üstüne.
Oldu sarı bir yorgan
Hasta toprak üstüne.

İnledi derinlerde
Ah! ları kargaların.
Yükseldi enginlerde
Sesleri dalgaların.

Duyunca kayalarda
Bir rüzgârın sesini
Sonbahar dagalarda
Yerdi son-nefesini...

VAHDET GÜLTEKİN

YAĞMUR ALTINDA

Evler ıslak bir kedi gibi kenara sindi
Sular renkleri içti, yere bir perde indi.

V. G.

UYKUSUZLUK

O kadar korkarım ki uykum kaçtığı gece;
Sanırım bir çöldeyim, gözlerimde susuzluk.
Yavaştan serpilmeğe başlayıp ta gittikçe
Artarak tufan olan yağmurdur uykusuzluk.

Uykusuzluk, çıkılan göklerden yere sukut,
Uyksuzluk, denizde dalgadan tehlikeli;
Uykusuzluk, insanın yolunu kesen haydut;
Sabahı beklemeli, sabahı beklemeli!

Bir kere ağladı mı susmak bilmeyen çocuk;
Kapanmayan gözlerden kuvvet alan yangındır.
Dilsiz karanlığında gecenin uykusuzluk,
Koynumda boşluğunu duyduğum bir kadındır.

CAHİT SITKI

HATIRA

Bir gülde saklayorum o akşamın rengini;
Neş'eli gözlerinin nihayetsiz engini.
Bu solgun ufukların ölümüne benzemez
Denizden dinleyorum kalbinin ahengini...

Akşam, sonsuz bir akşam, nihayetsiz bir gece...
Ellerim bu kırmızı gülü öldürmeyince...
Gönlüm bu hatıranın emelinden geçemez,
Elbet bu hasret dinmez bu hayalim ölmeyince...

Mehtap melek diyarı bir ma'bedin dehlizi,
Bir zaman kucaklayor kıskanç emelimizi,
Sen git ben o geceyle baş başa kalıyorum.

Yollar harap olsa da emellerimiz uzun,
İlahi kanatları kırılmaz ruhumuzun,
O akşamın rengini bir gülde saklayorum...

Mersin *MUSTAFA NECİP*

GECE OLURKEN

Yalılardan fışkıran ziya suda sarardı,
Göklerin küme küme yıldızları parlayor.
Sükût bir büyü gibi gürültüleri sardı,
Artık sular hareli, sahil koyu, ufuk mor...

Dağlar çoktan kararmış, orman zaten kapkara,
Zulmet sanki durmadan boşanan bir makara,
Harabede tüneyen baykuş karanlıklara
Acı acı öterek bir matem haykırıyor...

Ne enginler köpüklü, ne hıçkırık, ne rüzgâr,
Yalnız koyu okşayor hafif hafif dalgalar,
Bu zulmette saklanan ilahi bir melal var,
Gönlümden bir ses bana: "gece ne güzel„ diyor.

EMİN HALİL

RENÉ QUINTON dan

KAHRAMAN

AHMET CEVAT

KAHRAMANI kahraman eden hayatını aşk ile vakf ettiği (gaye) dir.

Yiğitlik kahramanın ruhunda tâli bir seciyedir; aşkı yolunda kullanacağı alettir.

İhtira' ruhu, teşebbüs ruhu, fedakârlık ruhu kahramanlığın kaidesidir.

Bedbin kahraman olmaz, bedbinlikle teşebbüs birleşemediği için.

Kahramanlık kat kattır. İtaat kahramanları çoktur, teşebbbüs kahramanları pek azdır.

BÜTÜN askeri faziletler kendisinde olsa, insan yine kahraman olmaz. Kahramanı ayırd eden meziyet müşkül vaziyetlerde duyduğu zevktir.

Kahraman vazife deye hareket etmez. Saikî yalnız aşktır.

Kadınlar sevkı-tabiiyle anne olur, kahramanlar da öyle.

Annelik gibi kahramanlık da bir liyakat değildir.

Eskiler ilahlara saf kurbanlar feda ederlerdi. Kahramanlar umumun selameti için tabiatın feda olunmağa hazırladığı saf insanlardır.

Nerde neş'e olmazsa orada kahramanlık yoktur. Kahramanlık mücadele yolunda duyulan neş'edir.

Başkalarına hizmet etmede bizzat müstefit olmaktan ziyade zevk vardır.

KAHRAMANIN ruhu vücüdunun yükseltiği iytirazlara kulaklarını kapar.

Insanlarda ruh ile vücut bir küldür, kahramanlarda ayrıdır.

Kahramanlık ruhun vücut üzerine tahâkkümünü duymak ihtiyacıdır.

Bütün îktidar sahipleri îktidarlarının hududunu bilmek sevdasındadır. Kahramanlar için muhal görünecek bir şey yoktur.

Tecrübe ne kadar acı olsa kahramanı yeni tecrübelerden men'etmez.

Anneler gibi kahramanlar da cemiyetin hizmetkârıdır.

Yalnız annelerle kahramanlar zahmette zevk ve neş'e bulurlar.

ÇOK kişinin kahramanlık sayılacak işleri pek eyi anladığını fakat icra için mânevi kuvetten mahrum olduğunu düşünmek hatadır.

Kahraman taklit edilemez, çünkü hareketlerinin prensipi aşktır; hiç bir şeyi ceht ile yapmaz, her şeyi zevk ve neş'e ile yapar.

Çessur başka kahraman başkadır: anne başka süt nine başka olduğu gibi.

İnsanlar müstefit olmak için kazanırlar, kahrmanlar yalnız vermek için fütuhatta bulunurlar.

ANNELERE de kahramanlara da teşekkür edilmez.

İnsan eziyete cür'et bulur, kahraman yalnız hizmete.

Kahramanlar mağlubiyeti sever, çünkü mağlubiyet önlerine yeni büyük vazifeler ve teşebbüs yolları açar.

Uzun muzafferiyeti ölümle taçlanan kahraman hakîkî kahramandır. İlk muharebesinde ölen kahraman da, son muharebesinden sonra yaşayan kahraman da hakîkî kahramanlar sayılamaz.

Kahraman yanlışlarını hayatiyle öder.

KAHRAMANLARIN ölmesi haktır, ölüm onların lâyık olduğu mertebedir. Saf olmayanlar şehitliğe lâyık değildir.

Kahraman başkalarını kendine tercih edendir. Kahramanı kahraman eden ne yiğitlik, ne cesaret, ne cür'ettir; başkaları yoluna baş komaktır.

Öz sevgisi insanları sevk eder, fakat kahramanları sevk eden *özge* sevgisidir.

Tabiat kahramanları yaşamak için değil başkalarına hizmet etmek için yaratır.

PAPAĞAN

Ovide den

Tercüme eden: A. K.

(Ovid) sevdiği kadına bir papağan vermişti, bu papağan ölmüştür.

(Ovid) kuşun ziyaına teessüf ediyor.

SADAKAT sana ne faide verdi? O emsalsiz tüylerinin parlak şa'şaası neye yaradı? Lisanımızı taklidde çok müstait olan o sesein sana ne hizmet gördü? Sevgilime verildiğin günden beri kendisine hoş görünmenden ne çıktı? Zavallı.. sen kuşların şanı idin, şimdi bir hiçsin.. Tüylerinin şa'şaası karşısında yeşil zümrüt küsufa uğrardı, ve gaganın kırmızı nakşı ergovani rengin revnakından aşağı kalmazdı. Yer yüzünde hiç bir kuş senin kadar eyi söylemeyordu; işittiğin sesleri, peltek peltek tekrar etmekteki kabiliyetin ne kadar yüksekti...

Kıskanç ölüm seni helâk etti: sen hiç bir kuşla husumet halinde değildin; çok defa geveze olduğun kadar, sükûnun tatlılığına da âşık idin. Bıldırcınları her gün kavgada görüyoruz ve belki de bunun için ihtiyar oluncaya kadar yaşayorlar. En az bir gıda sana kâfi gelirdi; konuşmakta bulduğun zevk sık sık gıda almana müsaade etmezdi. Bir ceviz senin bir yemeğin olurdu; bir kaç haşhaş tohumu seni uykuya dâvet ederdi; bir kaç damla su, susuzluğunu teskin ederdi. Aç gözlü ak babaların, uçarken semalarda büyük daireler resm eden çaylâkların, yağmurun yağacağını haber veren saksağanların da uzun yaşadığını görüyoruz. Cengâver Minerva nın menfuru kuzgunların da pek uzun yaşadığını görüyoruz. Bu kuzgunlar ancak dokuz asır yaşadıktan sonra ölmeyormu? Halbuki papağan, insan sesini taklit etmeyi bu kadar eyi bilen bu kuş. dünyanın bir ucundan getirilen bu misilsiz hediye öldü... Zaten ölümün hasis elleri hemen daima en evvel yer yüzünde en eyi ne varsa onları helâk eder, en fena şeylerse mukadder ömürlerini itmam ederler.

Güneşin sarayı

GÜNEŞİN sarayı yüksek sütunlar üzerinde yükseliyor, altın her tarafında ateşin kıvılcımlarla kıvılcımlanıyor, saf fil dişi çatısını örtüyor, gümüş kendi kendine kapanın kapıların üzerini şua'landırıyordu. İşçiliğinin güzelliği maddi zenginliğinin de fevkinde idi: Vulken buraya arzı bir çember gibi kuşatan denizleri, sonra arzın kendisini ve daha üstte asılı duran gökü oymuştu. Burada lacivert ilahlariyle dalga, çınlayan kavkaasıyle Triton, hareli şekilleriyle Prote, kollarını cessim balinaların sırtına dayamış duran Egeon, nihayet Doris ile, bir kısmı yüzerken digerleri bir kayanın üstüne oturup yeşil saçlarını kurutan veya deniz canavarlarının arkasına binerek seyrana çıkan kızları temsil edilmiştir. Hepsinin çehresinde aynı çizgiler yoktur, fakat hemşirelere yakışan bir benzeyiş onlarda da fark edilir. Arz insanlar ve şehirlerle, ıssız ormanlar ve vahşi hayvanlarla, nehirler, periler ve diger kır ilahlariyle örtülmüş görülür. Bu harikaların üzerinde semanın ve zodiyak (burçlar kuşağı) işaretlerinin hayali parlar: altısı sağda ve bir o kadarı solda.

Febus ergovani bir mantoya bürünmüş olduğu halde zümrütleri parlayan bir tahta oturmuştur. Sağında ve solunda günler, aylar, seneler, asırlar ve saatler birbirinden müsavi mesafelerle mevki' almışlardır. İlk bahar, başında çiçekten bir taç ile daima genç; yaz, elinde bir başak çelengi ile çıplak; son bahar, ezilmiş salkımlar usaresi renginde teniyle; buz kış, beyaz ve diken diken saçlariyle görülüyordu.

***

OVİDE, latin şairlerinin en mühimlerinden biridir. Onu büyük latin şairleri sırasına koyan eseri (metamorfoz) dur. Metamorfoz yunanı-kadim esatirrindeki ilah ve eşyanın, kâinat hadisatının istihalelerinden bahs eden büyük bir eserdir. Dünkü ve bu güngü dünya edebiyatı ve dünya dâhileri, en büyüğünden en küçüğüne kadar bu menba'dan istifade etmişlerdir.

Yukardaki parçalarda geçen ilah isimleri:

Vulken— Ateş ve mâden ilahı.
Triton— Deniz ilahlarından biri.
Prote— Şeklini daima değiştirebilen bir deniz ilahı.
Egeon— Arz.
Doris— Deniz ilahlarından biri.
Febus— Güneş.

Seyahat Edebiyatı

YENİ edebiyat karie yalnız bedii heyecan değil, aynı zamanda biraz da mâlumat vermek temayülündedir. Son zamanlarda fevkalade rağbet kazanan büyük hayatların romanları ve bilhassa seyahat edebiyatı bu iddianın en büyük delilleridir. İhtimal yine bu temayülün neticesidir ki bildiklerimize bir şey ilave etmek kabiliyetine pek az malik olan küçük şiir şekli nerdeyse ortadan kalkacak derecede küçülüyor. Buna mukabil her türlü fikri kolayca telkîn edebilen roman ve tiyatro eserleri sahasını gittikçe genişletiyor. Bir iki sene eveline kadar Fransız ve Alman edebiyatında kariin eline aldığı her eser bir tahlil romanı idi. Son günlerde kitapçı comakânlarını dolduran kitapların her biri bir îklimden ses getiriyor. Yeni muharrirler düşündüğünü ve hiss ettiğini yazmaktansa gördüklerini anlatmayı tercih ediyorlar. Bavulunu eline alan veya otomobiline atlayan muharrir kendini memleketinden günlerce ve haftalarca uzak yerlere atarak kari'lerine zevkle okutturulacak yeni muhitler arayor. Bâzan doğrudan doğruya, bâzan romanlar içinde bilvasıta tasvir edilen bu muhitler arasında en fazla alâka uyandıran bilhassa iki memleket var: Amerika ve Rusya.

Ateşli ve fa'al bir medeniyetin bulutlara kadar yükselttiği altmış katlı apartmanlar memleketi ile dünyanın nizamını bozmak için kendilerini aç brakan idealistler yurdu bütün cihan edebiyatlarına az çok ilham ve mevzu' vermekteler. Bugün medeni âlemde hemen hiç bir edebiyat yok ki içine Rusyayı tasvir eden bir eser girmesin ve hiç bir medeni millet yok ki birkaç edibini Amerikaya göndermemiş bulunsun.

İkinci derecede alâkayı celbeden memleketler arasında Türkiyemiz de bulunuyor. Son bir kaç sene zarfında Türkiye için yazılan fransızca kitaplar ona, almanca eserler yirmiye baliğ olmaktadır. Bunlardan mâda İtalyadan Ispanyadan tutunuz da Hindi-Çiniye ve Afrika ortalarına kadar her diyardan havadis getiren demet demet kitaplar kari' bulmakta hiç müşkülât çekmeyor.

Bütün bu edebi mahsuller edebiyat âleminde yeni bir mevzuun eseri değildir. Fransızların Şatobriyan ı ve Piyer Loti si ile İngilizlerin Kipling i bu nev'in şaheserlerini vücuda getirmişlerdi. Bundan evel de bütün edebiyatlarda karie seyahat eseri verenler az değildi. Hattâ bizde bu nev'in Piri olan Evliya çelebi bile vardı. Fakat Garpte uzak yakın eski seyahat edebiyatı arasında büyük bir ayrılık var: Onların bâzısı daha fazla ilim kitabı, bâzısı daha fazla şiir kitabı idi. Bunlar ise baştan başa hayat kitabı. Sanki asıl gaye kitabı size zevkle okutmaktır ve mâlumat bunun içerisine esrarengiz bir surette hulûl etmiştir. Pol Maran ın kitabını elinize aldığınız zaman eminsiniz ki bu bir coğrafya ve yahut bir Markopolo seyahatna-

mesi değildir. Fakat bilirsiniz ki bu eser sizi yemek odanızdan yatak odanıza kadar her yerde tâkîp edecektir. Esasen birbirine çok benzeyen bir sürü tez romanlarını, tahlil hikâyelerini okuya okuya yorulan dimağınızın biraz Antil adalarında, biraz zenciler arasında, biraz İspanya bahçelerinde dolaşarak teneffüs etmeye nakadar İhtiyacı vardı.

Almanlar ve İngilizler dünyanın en büyük seyyehları geçindikleri halde son günlerde bu tarzın en güzel ve en bol eserlerini verenler fransız edebiyatçıları oldu. Bu meyanda Hanri Bero nun yeni Rusyaya ait eseri ile Pol Moranın Niv York u en ziyade zevk ile okunanlar ve en fazla bahs edilenlerdir.

Harpten sonra bütün fransız kari'lerinin hattâ ecnebi edebiyatlarının bile dikkatini üzerine celb etmeye muvaffak olan Pol moran müthiş bir otomobil meraklısı ve müteaddit otomobillerin sahibidir. Kari'lerinden gördüğü büyük rağbeti çok güzel istiymal ederek mütemadiyen seyahatten seyahate koşuyor.

VASFİ MAHİR

Pol Mora nın Newyorkundan başlangıç

Sükût.

Bahri-muhiti-Atlasinin son dalgaları kızıl esmer bir buruna çarparak dağılıyor.

Bir martı sesi.

Sahilin her tarafında sular yükselerek halicin kenarlarını aşıyor. Sağda gece tepeleri gizlemeye başladı. Solda kükürt sarısı bir güneş ufka doğru iniyor.

Daha şimdiden Amerika büyük görünüyor. Emsalsiz ve semavi bir büyüklük. Biraz sonra Niv yorku teşkil edecek olan bu yerler, kendi içine çekilmiş, hareketsiz, topraktan doğacak bir filiz gibi meydana çıkmayı bekleyor.

Ay doğuyor ve milyonlardan beri üzerinde hiç bir vukuat olmayan ıssız sahraları aydınlatıyor. Dünyanın ve toprağın başladığı yerde bir sükût. Yelkensiz bomboş bir deniz.

Yelkenler daha ziyade şimale, fransız veya İngiliz Amerikasına veyahut büsbütün cenuptaki isveç ve ispanyol Amerikasına giderler. Hiç bir zaman burada demir atmazlar.

Bundan aşağı yukarı bir asır evel, Hindistana şimalden bir yol bulmak ve yeni kıt'alar keşf etmek için fransız kralı tarafından gönderilen cenevzli Verrazzano da bu kayaların önünden geçmişti. 8 temmuz 1542 tarihli mektubunda birinci Fransuaya buralara pek benzeyen yerlerden bahs ediyor. Fakat o burada durmamıştı...

Moskovada eski bir ma'bet

Nihayet 1609 senesinin bir eylül sabahı, bir zincir şangırtısı ebedi görünen bu sükûtu ihlal etti, çapalar suyun dibine indi. Holanda tacirleri tarafından bahri-muhiti-atlasi içerlerine gönderilen yarım ay şekindeki kadırga demir etmişti. Bir ingiliz olan kaptanı Hudson arka tarafta köprü üzerinde ayakta durmuş ufku tarayor ve denizin iki üç sahil teşkil ederek topraklara doğrü sokulduğunu görüyordu. Bunlar acaba nehir mi yoksa uzun zamanlardan beri aradığı, muhiti-kebiri muhiti-atlasiye birleştirerek nihayet kendisini Çine eriştirecek olan deniz geçitleri mi idi? Hudson şimale giden deniz koluna dalmağa karar verdi. Bilahara kendi ismini taşıyan ye bütün Avrupa keşfiyatının olduğu gibi onun teşebbüsünün de yegâne âmili olan ipeğin ihtimal hakikî yolu zann ettiği nehirde ilerlemeye başladı.

Sahillerde orman ve tarihten evelki zamanı andıran nebatat. Son baharın soldurarak kızıl bir renk verdiği geniş ağaç muhitini yalnız su tahdid ediyordu. Üç ay nihayetinde Hudson gemisinin toprağa değdiğini hiss etti ve bir yarım dönüş hareketi yaparak bahri muhiti-atlasi sahiline avdet etti.

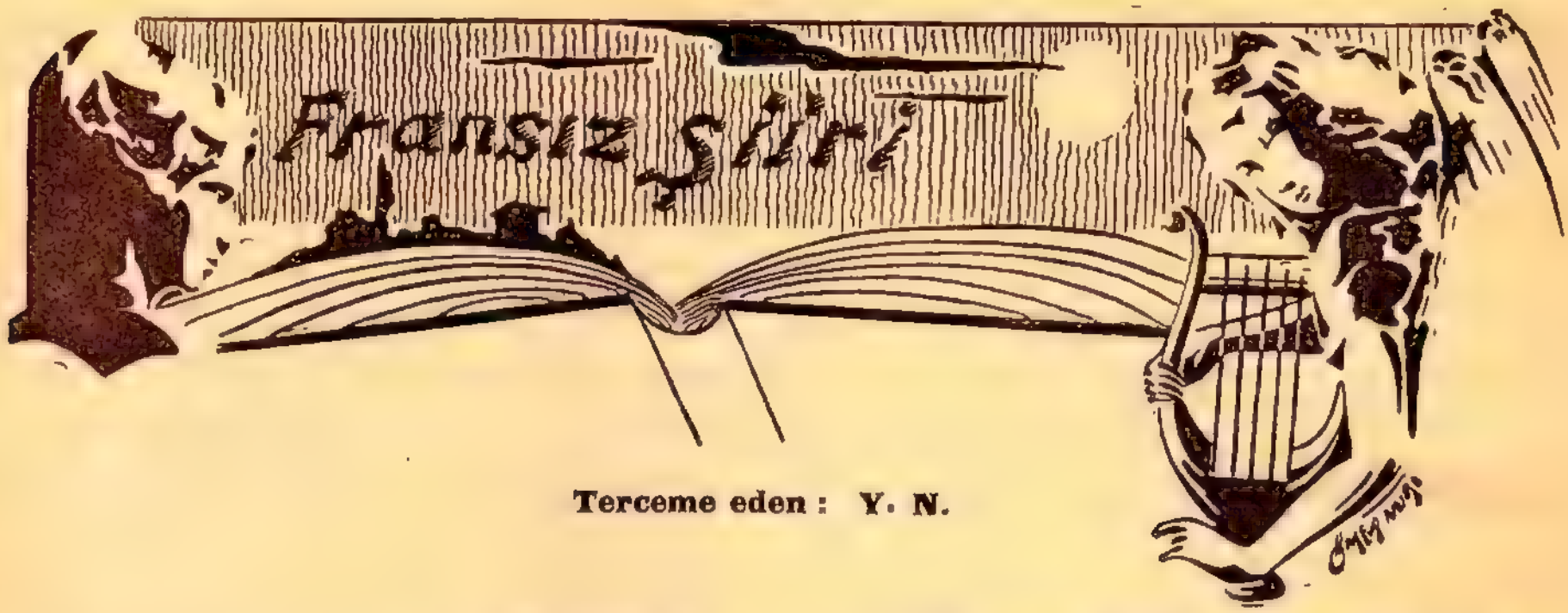

Terceme eden : Y. N.

Jean Marias dan:

Bu zambaklar atılsın

BU zambaklarım atılsın, bu parıldayan güller atılsın, guruba yaklaşan arzularımın kızıl ufkunda yüzen arzuları canlandırmaya gelen bu şarkılar ve kavallar susturulsun.

Oh ! Nefesinizin ıtrını bana üflemeyiniz ! Oh şimşekler saçan gözlerinizi bana dikmeyiniz. Çünkü bu seyyar meşalelerin yıldızlı semasında bir pervane gibi yandığımı hiss ediyorum.

Oh ! Haris nevazişinle beni teşvik etme. Oh ! ağzının hiç boşalmayan destisinden akan sarhoş edici mayii artık bana sunma ; bırak, kalbim uyusun, bırak kalbim ölsüm !

İhtidasının rahatlığı içinde bir ceviz tabutta imiş gibi kalbim istirahat ediyor ; sefil bir zevkîn faydasız nedametiyle bu şefaat huzurunu bozma !

Jean Rameau dan :

Üç peri

GANİMET eşyasiyle çevrilmiş şahane beşiğin yanında, sarayın ziyafete dâvet etmeyi unuttuğu üç fenable perisi müzakere ediyorlardı:

« Hiç bir insana nasip olmayan en fena tabii bu çocuğa verelim diye gürlüyorlardı, haydi iş başına ! »

Yılan gibi ıslık çalarak biri dedi ki:

«Onu çirkin yapalım, o kadar çirkin olmalı ki ormandaki keçiler ondan sütünü esirgesin ! »

İkincisi ilâve etti :

«Ve ona vebayı musallat edelim »

O vakît sırası geldiği için üçüncüsü ayağa kalkarak söze başladı :

«Kâfi, ey hemşirelerim: vebalılar için de dünyanın zevkî vardır ve saati gelince en çirkinin de yüzü güler.

Bu çocuk bütün hayatınca ıztırap çekmeli, yuhalarla karşılanmalı, eziyet çekmeli, muzlim ve nefrete şayan kıskançlığın keskin dişleriyle parçalanmış vücudunu topraklar üzerinde sürüklemeli ; her kum tanesine kanından biraz brakmalı, her haykırışında nefretle yıkanmalı ve semayla dolu müşfik gözleri kapandığı zaman ölüm döşeğinde yine kini hiss etmeli!... Ve bunun için de, kardeşlerim, onu *Dâhi* yapalım.»

Edmond Harcourt dan :

Araba beygiri

Gündüz, gece, her yerde, buzlar üzerinde kayarak, güneş altında terli, sağanaktan ıslanmış, rüzgârın çatlattığı burnu ilerde, ömrünü dört nala sürükleyerek, ebediyen yorgun, soluyor.

Düz perdeler gibi düşen sert kıllı yelesi yorgunluğun titrettiği uzun ve kuru boynunu tokatlayor.

Düşüncesi gibi sade, büyük, yuvarlak gözleri açık, eğilmiş başında ıztırabın nisyanını ve fenalığın affini geveleyerek koşuyor.

Ve halk, işkenceye sokulan bu kahraman karşısında, eğer Allah insan yaratsaydı kendisini bir aziz telâkki edeceğimiz ulvi hayvana bakmadan geçiyor.

Fot. Gisela Kohorn

MUHİT in İlavesi

BİR MEHTAP TABLOSU

Tevfîk Rüştü Beyle Mülakat

Muktedir Hariciye Vekilimizin, Cemiyeti-Akvama girmek.— Balkan İttihadı.— Umumi Sulh hakkında pek ciddi beyanatı.

NAHİT SIRRI

ISLAK bir gece. Saat yedi buçukta Hariciye vekilimizin beni kabul edeceği kalemi-mahsustan haber verildiği için, tam o vakitte vekâlete girdim. Daha bir çok odalarda çalışılıyor. Tevfîk Rüştü beyin nezdinde bulunan ve sıra bekleyen bir iki elçi ve misafir, benim sıramı tam dokuzda braktı. Kabul edildiğim yer çok büyük, cessim bir salon. Yazı masasının, önünde bulunduğu dıvarda Gazinin ve diğer tarafta İsmet paşanın büyük renkli resimleri. Tevfîk Rüştü bey odanın ortasında ayakta, kalemimahsustan söyleyeceği sözleri not edebilmekliğim için istediği kâğıtları bekleyor. Bu esnada bir iki kere aksırdı ve mendiline müracaat etti. Dün zaten makamına gelememişti. Havaların yağmurlu oluşunun nezle yapmasından şikâyet etti ve benim mevzua girmek üzere bu küçük rahatsızlığın yeni biten uzun yolculuğunun yorgunluğu olacağı hakkındaki sözüme karşı iki kere başını, tasdik eden bir tavurla, salladı. Kâğıtlar bu esnada gelmişti, Vekil bey yanda bir küçük masanın etrafındaki al maroken koltuklardan birine oturdu ve bana tam karşısında yer verdi. Yavaş bir sesle, nadiren sesinin perdesi yükselerek,(r) leri bir az (ğı) gibi telaffuz ede ede, muntazam ve uzun, girdili çıktılı, bu iytibarla Halit Ziya beyin lisanını hatırlatan cümlelerle beyanatta bulundu. Hiç bir sözü rasgele söylemeyor, duruyor, yüzünde işmi'zazlar oluyor, sözü, cümle parçasını, cümleyi, cümleler grupunu beğenmeyor, fransızca ta'bir kullanıp türkçeye tahvil, türkçe kullanıp fransızca tavzih ediyor. Senelerden beri ehliyetle işgal ettiği makamın neza-

TEVFİK RÜŞTÜ BEY

devamı 75 ci sahifede

Gayet Sade

Namık Kemal Zade Ali Ekrem

ONA her akşam evime avdet ederken caddenin başında tesadüf ederdim. Ben caddeye sapınca o da büyük sokaktan ayrılan dar bir yola girer, alaca karanlıkta canlı bir gölge gibi gözden kayb olur giderdi. Zaman ile bu meçhul siyma benim için bir aşinayı bait oldu. Hattâ kendisine tesadüf edemediğim akşam mahzun olurdum. Acaba kimdi? Niçin benim nazarı dikkatimi celb ediyordu? İhtimlaki tesadüfün aynı saatte tekerrürü buna sebep oluyor. Lakin tekerrür bir hadiseye ehemmiyetmi verdirir? Yoksa onu ehemmiyettenmi düşürür? Benim mizacıma birinci şık muvafık olsa gerektir ki aşinayı baidime gittikçe daha ziyade raptı kalb ettim ve onun kim olduğunu öğrenmeye, hayatını tedkîk etmeye karar verdim.

Lakin kararımın mevkîi tatbika iysali kolay değildi. Bir akşam yanına gidivermek, kendisiyle görüşmek... Hayır, buna cesaret edemiyordum. O bir timsalden, bir gölgeden ibaret vücudun bence şayanı hürmet bir mânayı vahdeti, bir tarzı iytikâfı vardı: bu insan her gün hayatın mübrem ihtiyaçlariyle pençeleşerek çökmüş vücudunda kalan bakîyei-ruhu zehirledikten sonra ezik, bitik bir halde köşei inzivasına dönüyor, yegâne zevkî hayatı kendi yalnızlığında buluyor. Onun harimi sükûnuna tecavüz bir cinayet olmazmı?

İhtimalki bu fikirlerim tahayyülattan ibaret: o benim tasavvur ettiğim gibi bir felekzede bir biçare değil, refah içinde yaşayan, bahtiyar bir zat. Mesela zengin bir tacir. Yook, bu derece yanılamam: akşam arkadaşımı ne kadar görmemiş, tanımamış olursam olayım onun heyulâyı iztırabından ruhunun hakîykî mealini seziyorum: beli bükülmüş, başı önüne düşmüş, ağır ağır yürüyerek, kalın bastonuna dayanarak, her zaman aynı kîyafet içinde öyle mütevekkilane bir gidişi var ki...

Nihayet bir tesadüften istifade ettim: bir cum'a günü öyle yemeğini müteakîp evimden çıkınca onu karşı yaya kaldırımında gördüm ve uzaktan uzağa tâkîbe başladım. Tramvaya girdi, ben de arkasından girdim. Divanyolunda inerek küçük bir kıraathanenin içine sokuldu, ben de kendisini tâkîp ettim.

Şimdi karşı karşıya oturuyoruz. Altmış beş, yetmiş yaşlarında bir zat. Siymasında ihtiyarlığın daha doğrusu derbederliğin karışıklığından başka bir fevkaladelik yok. Kır sakalı hiç tarak yüzü görmemiş, kalın, uzun bıyığının ortası sigara dumanından sararmış, kaşları uzayarak kıvrım kıvrım göz kapaklarına inmiş, yanakları sarkmış, hançeresinin kemiği bir gövercin yumurtası gibi görünüyor, büyük, kuru ellerinde mor damarları beliriyor. Kîyafeti eski zamanların tarzı telebbüsüne muvafık: etrafının şeritleri yıpranmış, lacivert renginde, kalın kumaştan, bol, biçimsiz bir redengot, altında şal örneği, deve tüyü bir yelek, beyazlığı şüpheli frenk gömleğinin kollarında Yemen taşından iki büyük düğme, yakasında koca bir plâstron kravat ki etrafı delik deşik olmuş, dizinde inadına bol bir çizgili pantalon. Bunların hepsinin altında da garip bir tezat olarak ipekli bir çift çorap ve zarif bir çift ıskarpin.

İhtiyar arka cebinden kocaman, koyu mavi bir enfiye mendili çıkardı, burnunu boru gibi öttürerek bu mendile boşlattı. Sonra yeleğinin cebinden enfiye kutusunu alarak iki tutam enfiye çekti. Nihayet yan cebinden uzun mâden tabaka, bir de ucu kehribarlı yasemin sigaralık aldı. Manulya yaprağı gibi büyük sigara kâadına koyu sarı, kalın kıyım tütününden doldurdu, uzun parmaklariyle sigarasını bükerek sigaralığına taktı, bunu yine yeleğinin cebinden çıkardığı çakmakla yakarak derin, hırıltılı bir nefesle içine bir kucak duman doldurdu ve bu dumanı ağzından, burnundan benim yüzüme fırlatırken söze başladı:

— Gazetecimisiniz?

— Onun gibi bir şey'. Nereden anladınız?

— Ne kadar zamandır bana dikkat edip duruyorsunuz, bu gün de beni takîp ettiniz. Mutlaka gazeteci olmalısınız.

— Muharrir...

— Hepsi bir kapıya çıkar. Demek benim hayatımı öğrenmek isteyorsunuz?

— Evet efendim, müsaade buyurursanız...

— Gayet sade: ismim Ahmet Remzi. Mektebi mülkiyeden neş'et ettim. Kaymakam tâyin olundum. Mülkiyeden ilk yetişen kaymakamlara çok eyi muamele ederlerdi. Tedricen terfii sınıf ettim, birinci sınıfa çıktım. Beş sene bila fasıla mêmuriyet az şey' değildir. Bahtiyar idim. Vakıa annem, babam vefat ettiler. Fakat onlar benden evvel öleceklerdi, gayet sade. Sonra evlendim, iki çocuğum dünyaya geldi. Derken beni azl ediverdiler. İstanbul a geldim, iki sene açıkta kaldım. Bana tekrar bir mêmuriyet vermek için rüşvet isteyorlardı. Evet, Babıâlide kaymakamlıklar artık bey'i men yezid ile satılıyordu. Rüşvet almamıştım ki vereyim. Bu bir fıtret mes'elesidir: bâzı insanlar rüşvet alamazlar; gayet sade. Helalün minellah tasarrufatımdan elimde, avucumda ne varsa gitti. Arzuhalciliğe başladım. Hele nihayet bin rica, minnet beni sınıfımı da tenzil ederek Hasnımensur kaymakamlığına tâyin ettiler. Orada evvela haremim, sonra çocuklarım bir bir arkasına Allahlarına kavuşuverdiler.

İhtiyar sustu. Artık gayet sade deyememişti... Şimdi ağzına götürmek istediği sigaralık titreyen parmakları arasından yere düştü. O zaman zavallı adamcağaz gösterdiği zaaftan utanmış gibi bir hâl ile kendini topladı, sigaralığını alarak kehribarı mendiliyle sildi, sigarayı eyice yerine yerleştirdi ve bir nefes çektikten sonra ilave etti:

— Gayet sade. Ölüm yaşa bakmaz ki. Genç de ölür, çocuk da, ihtiyar da. Ecel bu. Vakıa çayır çayır yandım, çekmediğim iztırap kalmadı. Fakat nihayet Allahıma isyan etmeyeyim dedim, boynum büküldü. Otuz senemi ikmal için mêmuriyetten mêmuriyete koştum. Devletime, memleketime acizane hizmetler ettiğimi tahdisi niymet kabilinden arz edebilirim. Nihayet müddetimi doldurdum, tekaüt oldum. Maaşım az ise de her gün bir az yazı yazarak bir az dairelerde iş tâkîp ederek beş on para da kazanıyorum. Allaha hamd olsun. Eğlencem bile var: işte bâzı cum'a günleri buraya gelir, eski arkadaşlarla sohbet ederim.

İhtiyar yine sustu. Şimdi ben onun siymayı asilinde calibi hürmet bir mâna okuyordum. Bana derin derin baktıktan sonra tekrar söze başladı:

—İşte size hayatımı anlattım bey efendi oğlum. Şimdi siz bu hikâyeye bir de netice istersiniz, arz edeyim: bu sene vücudumun çok düştüğünü his ediyorum, kışı çıkarmam sanırım. Siz bir gün bizim sokağın köşesinden kir cenaze çıktığını göreceksiniz, kimin cenazesi olduğunu soracaksınız, Remzi vefat etti deyecekler... İş olup bitecek. Görüyorsunuz ya, netice de gayet sade...

Bir ses, iki renk: I

Dumanlı dağlardaki gaydalar haykırmasa,
Toplar bir çekiç gibi akisleri kırmasa,
Yanmış barut boğmasa İslam mahallesini,

Nasıl sular, suları sürüklerse sahile
İstanbul duyacaktı bin bir minaresile
Tahta meşçitten tabur imamının sesini...

Plevne

Adım uydurup boğuk güllelerin sesine,
Cumbadan yere düşen bir kadın gölgesine
Süngüden bir hat çizip geçti devriye kolu.

Ateş dolu dişleri her topun sırıtınca,
Minareler benzeyor upuzun bir kılınca;
Ölü bir manga gibi barut geziyor yolu.

Dar pencereden yere düşen ışık kırmızı:
Kısık, şarkı söyleyor sarhoş bir bulgar kızı,
Bodrumda saklanan genç, sakın, çalıyor gayda.

Katılmış ellerinde süngülü birer tüfek,
Üstüste, çadırların önüne serilerek,
Nöbet tutuyor şimdt şimdi vurulanlar Alayda...

Şehri halkalayınca borulardan sedalar,
Birer Kazak kalpağı gibi şişiyor dağlar;
Ölüler, güllelerle kımıldayor sağ gibi:

Çizmesile küheylan gibi kazarak yeri,
— Tabyaların üstünde karanlık etekleri, —
Şehirden bir "Avniye" (*)„ yükseliyor dağ gibi..

Dijon: 8/9/930 SABRİ ESAT

(*) O zaman orduya kabul edilen bir nevi' pelerin.

Türk Tiyatrosu

ve

Musahipzade Celal Bey

Yazan : YAŞAR NABİ

BÜTÜN milletlerin, kendi harslarını, düşünüş ve yaşayış tarzlarını anlatan piyeslerden müteşekkil bir tiyatro edebiyaları vardır.

Bu yerli eserleri diğerlerinden ayıran en bariz fark adapteye pek az veya hiç müsait olmamaları keyfiyetidir.

Bir millete ait moeurs piyesleri diğer memleketlerde ancak tercüme edilerek oynanabilir ve hiç bir zaman kendi memleketinde kazandığı muvaffakiyeti kazanamaz. Çünkü yabancı milletler bu yabancı eseri mutlak surette yadırgarlar.

Yerli temaşa edebiyatının çok bir kîymeti vardır. Bu nevi'den eserler zamanlarının ve ya geçmiş zamanların «moeurs» lerini anlatan bir tarih kitabı gibidir, ve edebi kîymetlerinden başka içtimai bir kîymetleri de vardır.

Adedi bir kaçı geçmeyen tiyatro müelliflerimiz arasında tam mânasiyle yerli eserler vermiş olarak yalnız Musahip Zade Celal beyi tanıyoruz. Taş parçası ve Hançerle Reşat Nuriyi de yerli temaşa müellifi olarak sayabilirsek bu sıfate şüphesiz ki Celal bey daha layıktır.

Musahipzade Celal Bey

Musahip Zade operetlerini istisna edersek sahnemize şimdiye kadar dört eser hediye etti. Sırasiyle Fermanlı Deli Hazretleri, Aynaroz Kadısı, Kafes Arkasında ve Bir Kavuk Devrildi.

Bu dört eseri umumî bir isim altında toplamak istersek Proust un eseri gibi «Geçmiş Zamanın peşinde» deyebiliriz. Filhakîka Celal bey bütün piyeslerini tarihe karışmış zamanlarda geçirmektedir. Onun rarzı tam mânasiyle tarihi eser tarzı değildir. Çünkü eşhasını tarihin meşhur simalarından, ve mevzularını da tarihi vakalardan almamaktadır. Musahip Zade bütün iytina ve meharetini geçmiş zamanların milli hayatından sahneler göstermeye hasr etmektedir.

Eski lisanı ve lehçeleri çok iyi bilen eski âdet ve ananeleri tetkîk etmiş olan Celal beyin piyesleri «moeurs» tarihi için canlı tablolar vücude getirmektedir.

Müellif eski hayatı anlatmaya ve eski hususiyetleri canlandırmaya o derece iytina etmektedir ki bâzan bu hususa eserin vahdetini bile feda etmekten çekinmemektedirr.

Celal bey tam mânasiyle realist bir san'atkârdır. Eserlerinde his ve hayal mubalağaları bulamazsınız. Yalnız piyeslerinin denebilir ki yegâne kusuru vahdet noksanlığıdır. Haddi zatında çok enteresan ve evokatif olan teferruatın mebzuliyeti bu piyeslere

M. Kemal, İ. Galip ve Emin Beliğ Beyler

"B r Kavuk Devrildi" den bir sahne

bir nevi' elastikiyet vermektedir. Vücudu çok elastiki olan bâzı cambazların hünerleri insana onların belkemiği olmadığı hissini verir. Celal beyin piyeslerinde bel kemiği mevcuttur fakat dediğim gibi fazla elastikiyeti olmadığı hissini veriyor.

«Fermanlı Deli Hazretleri»nde Celal bey bize eski devirlerde batıl iytikatların ve üfürükçülüğün oynadığı büyük rolü göstermişti. Aynaroz Kadısında din bazirgânlığı yapan papaslarla hocaların hakîkî ve riyakâr çehrelerini görmüştük. Kafes arkasında-yla taaddüdü zevcatın fena neticelerini ve haps edilmek istenen kadınların na.ıl bir aksülamelle fenalığa teşvîk edildiğini anlatmıştı ve nihayet bu sene seyr ettiğimiz «Bir Kavuk Devrildi» de de vükelanın cehalet ve yanlış düşünceleriyle burjuva ve esnaf tabakasının asil ruhunu kıyas etmek fırsatını elde ettik.

Musahip Zadenin tekniği kuvvetli ve buluşları çok yerindedir. Moeurs eserlerini Molière gibi bir istihza süzgecinden geiçrerek komedi şekline so'mayı tercih etmektedir.

Celal beyin sahnemize diger bir hizmeti de aktörlerimizin hakîkî kîymetlerini bize göstermeleri için onlara fırsat vermesidir.

Filhakîka onun piyeslerinde küçük Kemal, Behzat, Hâzım ve Vasfi Rızanın ne kadar kîymetli birer artist olduğunu anlayoruz. Bu da gösteriyor ki aktörlerimiz kuvvetlidir, fakat kabiliyetlerini göstermek için kendilerine yabancı olmayan, kendi tanıdıkları tipleri ihtiva eden eserlere muhtaçtırlar.

Celal beyin tipleri Molièrein kiler kadar canlı ve ebedi değilselerde bize göre çok iyi çizilmiş ve muvaffak bir surette karikatürize edilmiş sayılabilirler.

Daima yokluktan şikâyet edrken mevcut olanları da görmemek için gözlerimizi yummayalım. Musahip Zade türk tiyatro edebiyatının klasiği add edilebilecek kadar kuvvetli ve yaşayacak bir muharrirdir.

"Bir Kavuk Devrildi" den diger bir sahne

Henry Bataille

Hayat ve Eserleri

Yazan: İZZET MELİH

HENRY Bataille, Fransanın "Nimes„ şehrinde, 4 Nisan 1872 de dünyaya gelmiştir. Demekki 2 Mart 1922 de, sektei kalpten vefat ettiği zaman, daha elli yaşına girmemişti.

Babası Léopolde de Bataille, bir hâkimdi ve yüksek "burjuvazi„ sınıfına mensup olan eski bir ailenin evladı idi. "Bataille„ ın büyük babası Metre Huc emlâk sahibi bir zat, bir şair ve pek nükteli bir edipti.

Avrupanın en eski cemiyeti edebiyesi olan "Toulouse„ edebiyat akademisi tarafından mükâfata mazhar olmuş "yabani papatyalar—Les Paquerettes„ unvanlı bir kitap neşr etmişti. Henry Bataille, babası paytahtın istinaf muhakemesine tâyin olunduğu cihetle, daha dört yaşında iken Parise gelir, Henry IV, Janson de Sailly, sonra da (Eudistes de Versailles) mekteplerinde tahsil eder, lakin her sene tâtilini ailesinin Fransa cenubundaki malikânesinde geçirmeğe giderek (Riviera) nın güzel güneşi altında hayalini inkişaf ettirir. Bataille daha o zaman hassasiyeti ve zekâsı ile dikkati celb eden bir çocuktur.

Henry Bataille "ebedi çocukluk„ ünvaniyle neşr edilmiş olan hâtıratının bir kısmında, ilk temas ettiği hakîkatlerin kendisine verdiği tahassüsleri anlatır: kendisi daha altı yaşındadır. Sınıfında, rahlesinin yanı başında oturan küçük kız kendisinden bir az daha yaşlıdır, ve Bataille onu çok güzel buluyor. İşte bir gün bu güzel kız, eğlenmek ve bilhassa küçük oğlan üzerindeki nüfuzunu denemek ister. "Birdenbire kalemini sallayarak avucunun ortasına sim siyah, yus yuvarlak, ve kadife üstünde camdan bir inci danesine benzeyen bir damla mürekep koydu. En ince tebessümünü nazarlarına toplayarak bana baktı ve âmirane bir tarzda elini dudaklarımın hizasına kadar yükseltti ve gülerek "iç„ dedi. Ben, bir çenberin göğsümü tazyik ettiğini hiss ettim ve, bu vediayı nasıl içmiş olduğumu bir mamzumemde hikâye etmiştim.„

Bu şiir Bataille ın 1920 senesinde pek beliğ ve yeni bir nam ile neşr ettiği "Terbii aşk — Quadrature de l'amour„ şiir mecmuasında münderiçtir ve pek güzeldir. Serbest nazımla ve laübali mısra'larla yazılmış olan kitap, şairin "Aşk„ a dair fikirleriyle müşahedelerini ihtiva eder.. Fakat ayrıca mevzuu bahs edilmeğe lâyık bir mes'ele olan bu aşk faslına sonra avdet edeceğiz.

Şimdilik "Bataille„ ın hatıratını bir az daha karıştıralım:

(Henry IV) lisesinde, altıncı sınıfta, leyli olarak bulunuyor. Bir gün hocası ona "çayır kuşu, yavruları ve tarlaların sahibi„ fablını okumasını söyler. Küçük Henry, bunu, kendisine evde öğretilmiş olan hususî eda ve evza' ile söylemeğe başlar. Bütün sınıf azim bir kahkaha koparır. Bataille ın küçük arkadaşları, muallimin şiddetli müdahelesine ve mümanaatine rağmen, gülmekten katılır ve kendisiyle eğlenirler. Zavallı Henry, mahçup ve mahzun, başını önüne eğer. O dakikada büyük bir taaccüp kalbini istiyla etmiştir, ve Bataille derki: "o gün beşerin hamaketi ile tanışmış oldum. Bu, adilikle ilk temasım, bu, ilk temaşagerler kitlesi, bu henüz ilk masal idi.„ Bu cümlelerde "Bataille„ ın daima gösterdiği mahzun tabiatını ve mariz hassasiyetini buluruz. Filhakîka, hilkaten müstesna bir şahsiyet olan Bataille saliklerine karşı ekseriyetle hasis davranan muharrirlik mesleğinin muvafakîyet, şan, şeref, servet ve aşka gark ettiği bu adam, taliin ihanetine pek az maruz olmuş bulunan bu tali'li şair, münekkîtlerin bâzı hücumları karşısında inanılmaz bir surette öfkelendi. Hücumlara, hiç yorulmayan, hiç bıkmayan ve şiddeti bâzan lüzumsuz ve ya lüzumundan çok fazla olan bir talakatle mütemadiyen cevap verirdi. Hattâ hüsnü niyetlerinden şüphe ettiği meslekdaşlarını eserlerinin umumi provasına âdet olduğu üzere çağırmaktan vaz geçer ve isimlerini dâvetliler listesinden silerdi. Bu, şüphe yok ki "Bataille„ ın pek ezalı bir za'fı idi; ve şüphe yok ki tâliin intihap edip ihya etmiş olduğu adamlara muvaffakîyetin öğrettiği müsamaha ve iymazı, daha doğrusu lakaydiyi göstermek elbette daha muvafık olurdu. Binaenaleyh bu hali tasvip etmezsek de "Bataille„ ın sinirli ve endişeli tabiatini tahlil ederek san'atı hakkında beslediği dindarane hürmeti düşündüğümüz zaman, mâzur görürüz. Onun için san'at hayatın en yüksek mânasıdır. "San'at hem beşerin sefaletini sallayıp uyutan bir ziynet, hem de dağları yerinden kaldıran müthiş bir hassadır. San'at dinlerin ve vatanların ölümünden sonra da canlı kalır ve her şeyi istihlaf eder. Maziden ne varsa yalnız onun sayesinde kalmıştır.„

Başka çocuklar çemberlerinin yanı sıra koştukları bir zamandan beri, "Bataille„ kendini münhasiren san'ata vakf etmiştir. Daha on beş yaşında iken yazdığı manzumeleri meşhur şair Sully Prudhomme ziyaretçilerine okuyarak diyor ki; "bu günkü çocuklar cidden hayret aver! işte bir mektepli ki bâzı zaaflarından ve bâzı kelime hatalarından sarfı nazar, san'atı şimdiden öğrenmiş, şimdiden biliyor. Aman, çocuğum, siz samimiyetinizi muhafaza edin ve sakın *"Le çomte de Lisle„ i* okumayınız, belki sizde büyük bir şair istidadı var... „

Anlaşılıyor ki "Elhan ve eş'ar—Stances et Poèmes„ nâzımı, müşfik Sully Prudhomme, Le comte de Lisle in gayrı şahsi ve müheykel şiirini sevmiyordu.

"Bataille„ aynı zamanda resim ile de meşgul olurdu; hattâ ilk şiir mecmuasını "Sully Prudhomme„ a takdim edince üstat "Beyaz oda—la chambre blanche„ ünvanlı bu kitabı zevkîne muvafık bulmadığı için ona resim yapmağa devam etmesini tavsiye eder. "Bataille„ on sekizden yirmi yaşına kadar bu tavsiyeye riayet ediyor. Mektebi bitirince resim tahsiline devam etmek için "Academie Julian„ a giriyor ve orada maruf ressamlar olan Benjamin Constant, Lefèvre ve Doucet nin derslerine devam ediyor. Bilahare tiyatroda o kadar canlı eşhas ibda' edecek olan san'atkâr, o zamandan beri "portrait„ yapmağı vazıhen tercih ediyordu. Bilâkis "synthèse — ter-

kip„ ten mahrum bulduğu cihetle, tabiat resimlerini hiç sevmezdi. Çünkü tabiat manzaralarının ancak onları ikmal eden hatıralar ve tahassüsler sayesinde bir güzelliği vardır.

1884 senesinde Henry Bataille, Robert d'Humieres le müştereken yazmış olduğu şairane bir "féerie„ yi "Oeuvre„ tiyatrosunda temsil ettirdi: "Uyuyan orman güzeli—la belle au bois dormant„; fakat bu temsil hatıralarda kalan bir sukut oldu. Bütün matbuat genç muharririn kofluğunu yazdı. Bataille, nevmit, fırçalarına sarılarak artık edebiyata bir daha avdet etmeyeceğine yemin etti. Lakin mâruf bir muharrir olan Marcel Schweb "beyaz oda„ isimli şiir mecmuasına medihli bir mukaddeme yazdığı gibi Bataille da 1896 da serbest nazımlı bir trajedi olan "Cüzamlı kadın—la Lépreuse„ ının temsil olunmasına müsaade etti, ve bu piyesin muvafakîyeti şa'şaalı oldu. Ertesi sene yine bir trajedi "senin kanın—Ton Sang„ oynandı. Bu piyesle Bataille artık yolunu bulmuştu; ancak şair bundan sonra da resmi büsbütün unutmayacaktır, mademki 1901 senesinde "Başlar ve düşünceler—Têtes et pensées„ ünvanlı bir albüm neşr etti ki Henri de Régnier, Maurice Donnay, Alfred Capus, Tristan Bernard gibi muharrirlerin şayanı-hayret derecede müşabih ve mânidar resimlerini ihtiva etmektedir. Fakat Bataille artık yalnız amatör bir ressamdır. Hattâ denilebilir ki nazımla bile ancak bir amatör gibi iştigal edecektir. Gerçi sonra da pek beğenilmeğe şayan olan bir sembolizm ile yazmış olduğu manzumeler de vardır. Fakat bnndan böyle, helecanlı bir tecerrüt ve bir vahdet ile meşgul olacağı san'at sırf tiyatro olacaktır. Evet filhakîka Bataille mesleğini son derece tâziz ve gayet yüksek bir mevkîe is'at ediyordu. Onun fikrince tiyatro, diğer güzel san'atların birleştiği noktadır, "çünkü tiyatro hem söz, hem sükûttur; hem ifade edilen şeyler hem de ifadesi kabil olmayan şeylerdir; evza'dır, ruhtur, tabiattır.„ İşte böylece kendi nazariyelerini teşrih ettiği bir eser olan "tiyatroya dair yazılar—Ecrit sur le théâtre„ muharririne göre tiyatro san'atı "adamı tam olarak târif ve tasvir eder.„ Bataille, asri hayatımızı, hissiyatımızın bütün şiddetini ve bizi alt üst eden ihtilafların bütün sertliğini gösterecek olan ideal bir tiyatronun doğacağına kaildir. "Artık, modellerine fevkalade benzeyen, hem geniş hem de aynı zamanda sade, her zaman sammi, ve—yegâne hakîykî dram olan—(vicdan) ların ve mukadderatın dramını seyredebilirim„ diyor. Samimiyet ve hakîykat.. işte Bataille ın san'at abidesini yüksekte tutan iki mermer sütun bunlardır. İnsanların en iytiraf edilmeyecek za'flarını çır çıplak gösteriyor. Onların ahlâkî sefaletlerini ve hudutsuz elemlerini arayıp bnluyor. Ruh hakîkatlarla harici âlemin münasebetlerini araştırıyor. Tahlili de, terkibi de amansızdır. Paul Bourget nin tâbiriyle ruhi teşrihler olan bu tahlillerin önünde Bataille ın eli hiç bir zaman titremez, çünkü san'atindeki gayesi insanların mahrem hakîykatini istihdaf eder. Fakat Bataille mutlak hakîykatin "plastique„ olmadığını ve san'atın iyzam edilmiş bir hakîykatı ifade etmesi lâzım geldiğini bilmez değildir.

HENRY BATAİLLE

Hattâ, nev'i şahsına münhasır bir dehaya malik olan Oscar Wilde, san'atin mubalağa ve yalan üzerine müstenit olduğunu iddia ederdi. Onca san'at, hayalden vaz geçtiği ande bütün têsirini kayb eder.. Gayet hoşgû bir zat olan Oscar Wilde estetike ait nazariyelerini anlatmak için zengin muhayyilesinin ibda' ettiği bâzı fıkralar anlatmağı severdi. İşte bunların pek güzellerinden biri: Fakat bunu size şüphe yok ki büyük ingiliz romancısının tarzına hiç yaklaşamayan bir üslupla yani kendime göre anlatacağım: Bir balıkçı, her akşam evine döndükçe denizde şayanı-hayret bir takım deniz kızları görmüş olduğunu ailesine hikâye ederdi. Bu mahlûkların nasıl olduklarını şairane ve heyecanlı bir tarzda anlatır, gözlerinin nasıl müessir, seslerinin nasıl mukavemet edilmez bir surette dâvetkâr olduğunu söylerdi; ve balıkçının etrafında toplanan karısı, çocuğu, ebeveyni, komşuları ve misafirleri onun, teferruatı her zaman değişen bu peri masalını her akşam aynı merak ve ayni zevk ile dinlerlerdi. Fakat bir akşam balıkçı hiç bir şey anlatmadı, mahzun ve sakit kaldı. Çünkü o kadar uzun bir zamandanberi muhayyilesinin halk edip sevdiği bu deniz kızlarından birine o gün *hakîykaten* tesadüf etmişti, ve şair

balıkçı artık "hakîykî„ olan bir vak'adan bahs etmek zevkîni duymayordu..

Henry Bataille, muhayyileye lâyık olduğu mevki' ve ehemmiyeti atî etmekle beraber, görülüyor ki bu mes'elede Oscar Wilde tan pek uzakta kalmıştır. Mademki san'atta ilk mevkîi hakîykate — filhakîka büyültülmüş ve "estetize„ edilmiş olmakla beraber — açık, derin ve nmumi olan bir hakîykate bahş etmektedir.

Bataille, san'atinin düsturunu kir kaç def'a ifade ve tekrar etmiştir: *"Daima yeni bir eser, taşıdığı hakîykatledir ki zamanının adamlarına giran gelir; fakat daima da ihtiva ettiği hakîykatledir ki bu eser atide payıdar olmağa namzettir. İşte her tiyatronun kapısına hâkk olunmağa layık olan cümle budur.„*

Henry Bataille'ın ilk sevgilisi

Demek Bataille, ruhların bahçelerinde şiddetli bir hakîykat ve bir samimiyet ihtiyaciyle gezinerek her hissin, her zevkîn ve her elemin kolleksiyonunu yapmış ve en büyük bir heyecan ile teşrih edeceği mes'ele aşk olmuştur; bütün muhitlerde ve bütün kalplerdeki aşk, aşk ki, bezgin filosofların bisut iddialarına rağmen, ta bidayetinden beri beşeriyete hâkim olmakta ve onu idare etmektedir..

Bütün eserinin aşka doğru istikametini tâyin eden fikirleri Bataille şu satırlarda icmal ediyor: *"Aşk, insanın yalnızlığa, tabiatın, ırkın ve değişmez kanunların kendisini mahkûm ettiği azîm yanlızlığa karşı bulduğu yegâne melce'dir. Aşk, hayatın hiçliğine karşı feryat ve isyandır. Zencirlere bağlı olan beşeri esaretinden kurtaran odur. Lakin felaket, bu mukaddes hissin de mütehavvil ve zevale mahkûm oluşudur! Evet aşk, ihtiyarın haricinde olarak ölebilir ve bu, en korkunç facialardan biridir. Aşkın doğuşu ve ölümü, işte en meraklı tetkîk mevzuu budur... „*

Ve işte Bataille bu tetkîkî, mûcize kabilinden bir san'atle ve, — ilave etmekte tereddüt etmeyeceğim, — bir mübdi' dehasiyle başardı.

Üslûbu, ekseriyetle bir mükâleme lisanı kadar basit ve laübali olan üslûbu, her zaman cevval ve rengindir. Bâzan en "lirik„ bir şiirin yüksekliğine çıkar. Bu, her türlü iyzahın, her kaidenin fevkînde olan bir şair üslûbudur. Diğer cihetten, Bataille ın şiirleri de, piyesleri de bir ibda' olan teşbihler ve istiarelerle doludur.

"Bataille„ ın piyeslerini sayarken söyleyeceğim gibi, mevzu'lar harikulade değildir. Bunlar, her günkü hayatımızdan alınmış ve nihayet âdi vak'alardan ibaret görünen şeylerdir. Lakin emsalsiz tetkîk ve müşahedesi, şair üslûbu, tarzı-ifadesinin parlak yenilikleridir ki Bataille ın piyeslerini tenvir ederek ufuklarını tevsi' eder ve bunları beşerin geniş *fresque* leri şekline koyar. İtalyada güzel san'atlar şaheserleri içinde, Floransadaki "Medicis„ sarayı mâbedinin duvarlarını kaplayan azim *fresque* i hatırlarım. "Benozzo Gazzoli„ nin bu meşhur eseri, yüzlerce insan, at ve deveden mürekkep şa'şaalı bir kafile içinde kâhin hükûmdarların yeni doğan mesihe perestiş ayinini gösteriyor. Bu levha, en ince teferruatına kadar bir ince nakış gibi işlenmiştir, hayat ve ruhla doludur. Bu tasvir ve tersim dehası nazarları hayretten hayrete götürdüğü gibi, aynı zamanda bir nur, bir hareket, bir ilham temaşa edeni mest eder ve ona layetenahiye müteveccih hamleler verir. İşte bu nura, bu ilhama biz "lyrisme„ diyoruz, ve işte Henry Bataille ın yazılarında bunu daima buluyoruz. Kelime ve teşbih oyunundan ibaret olan sun'i ve sathi lirizmi değil, kendiliğinden doğan ve beşerin deruni heycanlarını ve hareketlerini ifade eden lirizm; cümlelere ve kelimelere kanatlar takan, kalpleri oynatan ve gözleri yaşartan ve nihayet milletleri ilahi bir ziyafete gider gibi ölüme bile sürükleyen lirizm... çünkü kahramanlık da faal bir lirizm demektir...

Nobel Edebiyat Mükâfatı

BU Yegâne büyük beynelmilel mükâfatı, 1930 senesi için, İsveç akademisi meşhur Amerikan romancısı *Sinclair Lewis e* verdi.

Sinclair Lewis kırk beş yaşındadır, Amerikanın merkezi-garbi eyaletinde doğmuştur ve milletinin en meşhur romancılarından biridir.

Onun layemut eseri Babbitt tir. Babbitt ne bir macera, ne de bir his romanıdır. Babbitt içtimai bir romandır. Fakat cemiyeti kitle halinde tetkîk etmez. Birbirine Fort fabrikasının bütün otomobilleri gibi benzeyen yüz binlerce insandan bir ferdin hayatını mubalegalı bir surette anlatan bu roman bize Amerika iş adamının tipik haleti-ruhiyesini karikatürleştirerek göstermektedir.

Sinclair Lewis Zola lar, Goncourt lar ve Flaubert ler gibi bir realisttir. Binlerce vagon üzerine sipariş vermek için bir avuç buğdayı tetkîk eden tacir gibi iki bahri-muhit arasındaki vasi' arazi ve mer'aları dolduran halkın iş adamları tabakasından bir numune almıştır. Lewis gayrı tabii eksantrik tiplerden hoşlanmaz. Onda fertlerde tatbîk ettiği bir Standard zihniyeti vardır.

Romanın kahramanı olan Babbitt Merkezi-Garbi eyaletlerinin Zenith şehrinde yaşayan bir gayrı menkul emlâk komisyoncusudur. O anadan doğma bir iş adamıdır ve iş onun için hayat demektir. Babbitt aşktan anlamaz, hayatı işi hariçinde heyecansız ve yeknesaktır. İşe taptığı için kalbi sertleşmiştir. Emlâk alım satımı üzerine oyunlar oynar. Felakete sürüklediği dulların ve yetimlerin göz yaşlarına karşı merhamet duymaz.

Bu uzun roman filhakîka ekseri yerlerinde can sıkıcıdır. Teferruatın çokluğu, halkın ağzından fonografla zapt edilmiş zann edilecek kadar hakîkata mutabık mükâlemler, dekorların en ince teferruata kadar tasviri okuyanı sıkabilir. Bununla beraber her halde birçok eğlenceli ve sürükleyici romanlardan çok daha fazla yaşayacak ve kendinden bahs ettirecektir. Lewis in diğer birkaç güzel romanı daha varsa da hiç biri Babbitt ayarında ve onun kadar meşhur değildir.

Nobel mükâfatları

1901 den beri şimdiye kadar 30 Nobel mükâfatı verilmiştir. Mükâfat kazanan ediplerin milliyeti şöyle tasnif edilebilir:

Fransa 5 mükâfat: Sully Prudhomme (1901), Mistral (1904), Romain Rolland (1915), Anatole France (1916), Bergson (1927).

Alemanya 5 mükâfat: Mommsen (1902), Encken (1908) Paul Heyse (1910), Hauptman (1912), Thomas Mann (1929).

İngiltere 3 mükâfat: Kipling (1907), W. B. Yeats (1923), Bernard Shaw (1925).

Norveç 3 mükâfat: Bjoernson (1903), Kuut Hamsun (1920), Sigrid Undset (1928).

Danimarka 2 mükâfat: Djellerup ve Pontoppidon (1927).

İsveç 2 mükâfat: Selma Lagerloff (1909), Heindenstam (1916).

İtalya 2 mükâfat: Carducci (1906), Grazia Delleda (1926).

İspanya 2 mükâfat: Echegaray (1904), Yosé Bewente (1922).

Polonya 2 mükâfat: Sinenkieviz (1905), Ladislas Raymont (1924).

Ve birer mükâfat alan milletler de: İsviçre, Spitteler; Belçika, Maeterlinck; Hindistan, Rabindranath Tagore; Amerika, Sinclair Lewis.

İngiliz edebiyatından numuneler

Mülâzım Golightly nin Tevkîfi

Rudyard Kipling den — Tercüme eden: AHMET KASDİ

GOLİGHTLİ, her şeyden evvel, «bir zâbit ve bir centilmen» gibi giyinmesine fevkalâde iytina ederdi. Şahsına karşı gösterdiği bu titizliği kendisine, askerlik şerefinin telkîn ettiğini söylerdi; fakat onu tanıyanlar bunun, adi bir kendini beyenmekten ibaret olduğunu iddia ederlerdi. Golightly hesabına başkaca söylenebilecek bir kusur yoktu. Bir atın kîymetini daha ilk görüşte katiyetle takdir ettiği gibi her kesten daha mükemmel tarzda ata binmeyi de bilirdi. Gayet güzel bilardo oynar ve Whist te kuvvetli bir partner görünürdü. Onu sevmeyen yoktu, ve bir istasyonda asker kaçağı gibi tevkîf edilerek bileklerince kelepçe vurulacağı kimsenin hatırından geçmezdi. Fakat işte hatıra gelmeyen bu hâdise bir gün, elim surette tahakkuk etti:

Mêzuniyetini bitiren Golightly, atla Dalhousie den iniyordu. Mêzuniyet zamanını, son haddine kadar uzatmış olduğu için istiycale büyük bir mecburiyet hiss ediyordu.

Cebri yürüyüş zamanlarında bile temizliği ve zarafeti, «zâbitlik şerefi ve asalet iycabı» add ettiği için, zeytin yeşili yeni bir hâki elbise giymiş; tavus mavisi kravatı, pırıl pırıl parıldayan beyaz yakası ve kar gibi beyaz kolonyal şapkasiyle pek zarif bir kîyafete bürünmüştü. Bu müstesna tuvaletine hasr ettiği ihtimamlar arasında dalgınlıkla yanına para almayı unutmuş; cebinde bulunan ufaklıklarla yola çıkmıştı. Maiyetindeki neferler, Pathankote da degiştirilecek menzil hayvanlarını hazırlamak üzere daha evvel hareket etmişlerdi.

Dalhousie den 22 mil mesafede, yağmur yağmaya başladı. Hem öyle ehemmiyetsiz, geçici bir yağmur da değil; mevsim rüzgârlarının cevelângâhı olan bu havalide her kesi korkutan bir sağanaktı, bu... Golightly muşambasını almadığına pişman olarak, atını dört nala kaldırdı. Yolları dolduran toz toprak, yağmurun têsiriyle çamur halini almış, hayvanı kalçalarına kadar bulamıştı. Pek az bir zaman zarfında getrlerinin de çamurlandığını gören Golightly yağmur serinlinliğinde neş'esini kayb etmemeye çalışarak, atını sürüyordu.

Çamur içinde yol sökmekte zorluk çeken at huysuzluk yapmaya başlamıştı. Hattâ bu huksuzluğunu bir aralık, yağmurdan ıslanan ellerinde dizginleri müşkilatla zapt edebilen Golightly yi bir yol dönemecinde sırtından atmaya kadar vardırdı. Çamurlar içine yuvarlanan Golightly tekrar hayvanın sırtına atlayarak, bu gülünç hadiseyi de unutmaya çalıştı. Düştüğü sırada mahmuzlarından birisi kayb olmuştu. Mamafih bunada aldırma dı. Çünkü hayvanı idare etmek için diger teki kâfi geliyordu. Gittikçe yürüyüşe alışan ve açılan at, yolun nihayetine yaklaştığını da hiss etmiş olduğu için mütemadiyen hızını artırıyor ve bu çamur deryası ortasında Golightly yi bir balık gibi yüzdürüyordu. Yarım saat sonra Golightly önünü göremeyecek bir hale girmişti. Yağmur, kolonyal şapkasını ezmiş ve kenarları açılmış bir mantar gibi başına geçirmişti. İç astarın yeşil boyası yüzüne, gözüne doğru bir sel halinde iniyordu. Şapkanın arka kısmı ensesine dayanmış ve yan tarafları kulaklarına yapışmıştı.

Sıçrayan çamurlar, getrlerde boş ve temiz bir nokta brakmamış; şimdi de Golightly nin, bin bir iytina ile giyindiği o zarif elbisesinin sırtını ve göğsüne kadar olan ön tarafını istiylaya devam ediyordu. Şapka astarından akan yeşil boyaya, kravatın mavi boyası da karışmış, menekşe rengini almıştı. Yokardan inen bu boya seli, aşağıdan gittikçe yükselen çamur hududuna karışınca, bir isim vermek mümkün olmayan acip ve berbat bir renk halitası husule gelmişti. Bir aralık yüzünü silmek isteyen Golightly, mendilindeki tuhaf renk imtizaçlarına bakarak, ne gülünç ve ne maskara bir hale girdiğini anladı.

Dhareşa az bir mesafe kalmıştı ki yağmur dindi ve yüzünü gösteren akşam güneşi onu bir parça kuruttu ve üstündeki acip renkleri de tesbit etti. Pathankotea üç mil mesafede, sonuncu menzil beygiri de tamamiyle sakatlanmış; Golightly yayan yürümek zaruretinde kalmıştı. Kendinden evel şehre vâsıl oldukları muhakkak bulunan adamlarını aramak için, bir an evel bu müz'iç yolu bitirmekte istiycal ediyordu. Halbuki adamları içinde en çok güvendiği posta başı, bu fırsattan istifade ederek güzel bir sarhoşluk yapmak için yolda kalmış ve efendisine uyduracağı mâzeret planını şimdiden hazırlamıştı. Bunun içindir ki Golightly, Pathanhote da adamlarını bulamadı. Getrleri çamur içinde, üstü başı mülevves bir halde idi. Rengi kayb olan mavi kravatını yakalığile beraber çıkarıp attı. Hiç birisi meydanda görünmeyen adamlarına fena kızmıştı. Onlar burada olsaydı, tanıdığı bir yere kadar yollar ve üstünün başının bu berbatlığına kısmen bir çare bulurdu. Şimdi ne yapacaktı?... Cebindeki para ile ancak bir bardak viski içebilirdi. Başka çare yoktu. Hiç olmazsa garnizona gidebilseydi?...

MÜLAZIM GOLİGHTLY

Garnizonun bulunduğu Kasaya birinci mevkî bir bilet têmini için istasyon şefini aramaya gitti. İşi, gişe mêmuruna anlattı. Mêmur, istasyon şefine; şef telgraf mêmuruna bir şeyler söylediler ve her üçü de merak ve tecessüsle ona baktılar, Urmistar dan telgrafiyen müsaade almak için yarım saat kadar beklemesini rica ettiler. Bu ricayı mâkul bulan Golightly bir müddet bekledi. Beş on dakîka sonra salo-

na giren dört polis mêmurunun, etrafını aldıklarını gördü. Hüviyetini söyleyerek uzaklaşmalarını rica edeceği sırada ıstaşyon şefi geldi ve yazıhaneye teşrif lûtfunda bnlunduğu takdirde kendisine Urmistar için bir bilet verebileceğini gayet nazik bir lisanla söyledi. Golightly sert adımlarla henuz yazıhaneye ayak basmıştı ki bir an içinde dört mêmur, üzerine atılmışlar ve bir mücrim gibi kollarından, bacaklarından yakalamışlardı. Kendisini tevkîf ettirmek için böyle bir tuzak iycadından memnun görünen ıstasyon şefi de bir taraftan, elindeki ağır posta çantasını başına vurmak için uğraşıyordu.

Golightly hiç bir noktasını anlayamadığı bu vaziyet içinde tutulduğu şaşgınlıktan sıyrılarak, bir hataya kurban olmak korkusuyle, silkindi. Yazıhane içinde dehşetli kir karışıklık oldu. Bu sırada ayağı takılıp düşen Golightly başını masaya çarptı ve gözünün üstünden yaralandı. Bütün gayreti boştu. Zaten bu kadar kişiye karşı ne yapabilidi? Polisler, istasyon şefinin de yardımiyle kolaylıkla bileklerine kelepçeyi geçirdiler. Bu garip hareketin ne olduğunu tâyin edemeyen Golightly, kendisinin kim ve ne olduğunu anlatmak istedi, onu dinleyen yoktu. Polis âmiri:

— Bunun, bizim aradığımız nefer olduğunda şüphe yok. Sözlerine dikkat ediniz! diyordu. Bu sefer Golightly, niçin tevkîf edildigini istasyon şefinden sordu. Şef: «Siz, on beş günden beri hâli firade olan 6 ncı alaydan nefer (John Binkle) siniz» dedi ve elinde tuttuğu bir kâada bakarak: «Beş kadem dokuz parmak boyunda, kumral saçlı ve kumral sakallı, mavi gözlü... sefih siymalı... başkaca alâmeti farîkası yok! Tamam bu eşkâl ile tâyin edilen nefer sizsiniz...» deye ilave etti. Golightly uzun uzadıya iyzahat vererek kendisinin zâbit, mülâzım olduğunu; isminin John Binkle olmadığını, nefere, hattâ bir serseriye benzeyen bu kîyafete,— havanın yaptığı tuhaf bir aksilik neticesi—girdiğini söyledi. Bu iyzahatı, polisler kendi aralarında, sahih telakkî etmeye başlamışlardı bile. Fakat istasyon şefi bu sözlerin doğruluğuna bir türlü inanmayordu. Golightly de görülen bu berbat vaziyette bir mülâzıma kâinatta tesadüf edilemeyeceğinde ısrar etti ve esasen kendisini mahfuzen Urmistar a göndermek için emir aldığını söyledi. Golightly nin her tarafı ıslaktı, fena halde ıztırap çekiyordu, derdini dinleyen yoktu, ifadesini tahrif ederek kanaatlarına göre raporlarını hazırlayan bu adamlardan bir hayır bekleyemezdi. Dört mêmur ona, üçüncü sınıf bir vagonda Urmistar a kadar refakat ettiler. Bu feci' seyahatın devam ettiği dört saat zarfında, kendisine bu kadar ıztırap çektiren bu lâf anlamaz adamlara, ağzına gelen tahkîrleri, küfürleri savurmakla vakît geçirdi.

Urmistar a gelince, onu bir eşya balyası gibi ıstasyona attılar ve 8 inci alaydan bir onbaşı ile iki nefere teslim ettiler. Golightly doğruldu ve eski neş'esini iktisaba gayret etti. Fakat bileklerindeki kelepçe; arkasından gelen dört polis, yanlarında yürüyen iki nefer ve bir onbaşı; alnındaki yaradan sol yanağına akan kan; bu neş'eyi geri çeviren biçimsiz bir tezahurdu. Onbaşı hiç te latifeyi seven bir adama benzemeyordu. Golightly: «Bu, bir yanlışlıktır, bana inanınız arkadaşlar...» dedi. Onbaşı sert bir tavırla «çenesini tutmasını» ve «sesini kesip uslu uslu yürümesini» ihtar etti. Golightly yürümek istemeyor, derdini anlatmak için durmakta ısrar ediyordu. Onbaşı, bilinemez nasıl bir merhamet hissiyle, onu nihayete kadar dinlemekte sabır gösterdi ve sonra sözünü keserek:

— Siz, bir zâbitsiniz, ha... dedi. İşte sizin gibi fena zâbitler bizim gibi eyi insanları fena tanırlar. Polis tarafından yakalanmış kaçak bir zâbit olmak bir şeref midir ki, mütemadiyen bunu iddiaya teşebbüs ediyorsunuz! Alayınızı tanırım... O alaya mensup olduğunuz, haylazlar gibi yürüyüşünüzden belli... Siz meslek haysiyetini ayaklar altına alan, ceza görmeye müstehak bir adamsınız.

Golightly bu acı isnatlara aldırmamaya çalışarak sözüne devamı etti ve baştan sona kadar bütün mes'eleyi anlattı. Onu ite kaka büfeye sokarak artık bu sözleri dinlemekten bıktıklarını söylediler. Biraz sonra her iş bitecek, onu cebri yürüyüşle Govindghar kal'esine götüreceklerdi.

Soğuk bir taraftan, kurbanı olduğu yanlışlık bir taraftan, kelepçe ve alnındaki yaranın yaptığı baş ağrısı diger taraftan Golightly yi kudurtuyordu. Söz söylemekten boğazı kurumuştu, muhafızlardan biri:

— Mücrim olmadığını iddia eden bir sürü

hapishane tipi gördüm, dedi, fakat ne yalan söyleyim, bu zâbitin anlattığı kadar aksi ve tuhaf bir macerayı ömrümde işitmedim.»

Artık aralarında garip bir sempati husule gelmişti. Hattâ onu, az çok hayret veya takdire benzeyen bir hisle dinleyorlardı. Büfeden bira aldılar ve Galightly ye de ikram ettiler:

— Haydi canım, serbest serbert memleketi dolaşan şu cesur John Binkle nin sergüzeştlerini anlat! dediler.

Onların bu ısrarı, Golightly nin sükûnetini yine altüst etmeye kâfi geldi. Şimdiye kadar anlattığı şeylerin de boşa gittiğini görüyordu. Kendi aralarında konuşmaya daldıkları bir sırada, kapıdan fırlayıp kaçmak istedi; yakaladılar. Yırtık ve delik deşik elbiseler altında mühim bir kısmı meydanda kalan çıplak sırtına bir martin dipçiği yerleşti.

Golightly bu vuruş tesiriyle bitgin bir halde yere yuvarlandı. Hoyrat iki el, yakasından yapışıp ayağa kaldırdı. Gömleğinin önü ve arkası büsbütün yırtılmıştı. Artık yapacak bir şey yoktu. Tevekkül ile neticeyi bekleyecekti.

Bu esnada Lahore dan gelen tren istasyona girdi. Bu trende Golightly nin alayının binbaşılarından birisi bulunuyordu.

Vak'anın alt tarafını bu binbaşıdan dinleyelim:

— Üçüncü mevkî' yolcuları büfesinden büyük bir kavga gürültüsü işidiliyordu. İçeriye girdiğim zaman, hayatımda hiç rastlamadığım şekilde pis ve mülevves bir adam gördüm. Getri ve külotu çamur içinde rengini kayb etmişti... Başında şapka yerine, beyazlığını çamurun ve pisliğin örttüğü tuhaf bir şey vardı. Kavganın ne kadar şiddetle cereyan ettiği bu şapkanın parça parça omuzlarına sarkmasından belliydi. Hemen hemen müsavi iki parçaya ayrılmış olan gömleğinden ve ceketinden vücudunun yarısı görünüyordu. Elindeki küçük bir madalyon üstünde yazılı bulunan ismini muhafıza okutturmaya uğraşıyordu. Bu feci' haliyle onu ilk görüşte tanıyamadım; iki kelimede bir yemin edişine bakarak, hezeyan nöbeti geçiren pis bir ayyaş olduğuna hükm ettim. Fakat benim bulunduğum tarafa döndüğü zaman, gözünün üstündeki yaraya koyduğu bir hamur parçası ile, yüzündeki yeşil boya ve boynunun etrafındaki menekşe rengi çizgilere rağmen, bu adamın Golightly olduğunu teşhis edebildim. Beni gördüğü ve bu hikâyeyi hiç kimseye anlatmayacak kadar ketum olduğumu bildiği için çok sevindi. Filhakîka sözümü bugüne kadar tuttum ve kimseye bir şey söylemedim. Şimdi Golightly memleketine döndüğü için, isterseniz, siz bu gülünç hadiseyi yazabilirsiniz» dedi.

Golightly o seneki yaz mevsiminin büyük bir kısmını «bir zâbiti ve bir centilmeni» tevkîf ettikleri için, o onbaşı ile iki askeri divanı harpte cezalandırmak hususundaki teşebbüslerile, geçirdi. O zavallılar da bu feci' hatalarından fevkalâde müteessir olmuşlardı.

Garnizonda, evvela bir sır gibi kulaktan kulağ söylenen bu sergüzeşti, pek az zaman sonra, bilmeyen kalmamıştı.

Fıratla Hasbihal

Hisli sevdalı Fırat, gururlu Kraliçe,
Rengin sanki kızarmış aşk kanı içe içe,
Anlat kaç dertli kızın gözlerinden damladın
Ruhum gibi senin de söyle hicran mı adın
Yem yeşil kenarında pamuk kuzular meler,
Uzakta hasta bir ruh kavalını nağmeler
Sesine aşk dökerken ateşli bir ciğerden
Sana şikâyet eden oldumu hiç bir erden?
Altun saçlı bir dilber, Hayalin aşk adıyle
Hasret efsanesini gecenin kanadiyle
Sundumu hiç iztırap sayıklayan sesine
Dokundu mu suların ateşten busesine?
Saçının her teline bir başka hicran takan,
Adsız bir ışık gibi sessiz kalbime akan,
Şafak ve kalp kızını yakından tanırmısın,
Bu kız nişanlım desem kanar, inanırmısın?
Annesinin adı (Hüsün), kendinin (İçli Hayal),
O, bir gece bülbülü, kalbim de kırık bir dal
Konup sabaha kadar öter içi yanarak,
Ömrümün dertli geçen gününe yaslanarak.

(Bilecik) *FİKRET*

İmlamıza dair

III. Vokal seslerin uzunları ve diftonglar

TÜRKÇEDE esasen vokal sesler kısadır; *entari, yelpaze, kepaze, kestane* gibi mahdut ve menşei şüpheli bir kaç isim istisna edilecek olursa uzun vokal ile teşkil edilmiş asıl türkçe kelimelerimiz yoktur. Alfabemizde kabul olunan vokal harfler türkçenin kısa vokal seslerinin işaretleri olarak alınmıştır; yabancı lisanlardan hususiyle arapçadan geçmiş kelimelerdeki uzun ve yarı uzun vokal seslerin yazılmasında da bu harfler kullanılmıştır. Lisan işaretleri (kelimeler) aralarındaki en küçük bir tefavütle de tefrîk olunabilir, bu sayede ekseri kelimelerin yazılmış şekilleri bir bakışta birbirlerinden ayırd edilebiliyor, uzun ve yarı uzun vokal seslerin aynı harflerle yazılmış olması büyük bir mazhur teşkil etmez. Diğer medeni lisanlarda da aynı küçük kusur tecviz edilmektkdir.

Ancak bizde, bâzı arapçadan alınmış isimlerin yeni imlasında tecanüs (homonymie) hasıl olmuştur. Adet (sayı), adet (iytiyad edilen şey); hakim (mahkemede hükm eden) ve hakim (hikmet sahibi).. gibi. Bu yerlerde tecanüsü kaldırmak için (^) hatırlatma işaretinin kullanılması düşünülmüştür ki pek münasip bir tedbirdir: adet, âdet; hakim, hakîm.. Bu yerlerde işaretin kullanılmasında dikkat olunacak nokta şudur: *hakim, zabit* kalıbında olan kelimelerde işaret lâzım değildir; pek nadir kullanılan *hakîm* kalıbındakilere işaret komak kâfidir.— *Fail* kalıbı kolaylıkla zihinde yerleşir, *katil, kail* gibi isimlerin *k* sı da hakîkî sesiyle yazılmış ve okunmuş olur.

İMLA tecanüsü asli kelimelerden başka şarfi sekillerde de husule gelmektedir, fakat bu tecanüs eski imlada da vardı, ve hiç bir zaman okumayı güçleştiren bir mahzur gibi sayılmamıştı. Hakîkaten nahvi tertip, cümle içinde kelimelerin işgal ettiği mevkî' ve sıra kelimelerin doğru okunma ve anlaşılmasını te'min ediyor. Bu şekli (sarfi) tecanüsün en mühimmi ve hususi surette dikkatı celb edeni nisbet (i) si ile mütemmim (i) sindeki tecanüstur. Bu tecanüse mani' olmak için (^) hatırlatma işareti kullanılmış ise de imlaya *sarfi* bir esas idhal eden bu tedbir luzumsuzdur. Kelimenin nihayetindeki (i) nin nisbet eklentisi olduğunu tefrîk etmek için hayli ilerlemiş bir sarfi mâlumata ihtiyaç vardır.

Diğer taraftansa bu yerlerde (^) işareti tecanüsü men' için ise "tabii„ gibi bir kelimede işaret kullanmağa luzum olmazdı, çünkü tabiatın *objekt* mütemmimi *tabiatı* dır, *tabii* ile tecanüs husule gelmez. *Tabii* de işaret kullanılacaksa *âli, kâfi, vafi, ati...* gibi kelimelerde de kullanmak mantıkî olurdu; işaret istiymalinin sebebi olan tecanüs esasından büsbütün uzaklaşır ve hakîkî bir kaideye dayanılmış olmazdı.

Nihayetteki (i) ler üzerinde (^) *hatırlatma* işaretinin kullanılmasında bir de sesin uzatılması esas tutulmak isteniyor; o takdirde bütün uzun ve yarı uzun seslerin işaretlenmesi lâzım gelecektir ki imlamız için pek büyük ve zait bir külfet olur. Arapça menşe'li isimlerin sonundaki "i„ ler ya yarı uzundur (ilmi, kâfi, temenni) gibi, yahut tamamiyle kısadır (vahşi, Ali) gibi. Analoji kanunu kalemleri daima *"Ali, vahşi„* gibi isimleri de (î) ile yazmağa sevk edecektir; püristler ise bunu hata sayacaklardır. Yarı uzunluktaki vokal sesler lisana mal olmuş pek çok sayısız kelimede vardır; hepsini işaretlemeğe kalkışmak kadar azîm güçlük tasavvur etmem. En münasip tedbir *(sarfı-morfolojik)* hiç bir esası imlaya sokmamak ve uzun veya yarı uzun vokal sesleri işaretlememektir. Yalnız asli kelimelerde tecanüsün husulüne mani' olacak surette (^) işaretini kullanmakla iktifa etmelidir.

Diftonglar.— Lisanda *y* ve *ğ* yarı sesleriyle teşkil edilmiş heceleri havi kelimeler pek çoktur. Bu hecelerin vokalleri kısadır, fakat çok defa yarı vokal sesin telaffuzu ile vokal uzatılmış oluyor: *a-e* den sonra gelen *y* vokali uzatmadan telaffuz edilir; ay, ayrı, hayrı; ey, bey, dey... vs. Buna kıyasen *seyrek, eylence* vs. kelimelerini de *y* ile yazmalıdır. Fakat *öğrenmek* gibi vokalin uzatılması ile okunan kelimelerde *ğ* kullanılmalıdır; bu suretle *öyle* ile *öğren* kelimelerinin telaffuzları ayrı olduğu gibi imlaları da ayrı olur. İmla lugatında bu diftongların da tefrikînde tenakuzlar vardır.

ıy ve *ığ* diftongları ayrı seslerdir: *kıy, sığ* isimlerinde olduğu gibi. Fakat *iy* ve *iğ* diftonglarından hemen aynı ses çıkar: iy-iğ, iyne-iğne gtbi, *"ı-i„* ile nihayet bulan kelimelerden sonra *i* ile başlayan bir edat geldiği zaman, bu iki vokal bir diftong halinde kaynaşır, bunun yalnız "i„ ile işaret edilmesi caiz değildir *iy* diftongunun kullanılması muvafık olur: *geldi + idi = geldiydi; gelmesi + ile = gelmesiyle; geldi + ise = geldiyse* gibi. Bu kelimelerin sesten tefrîk edildiği aşikârdır: *sevdire, sevdirile* kelimeleri *sevdiyse, semesiyle* ile mukayese olununca teleffuz farkı derhal kulağa çarpar. Bu suretle *iy* diftongunun bu mevkîlerde kullanılması *sarfi* değil *savti* bir esastan ileri geliyor.

Yabancı menşe'li, hususiyle arapçadan alınmış birçok kelimede *iyne* deki *iy* diftongunun aynı denilecek bir ses vardır; bütün bu sesleri aynı işaretle yazmakta hiç bir mani' tasavvur edilmez: iyzah, iylan, gibi. Bu sayede imlamiz hakîykî Türk şivesinin bir hususiyetini daha yazmağa imkân bulur, Ermeni şivesiyle *ilan, izah* yazmaktan kurtulur. Şukadar ki arapça kelimelerdeki yarı uzun "i„ leri diftong ile yazmağa hiç luzum yoktur.

İmla lugatını *revize* ederken dikkat olunacak noktalardan biri de *iy* diftongunun kullanılabileceği yerlerin tesbiti olmalıdır.

Ağ diftongu türkçe kelimelerde pek çoktur: *ağ, ağla, sağ, sağlam, yağ, yağdı*... vs. Bu diftong memleketin muhtelif yerlerinde başka başka okunur; fasih türkçeye *standart* olarak kabul edilen İstanbul şivesinde bu diftong uzun bir *a* gibi telaffuz edilir, Anadolunun bir çok yerlerinde ise *sürekli* **durakif** bir *g* gibi söylenir. Bundan dolayı *ağ* diftongunu *zaf, tam, davet* gibi arapça menşe'li kelimelerde kullanamayoruz. Evelce İstanbul şivesindeki ses benzerliği beni bu kelimelerin *zağf, tağım* (lezzet), *dağvet*... suretinde yazılmasını teklife sevk etmişti; fakat imlanın memleketin geniş bir telaffuzu ile bu derece zıt düşmesi tecviz edilmediğinden teklifimi geri almak luzumuna kani' oldum. Bununla beraber bu diftong sesin şiddetle hiss olunduğu yerlerde heceyi bir vokal teşkil etmekte berdevam olmak da imlamız için büyük bir kusurdur. Fikrimce alfabemize alınmış olan (') işaretini *gizli ses işareti* namiyle bu mevkîlerde kullanmak muvafık olur: za'f, ta'm, da'vet... vs. Bu kelimeleri iki *aa* ile yazanlar varsa da *saat, taam* isimlerindeki hakîykî çifte *a* sesinin imlasiyle karışıklık hasıl olur. Komanın kullanılmasında gösterilen çekingenlik bence sebepsizdir; fakat hakîykat şudur ki bu işareti kullanmaktan çekinildiğinden bu mevkîde de (') işaretini kullananlar görülmektedir. Bu işarete diftong seslerini yazmak vazifesi verilmeyerek bu vazife *gizli ses işareti* ismiyle (') komaya terk edilmiş olsa imlamızın büyük bir kusuru daha kaldırılmış olur. Esasen imla luğatı da bu işareti birçok kelimede kullanmıştır. Revizyonda bu kelimelerin daha dikkatlıca terbiti lâzımdır.

Arapça menşe'li birçok kelimenin sonunda sesçe ikinci unsuru pek fark edilmeyen diftonglar vardır; bu diftongların mevcudiyeti eklentiler vasıtasiyle meydana çıkmaktadır. Mesela *ati* ile *tabi* sesçe aynı vokal ile nihayet bulurlar, fakat: *ati-nin, ati-yi, ati-si ;* ve: *tabi-in, tabi-i,tabi-i* serileri ikincide eklentinin mürekkepleşmesine mani' bir gizli sesin mevcudiyetini derhal ve şüphe getirmeyecek surette meydana koymaktadır; burada da (') *gizli ses* işaretini kullanmak zaruridir. Bu istiymal sarfi bir esas üzerine imlaya konmuş oluyor, fakat bu sarfi esas mihaniki bir usulle ta'yin edilebilen bir şeydir; kelimenin sonuna *—(n)in* eklentisini getirmek bir sarf meselesi sayılamaz; ikinci sınıftaki çocuklar bile mihaniki olarak buna alıştırılabilir.

Kelime sonundaki gizli ses eklenti getirildikten sonra ya diftong olarak hiss olunur, veyahut hiss olunmaz; buna göre işaret yazılır veya terk edilir: *tabii-menşe'li* gibi. Tabii bunların da dikkatlı bir revizyonla tesbitine luzum kalır.

Dalgalar

Gök şekilsiz, kül rengi bulutlarla örtülü,
Sarıyor ufukları akşamın esmer tülü.
Hava donuk ve sovuk, yel keskin, üşütücü,
Yetmeyor hislerime bu gün aklımın gücü.
Çekiyor bir gizli el beni sığ sahillere...
Gamlı ruhumda bere, içli kalbimde bere
Gidiyorum gurubu yine seyr etmek için.
Dolup dolup geliyor gözlerim böyle niçin?
Güneş koyu sislere gömülmüş, bakır izi
Yaldızlayor kuduran yeşil... "karadeniz„ i.
İlerleyor canlanan karlı dağlar sahile,
Bir aç aslan kesildi en küçük dalga bile...
Aynalı kumsallara ölüm fışkıran sular
Bir çok kefen seriyor hıçkırırken kuytular.
Yeleleri havada savurulan bin kır atla
Canavarlar koşuyor kıyıya son sür'atla,
Muhterem olduğuna kailken biz hayatın
Tükürüyor yüzüne vahşi deniz hayatın.
Al al yandıkca batı kumsal kızıllaşıyor
Aç kaplanlar yıkanan kayalardan aşıyor.
Sarardıkca ufukta pembe güller, lâleler
Başını taşdan taşa çarpıyor şellâler
Kemiriyor, deşiyor canavarlardan bini
Çakıl duzlüklerinin mermer göğüslerini.
Devler homurdanıyor bilinmez inlerinden,
Ejderhalar uluyor yerin derinlerinden...
Tekrar omuz omuza verirken çılgın sular
Sarıyor dört tarafı haykıran uğultular,
Yükselen vahşi deniz.. koşun hep koşun.. deyor
Ve dalgalar devrile.. devrile ilerleyor.

CELÂL TEKİN

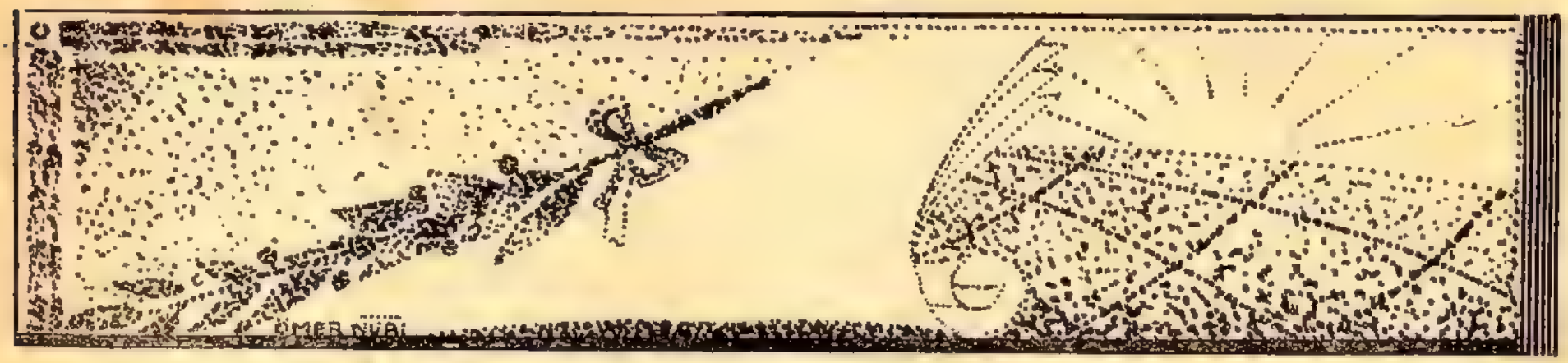

Genç Vatanperverlik Hisleri

FEVZİYE APTÜLHAK (Kız Lisesinden)

MEHMETCİĞE...

Yürü, uzaklaştıkça ardındaki mor dağlar,
Bak mendil sallayorlar hala kızlar yamaçta..
Sana haber getirir köyünden esen rüzgâr,
Nerdeyse kayb olacak görünen son ağaç da..
Artık köyün silindi tatlı bir ümit gibi,
Unut kendi tarlanı, hatırlama yuvanı..
Unut, kapansın kalbin paslı bir killit gibi,
Anahtarı bir kurşun olsada yok ziyanı!..

Sakaryanın o kandan kızaran günlerinde
Ben sana ne yakındım, sandımki seninleyim.
Kan dökerek koşarken sen cephe önlerinde,
İstedim ki elimle terlerini sileyim...

Mehmedim, keder etme, kendi çocuklarına
Geride bıraktığın dinmeyen bir yas deye.
Senden bu vatan kaldı, şeref kaldı yarına,
Yetişir ceddimize koca bir miras deye!..

KÖYLÜYE:

Nerde görsem suları çağıldayan bir pınar
Sanıyorum bu, senden bana gelen bir sestir.
Issız dağ başlarından dolaşıyorken rüzgâr
İçime dolar, belki de bu senden nefestir.
Güneş kızartıyorken mor tepeli dağları,
Terli alnını öper esen sabah rüzgârı.
Tarlandaki sapanın, kağnın ile beraber,
Ellerin zevkî için inlediklerin yeter.

Gözlerimin önünde yine dikildin kaldın,
Ağaran saçlarınla, soluk mor cepkeninle,
Dünyada kaç asırdır her dertten hisse aldın,
Artık gözünü silme parçalanan yeninle...

Ey bağrı yanık köylüm... gönlüm sevginle dolu,
Kalbinde yer etmesin, dünden kalan derdi at!
Senin olsun kanınla yoğrulan Anadolu,
Bu gün dünden rahatsın yarın bu günden rahat!

Fot. Krack

MUHİT in İlavesi

BİR PEYİZAJ

Arap Atını Kurtarmak için

Cadaan, sinemada kullanılan halisüddem aygır.

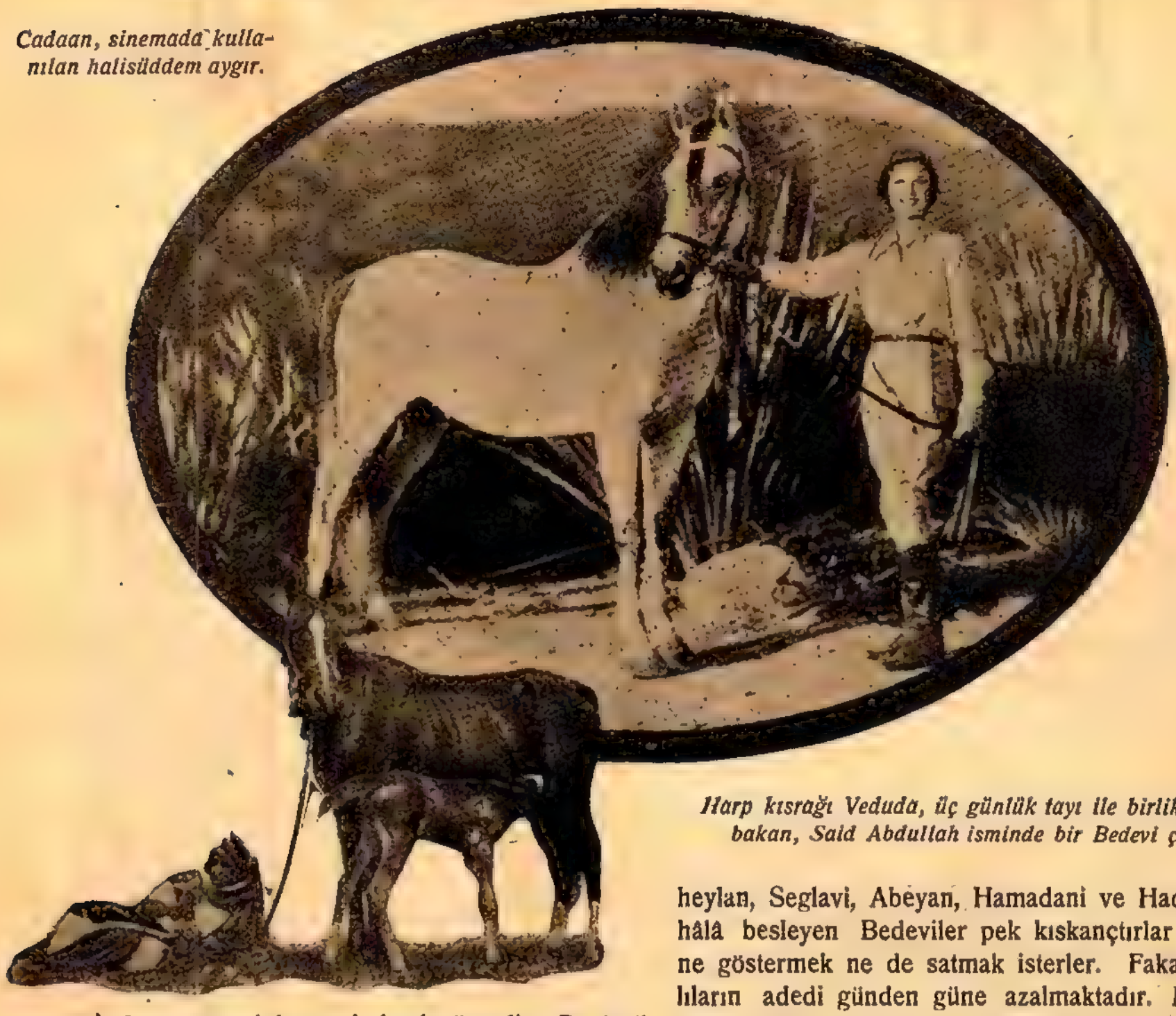

Harp kısrağı Veduda, üç günlük tayı ile birlikte. Bunlara bakan, Said Abdullah isminde bir Bedevi çocuğudur.

CİNS arap atı inkıraz bulmak üzredir. Bu feci' akîbetin önünü almak için bâzı spor meraklıları bu atlardan Amerikada yetiştirmeye teşebbüs etmişlerdir.

Esatiri zamanlardan beri şiirlerde, masallarda, tarihlerde nâm kazanan bu asil hayvan, bihakkîn atların şahı denmeye lâyıktır. İdeal bir atta matlup olan güzellik, sür'at, metânet ve cesaret gibi meziyetleri haizdir. Arslan ve kaplan karşısına çıkabilecek ondan başka at cinsi yoktur. Harba pek çabuk alışır. Bu sebepten dolayıdır ki bununla bu gün meşgul olanlar yalnız spor meraklıları değil, Amerika ordusu suvari teşkilâtında da kullanılması için bu cinsin inkırazdan kurtarılması mühim ad edilmektedir. Dünyanın en güzel ve yürük atlarında Arap kanı vardır. Bu gün İngilterede yarışlarda birinci gelen hayvanların hepsi, XVIII inci asırda nakl edilen üç Arap atının neslindedir.

Bu gün Arabistanda "El Hamsa„ denilen beş asil at ailesi vardır: Küheylan, Seglavi, Abeyan, Hamadani ve Hadban. Bunları hâlâ besleyen Bedeviler pek kıskançtırlar; yabancılara ne göstermek ne de satmak isterler. Fakat bu meraklıların adedi günden güne azalmaktadır. Makine devri geldi, binlerce senelik çöl hayatını alt üst etti. Şimdiki Bedeviler otomobil ile seyahat etmekte, en yeni usulde silâhlarla harb etmektedirler. Artık bu asil hayvan ihmal edilmeğe başlandı.

Bu gün Amerikada mevcut 18 milyon ata mukabil 200 Arap atı vardır. Bunlardan altmışı Kellog haralarındadır. Yalnız altı ay zarfında 50,000 kişi gelip bu hayretfeza hayvanları ziyaret etmişlerdir.

Arap atlar harp tâliminde.

Jingle Bells

Nakl eden: **SEMİHA VAMIK**

Sevinçli bir kişneme ile Jingle Bells vals adımlarile dönmeğe başladı

Amerikada intişar eden Piktorial Review aylık mecmuası bir en güzel küçük hikâye müsabakası açmış ve bu müsabakaya pek çok muktedir ve tanınmış muharrirler iştirâk ettiği halde ikinciliği Rada Bercovicinin on altı yaşında bir kız iken yazmış olduğu Jingle Bells kazanmış. Bu muvaffakîyetin maddi mükâfatı olarak Miss Bercoviciye 1,500 dolar yâni üç bin lira ikramiye verilmiş.

KOCA İspanyada Jingle Bells kadar iyi vals eden bir cambazhane atı daha yoktu, olmamıştı da. Vakıa annesi kamçı şaklamasına öyle iyi ayak uydururdu ki bunu gören çocuklar sevinçlerinden haykırışırlar anneleri de el çırpıp aralarında bir şeyler söyleşirlerdi. Fakat Jingle Bells azametli ayaklarını kamçı şaklamasına değil musikîye uydururdu. Bütün o pırıl pırıl ve iyi bakımlı mevcudiyeti hoşhiram bir eda ile musikîye mukabele ederdi.

BİR fil kokusu duyar duymaz burun delikleri titredi. Bundan sonra onun sırasıydı.... az kalmıştı...; işte beste değiştiriyorlar. Jingle Bells böyle sırasını beklerken vücudunu bir titreme aldı. Yakınlaşıyor, yakınlaşıyor, sesler daha vazihleşiyor. Diğer nağmelerin arasından bir tek nağme mütemadiyen geçiyor, ve bu tekerrür ettikçe kulaklarında zonklayan kitare temposuna sanki cevap veriyordu.

Arkasında duran beş adamın reverans yaptıklarını his edebiliyordu. Başlamağa az kaldı... ayakları hafifleştikce hafifleşiyor başının etrafında o nağme uğuldayordu. Sevinçli bir kişneme ile Jingle Bells vals adımlariyle döndü. Üzerinde kırmızı ışıklar, altın ışıklar, bestenin aksi sedası gibi dalgalanıyor, musikî rişteleri nefesine karışıyordu: bir, ki, üç; bir, ki, üç.

Uzakta siymalar, dünkü şarkının hayali gibi beyaz şekilsiz siymalar. Mavi bir ışık hepsinden ziyade büyüyerek, kâh pullu eğerin içinde yakalanıyor, kâh daha aşağıda duran ampul dizisine göz kırpıyordu: bir, ki, üç; bir, ki, üç. Musikî onu bir dönüşten diğerine sürükledikçe Jingle Bellsin kalbine büyük bir saadet doluyordu.

Jingle Bells on iki yaşında iken cambazhane iflas etti.

Filler ve bir çok cambazlarla beraber genç çe atlar yeni sahiplere devr edildi. Fakat Jingle Bells fazla ihtiyardı. Bu son ay dansını yaparken iki defa sendelemişti. Hele bir defasında az kalsın cambazlardan birinin üzerine düşüyorru. Her nasılsa bu duyulmuş da nihayet bir çiftçiye satıldı. Alelade at olsa başka ama, oyuncular mârifetli atın ihtiyarını istemeyorlardı.

GÖNLÜ beklenilen felaketlerle dolu, Jingle Bells dağılan cambazhanenin kafile kafile gidişlerini seyr etti. Yokuştan aşağıya götürürlerken, iki defa dönüp yumuşak, muğber gözlerini boş kalan cambazhane meydanlığına döndürdü. Üçüncü defasında fazla uzaklaşmıştı da bütün görebildiği sanki tırnaklarını bilemek için yeri eşeleyen bir boğa oldu.

Tekrar musikî işitinceye kadar nice mehtaplar geldi geçti. Yeni sahibi yap yalnız yaşar ihtiyar bir adamdı ve kendi gibi mağmum bir taş evde otururdu.

Jingle Bells in ahırından görebildiği bir tepe penceresi vardı ki Müfsit bir ışıkla müphem musikî hatıralarını uyandırır ve karıştırırdı. Bâzen Jingle Bells şimdiki zamanı unutup ayağa kalkar fakat o zaman ışık titreyerek kapanırdı; tıpkı yorgun bir göz gibi.

Ancak çöpçüye satıldıktan sonra bir kitare telinin çekilişini işidebildi. Fakat bu defa da zalimce aldandı. Havada bir biçak darbesi vurup, arkasından inleyen bir aksi seda bile bırakmadan yok olan bu sayhanın, ahengine dans ettiği nağme ile müşterek nesi vardı? Hiç.

Daha ilerideki durak yerine doğru kendini sürüklerken yorgun kuyruğu sarktı, gözlerinin nuru dondu.

İşi güç bir iş değildi. Kamçı vücuduna temas edince durulacak, süprüntüler boşalıncaya kadar beklenecek ve tekrar arabacı yerine tırmanınca hareket edilecekti. Güç değildi ama yüksek ağaçların bulunduğu meydanlığa gelinceye kadar kuyruğunu sineklere sallayamayacak kadar kamçı şaklayınca acele edemeyecek kadar mecalsiz kalıyordu. Yaşlanmış olmaktan ziyade kırılmış gibi his ediyordu.

***

GÜNÜN birinde Jingle Bells ayağa kalkamadı. Ne kadar uğraştıysa dizleri tutmadı ve nihayet yalvaran bir ağlayışla yan üstü düştü.

Ertesi sabah onu alıp götürmek için bir

(devamı 79 uncu sahifede)

İlim ve Fen Âleminde Nereye Doğru Gidiyoruz?

Yazan: **HASAN HALET**

HASAN HALET BEY

YÜZ bin mühendis ve amele kullanarak senede sekiz yüz milyon lira kîymetinde elektrik makine ve alâtı edevatı yapan ve dünyanın en büyük ve en zengin elektrik kumpanyası olan Jeneral Electric kumpanyasının Skenektedi de muazzam bir fabrikası vardır. Meşhur muhteri' Edison tarafından inşa edilen ve bilahara Jeneral elektrik kumpanyasına satılan bu fabrika bu şirketin Amerikada kırk muhtelif şehirdeki fabrikalarının en büyüğüdür. Mükemmel bir etfaiye dairesi, hastahanesi, iki büyük lokantası bulunan bu fabrikada yüzden fazla bina içinde yirmi beş bin kadın ve erkek çalışmaktadır. Fabrikanın bir ucundan öbür ucuna yolcu taşımak için otobüsler ve ma'mul eşyayı nakl etmek için de elektrik lokomotifleriyle çekilen trenler vardır.

Fabrikanın umum müdürlük binasının karşısına isabet eden iki büyük binadaki hayat, beni en çok cezb etmişti. Burası taharriyatı fenniye laboratuarları binasıydı. *Beşyüzden fazla âlim, mütefennin, mühendis, hikmet ve kimya doktoru,* bütün şahsi istirahatlerini feda etmişler, sabahtan akşama kadar, icab ederse portatif bir karyola üzerinde bir kaç saatlik uykuyla geceleri bile, günlerle aylarla çalışarak medeniyete yeni bir keşf veya ihtira' hediye etmek ve bu suretle insanların hayattan a'zami istifade edebilmelerini têmin etmek için çalışıyorlardı.

Burada büyük bir âlime tesadüf ettim. Bütün bunların başında dünyanın en büyük âlimlerinden Doktor Villis Vitni vardı. Bundan sonra Edisonun bize hediye ettiği elektrik lâmbasını son yirmi sene zarfında pek büyük bir terakkîye mazhar eden ve bir çok fenni ihtira'larda bulunan Doktor Langimur geliyordu. Röntgen şuaatını daha ucuz ve emin bir surette vücuda getirmek için Kuliç lâmbasını iycad eden ve sonra tangstonu telini iymale muvaffak olan Doktor Kuliç te burada çalışıyordu. Röntgen şuaı ile unsurların kristal teşkilâtını tedkik eden ve atomların arasındaki mesafeyi ölçmek için bir iğne deliğinden röntgen şuaını toz halindeki unsurların içinden

sevk edip uzun bir filmin üzerine fotografisini almaya muvaffak olan Doktor Hol, gramofon plaklarını ve oparlörlerini fevkalâde islah ederek tabii sadayı bize vermeye muvaffak olan Kellog, televizyonu iycad eden Doktor Aleksandersen, yüzlerce ihtra'larda bulunan büyük dahi Ştaynmez, beş milyon voltkluk yıldırım vücuda getiren Pik ve yüzlerce âlim ve mütefennin işte bu iki binanın muhtelif lâboratuvarlarında büyük bir tevazu' ve merbutiyetle çalışıyorlar ve bize daima yeni ihitra' lar hediye ediyorlardı.

Bir kere düşünelim: Son elli sene zarfındaki bu ilim ve fen terakkîyatı iki bin senelik bütün beşeriyetin ilim ve fen terakkîyatından yüksek değilmidir? Âlemin gizli esrarına nüfuzumuz arttıkça hayat telakkîlerimiz de yükselmeyor mu? Kâinattaki her şeyin *elektron*dan ve *proton*dan terekküp ettiğini ve *elektron*ların güneşin etrafındaki seyyareler gibi mahrekler üzerinde saniyede üç yüz bin kilometroluk bir süratle seyr ettiklerini ve Plankın nazariyesi mucibince büyük bir enerjiye malik olduklarını teemmül ediyormuyuz? Maksvelin elli sene evvel keşf ettiği *(Ziya elektrik mevcelerinden müteşekkildir)* nazariyesi bugün tamamiyle bir hakîkat olarak bize radyo mevcelerinde kendisini izhar etmeyor mu? *Elektrik, zıya, hararet, ultraviyolet, röntgen, radyüm* ve *kozmik* şuaatının *aynı kudretin* muhtelif süratte tezahüratı olduğunu düşünüyormuyuz?

Güneş bize zıya şeklinde bol bol elektrik mevcesi gönderiyor. Bunların enerjisi uzviyattan terekküp eden ve kimyevi bir akümülatör olan vücudumuza yağıyor ve bizim hüceyratımızı iykaz ediyor. Elektrondan mürekkep olan molekülleriniizi, hüceyratımızın hayat nüvesini iykaz ediyor. Geceleri zıyadan mahrum olduğumuz zaman uzvi bir akümülatör vaziyetinde olan vücudumuz mihaniki ve sair şekilde fazla kuvvet sarf etmemek için istirahat ediyor. İşte hayat! Her şeyi elektromanyetik mevcelere ve şuaata borçluyuz. *Yalnız biz değil, güneşimiz, seyyareler, ve kâinatın heyeti mecmuası.*

NEREYE gidiyoruz? İlim ve fen gayretleri bize daha neler bahş edecek?

Bunu bu labaratuvarın direktörü olan Doktor Vitninin son defa vaki' olan beyanatından dinleyelim:

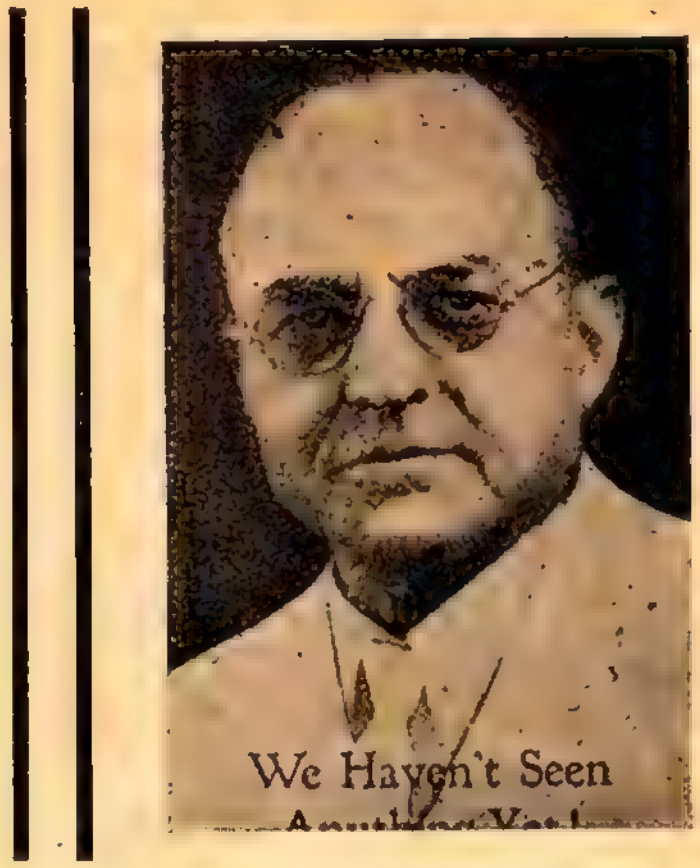

Doktor VİLİS VİTNİ

Doktor Vitni « Durun bakalım, daha bir şey görmedik » diyor. Dünyamıza, ve bütün esrarına (esrarengiz bahçeler) ismini veriyor ve diyorki:

« Elektrik, henüz yeni iş yapmağa başladı. Elektriğin ne olduğunu daha pek yeni anlayoruz. Elektriği nasıl kullanacağımızı henüz öğrenebildik. Biz, insanın semalara hâkim olacağını pek ziyade takdir ediyoruz. Pek yakınlarda ilim ve fen terakkîyatı bu sahada çok ilerleyecektir. İnsanlar bu yeni *bu'de* ancak asırlardan sonra hâkim oldular fakat daha onu nasıl kullanacaklarını öğrenemediler. Bir kaç yüz tayyareci bir çok sergüzeştler geçirdiler, fakat insanlar pek yakında bu yeni bu'de de temamen hâkim olacaklardır. Şimdi bu bu't yalnız kısmen onların elindedir.

«Geçen sene tayyareye o kadar alâka gösterilmisti ki âdeta tayarre ile uçuşun dünya işlerinde büyük bir rol oynayacağına hükm etmiştik. 30 sene evvel büyük âlimler Edisonun keşf ettiği karbon telli elektrik lambasının daha ziyade ıslâh edilemeyeceğini iddia etmişlerdi. Madeni Tangstının hiç bir vakit ince bir tel haline getirilemeyeceğini ve bu suretle bugünkü gayet iktisadi elektrik ampullerinin yapılamayacağını o zamanlar iddia edenler olmuştu. 1896 senesinde dünyanın büyük âlimlerinden Lord Kelvin havadan ağır makinelerle havada uçulamayacağını söylemişti. Bu gibi iddiaların akîbinde bir çok ihtiraat vücuda geldi ve bunlar bu iddiaların aksini ispat etti. Pek yakında sema tayyarelerle dola-

cak ve tayyareler otomobiller gibi her kes tarafından kullanılacaktır ve bunu ELEKTRİK yapacaktır.

"Tayyareler pilotlara muhtaç olmayacaktır. Harpte ve sulhte keşif ve tarassut için ya otomatik bir surette veya gayet uzak bir noktadan tayyareler idare edilecektir. Tayyarelerde televizyon makineleri bulunacaktır. Bu suretle denizde gayet uzak bir noktada bulunan bir amiral ve yahut uzak bir yazıhanede bulunan bir mühendis televizyon aletiyle tayyarenin gördüğünü görebilecektir.

Arkanıza doğru yaslanacaksınız ve rahatça gazetenizi okuyacaksınız. Tayyare de size salimen istediğiniz yere götürecektir.

"Büyük şehirlerin varoşları yüzlerce kilometre dışarıya uzanacaktır. Şehrin haricinde, bu kadar uzakta oturan kimseler şehir içindeki yazıhanelerine ve dükkânlarına gelmek için şimdiki tramvay ve banliyö treni seyahatı gibi 100 kilometre veya daha fazla mesafeden tayyare ile seyahat edecektir. Evinizde tayyarenize bineceksiniz, gideceğiniz noktaya doğru kontrol aletini ayar edeceksiniz. Kapıyı kapayacaksınız, kanapenize yaslanacaksınız, rahat rahat gazetenizi okuyacaksınız ve tayyareniz otomatik bir surette idare edilerek sizi arzu ettiğiniz yere salimen getirecektir.

«Bütün uzun mesafe uçuşları bulutların üzerinde yapılacaktır. Vahşi rüzgârlada, derin sislerde ve sık bulutlarda uçma tehlikesi bulutların üzerinden uçmakla bertaraf edilecektir. Aşağıya bakarsanız yeri değil, bulutları göreceksiniz. Uçuş gayet kolay olacaktır, çünkü gayet dakîk bir surette ayar edilmiş olan elektrik âlâtı *otomatik bir surette her hangi bir arizada tayyareyi düzeltecek ve inmek istediğiniz tayyare meydanının üzerindeki noktaya sizi sevk edecektir.* Ondan sonra aşağıya inmek istediğiniz zaman karışık bir limana giren bir kaptan gibi siz de aşağıya giden yolu bilemeyeceksiniz. O zaman limana giren bir transatlantik vapurunun bir kılağuza kendisini teslim etmesi gibi siz de böyle bir kılağuz gelinceye kadar meydanın üzerinde bir kaç tur yapacaksınız. Böyle bir kılağuz tabii tayyarenize girmeyecektir. O aşağıdaki hava istasyonunda bulunacak ve tayyarenizi uzak mesafeden kontrol aletile aşağıya sevk edecektir. Aşağıdaki pilot bu hareketinde tayyaredeki bir televizyon makinesinin yardımile bir tayyarecinin tayyareden her tarafı gördüğü gibi her şeyi görebilecektir.

« Bu size hayal görünüyorsa size şunu söyleyim ki bütün bunlar bugüne kadar bulunmuş ve yapılmış şeylerdir. Yalnız bu işleri gören aletler ıslaha muhtaçtır ve dünya talep ettiği zaman bu da yapılacaktır. Kaliforniada içinde tayyareci olmayan böyle bir tayyare uzaktan idare edilmiştir. Bu tayyare şehrin üzerinde turlar yapmış ve havada yirmi dakika kaldıktan sonra tayyare meydanına kemali meharetle inmiştir.

***

TELEVİZYONA gelince, bu da yapıldı. Skenektedide Doktor Aleksandırson uzun bir odada bir dolap şeklinde bir sahne vücuda getirdi. Bu dolabın içinde kenarları 60 ar santim uzunluğunda bir genç görülmüş ve size hitaben konuşmuştur. Bu genç aynı odada 16 metro geride ve aynı şekildeki diğer bir levhaya müteveccih bulunuyordu. Bu levha televizyonu gönderen aletti. Bu resim yalnız 15 metro değil, 15 kilometro ve hatta 600 kilometro kolaylıkla gönderilebilir. Doktor Aleksandırson, bu televizyon aletini dâvet ettiği bir mühendis grupunun içtimaında gösterdi. Mühendisler reisin sandalyasına doğru yüzlerini çevirerek oturmuşlardı. Oda

Sun'i yıldırımlar

karanlıktı. Bir az sonra reis mahallinde bir televizyon perdesi ziyalandı ve bu levhanın üzerinde kendi reislerini gören mühendisler hayrette kaldılar. Reis 5 kilometre mesafedeki laboratuarda bulunuyordu ve mürsile karşısındaydı. Bir masanın arkasında bulunuyordu. Reis güldü ve yapılan alkışlara teşekkür ediyor gibi eğildi, ve sonra masaya vurdu. İçtimaa başlandığını haber verdi. Senelik nutkunu söyledi. Bu ihtira' bize pek büyük harikaların arifesinde bulunduğumuzu bildirmekteydi. İlk defa olarak televizyon ve radyo imtizac ettirilmiş Skenektedide bir tiyatroda vodvil ve sinema halkı eğlendirmişti. Bir buçuk kilometro uzaktaki laboratuarın stüdyosunda oynayan artistler tiyatro salonunda iki metre eninde ve iki metre boyunda dört köşe bir perdenin üzerinde hakîkaten görülebiliyordu. Bu artistler her vakîtki gibi konuştular, dans ettiler ve şarkı söylediler. Bir orkestro maestrosu batonunu perde üzerinde hareket ettirerek tiyatronun içinde bulunan asıl orkestroyu idare etti. Bir rejisör telefonla uzaktan emirlerini veriyordu. Perde artistlerin yalnız omuzlarını ve başlarını gösterebiliyordu, fakat şu harika önümüzdeki altı ay zarfında büyük Amerikan şehirlerindeki tiyatroların televizyonu programlarına ithal edeceklerine bizi îkna' etmektedir.

***

DOKTOR Vitni bir Mühendis değildir. Bir kimyagerdir. 30 sene evvel Masaçusets Mühendis mektebi âlisinin kimya profesörü idi. O zaman küçük bir mîkyasta bulunan Jeneral Elektrik kumpanyası kendisini bir taharriyatı-fenniye laboratuarı te'sis etmek üzere dâvet etti. Doktor Vitni bu laboratuarı vücuda getirdi. İlk defa tek odalı küçük bir köy mektebine benzeyen bir kulübede çalıştı. Bu odada diğer birisi, Staynmets de çalışıyordu. Staynmets dünyaca meşhur mühendislik laboratuvarının Vitni de bugün pek yüksek bir namı olan taharriyata-fenniye laboratuarının esaslarını kurdular. Bu iki laboratuarın vazifesi tamamiyle başkadır.

Tahhariyatı fenniye ile meşgul olan bir âlim, tabiatın kanunlarını keşf etmek ve bunları tespit etmekle meşguldür. Mühendisin vazifesi bu kanunları tatbîk etmektir. Taharriyatı fenniye ile meşgul olan âlim gayri muayyen şeylerle uğraşmağı sever. Onun en birinci alâkası bilinmeyen şeylerle uğraşmaktır. Mühendis hakîkatlerle uğraşmağı sever. Malûm kanunlarla tamamile anladığı aletlerle çalışır. Taharriyatı fenniye âlimi meçhul olan şeylerden birisinin bir parçasını bulur ve malûm olan hakîkatler sahasına sevk ederse artık onunla meşgul olmaz. O zaman mühendis bunu üzerine alır ve ameli bir surette tatbîk etmeye çalışır.

İşte Skenektedide Staynmetz ve Vitni senelerce çalıştılar. Vitni ve asistanları meçhulleri keşf ettiler. Staynmetz ve arkadaşları hikmetşinasların ve kimyagerlerin bu muhtelif keşiflerini faideli bir tatbikat sahasına koydular. Doktor Vitninin laboratuarları o kadar büyüdü ki bugün orada 500 âlim ve müteffenin çalışıyor ve bunların bir çağu mühim keşiflerile şöhret kazandılar.

Doktor Vitni elektriği güneşten alabileceğimizi ve yıldırımdan istifade edemeyeceğimizi söyleyor. «Bir bulutta 1000 kadar gök gürültüsü vücuda getirecek yıldırım mevcuttur, ve her bir yıldırım 600 milyon beygir kuvveti verir. Fakat bütün bu kudret bir saniyenin milyonda ikisi kadar az bir zamanda kendisini izhar eder. Bu yıldırımlar eğer bir saatlik bir zaman zarfında sarf edilirse yapacağı iş 333 beygirlik bir iştir. Bütün bu elektriği elde edebilsek ve kullansak elektrik saati ancak 10 Dolar yazar, yâni bu yıldırımdaki elektrikin kîymeti 10 Dolardır ve bundan istifade edilmeye çalışmağa değmez.

Fakat güneş! Bu büyük elektrik merkezinden biz hakkiyle istifade edeceğiz. Almanyada yapılan bir tecrübede bir sineğin kudreti kadar cüz'i bir kudret güneşten alınabildi. Bu şimdilik çok değildir fakat hiç değilse bir şeydir. Elektrik ampulü ile de yapılan ilk tecrübeler gayet az ziya vermemiş miydi? Fakat bu münakaşa ile uğraşmaklığımıza lüzum yoktur. İycat ettiğimiz aletleri henüz kullanamadık. Eğer her kes iycat edilen her elektrik aletini kullanırsa o zaman elektrik çok ucuzlayacaktır. *Elektrik asrında* bulunduğunuzu düşününüz ve unutmayınız ki yalnız Amerikada her üç evden birisinde henüz elektrik yoktur. Çiftliklerin yalnız 10 da biri elektrikle mücehhezdir. Amerikada yeni yapılan bir sergide 22,000 muhtelif elektrik alâtı gösterilmişti. Amerikada şimendüferlerin yalnız 2 % si elektrikle işleyor. Harbı-umuminin başlangıcından beri Ameri-

kada hayat pahalılığı 70 % nispetinde çoğaldı. Fakat elektrik kudretinin fiatı 20 % nispetinde ucuzladı. Her çiftliğe elektrik kudreti te'min edilir, bütün şimendiferler elektrikle işler, büyük asfaltlı şoseler elektrik ziyasile tenvir edilir ve halk işlerini görmek için elektrik aletlerini kullanırlarsa elektrik kudreti o zaman o nispette çoğalır ve ucuzlar.

«Evinizi elektrikle ısıtacaksınız. Yemeğinizi daima soğuk tutan buz dolabının içine, evinizi teshin için bir alet ilave edilecektir. Bâzı evlerde yemekler elektrikle pişirilmektedir. *Öyle bir zaman gelecek ki ateş yakmak ve kibrit çakmak kanunen men'edilecektir.*

"Gazeteniz oturduğunuz yerde odanızdaki radyo aleti kadar küçük bir makineden elinize gelecektir. Radyo, televizyon, gramofon ve gazete kopya makinesi aynı aletin içine yerleştirilecektir. Büyük bir hadise olduğu zaman bu esrarengiz kutunuzun karşısına oturacaksınız ve televizyon aletiyle ne oluyorsa hepsini görceksiniz ve radyo ile de hepsini işideceksiniz.

"Ve sonra bir düğmeye basacaksınız ve bütün tafsilatiyle gazeteniz önünüze düşecektir. Gazeteniz odanızda basılmış olacaktır. En uzakta hücra bir yerde bulunan bir çiftçi bile gazetesini odasında elde edebilecek ve bu suretle gazete vak'a olup bittikten ve günler geçtikten sonra değil fakat hemen eline geçecektir. İşte elimde San Fransiskoda çıkan bugünkü bir gazetenin radyo ile gönderilmiş tamamiyle aynı bir kopyası.

«Bütün bunlar işte burda bulunuyor. Bunlardan ben, istikbalde imiş gibi bahs ediyorum. Çünkü bunların ıslahı dünya bunları isteyinceye kakar te'hir edilecektir. *Şu bir hakikattır ki malûmatımız bu gibi şeyleri kullanmağa olan ihtiyacımızdan daha çok ilerdedir.*

«Ne isteyoruz? Eğer bilebilseydik ne eyi olurdu. Çünkü o zaman istediğimize malik olabilirdik. *Bilhassa istediğimiz* bir şeyi bâzen pek nadiren elde ederiz. Ve sonra ona tamamiyle temellük etmek isteriz. Röntken şuaını buluncaya kadar etlerimizin içinde kemiklerimizin nasıl göründüğünü görmek istemeyorduk, fakat bu kabil olunca hepimiz bu arzuya kapıldık. Röntken bu keşfi yaparken kemikleri görmek için çalışmayordu, başka bir şey yaparken tesadüfen bunu keşf etti.

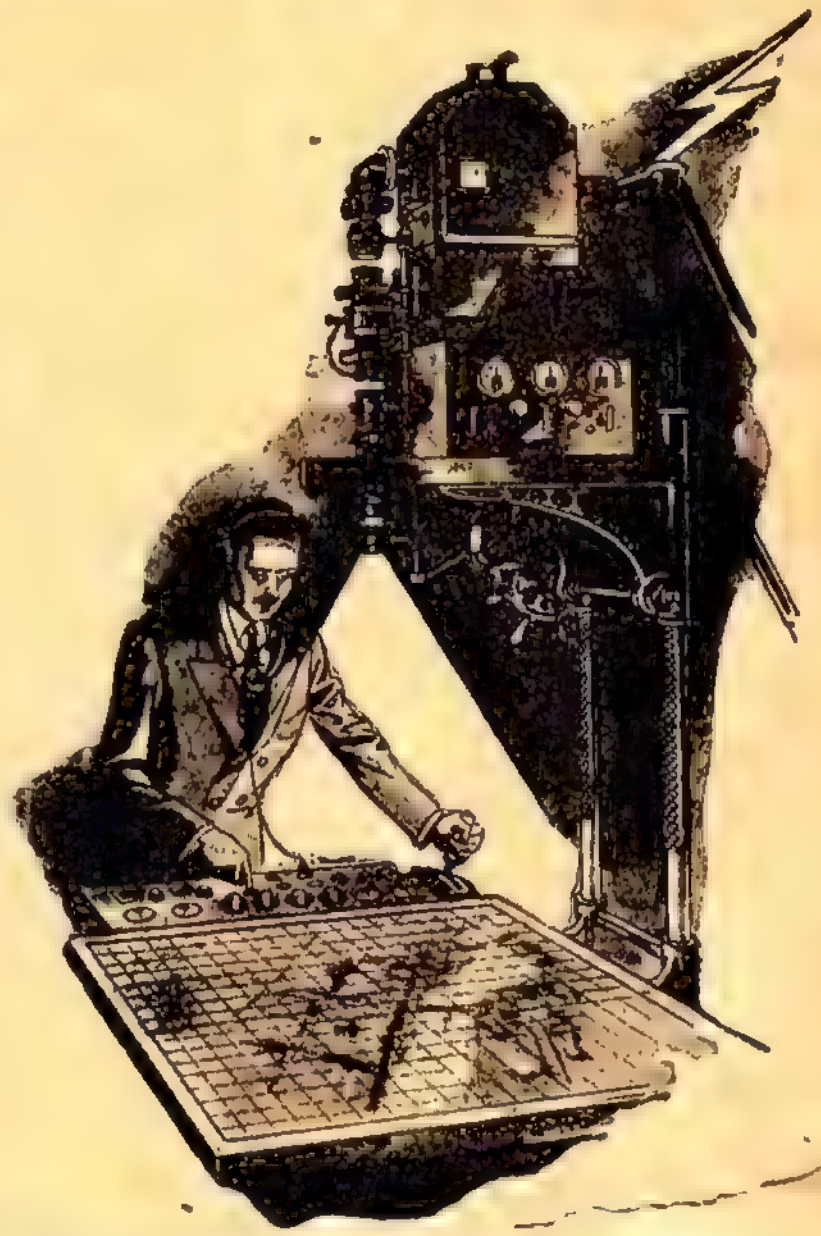

Uzak bir yazıhanede bir mühendis pilotsuz bir tayyareyi idare edecek ve televizyon ahize aletiyle tayyarenin bulunduğu yeri görebilecektir.

«Keza uçmağı keşf ettiğimiz zaman bunun için kullandığımız usullerin neticesi olarak uçmağa muvaffak olmaktan ziyade benzin motörünün keşfine muvaffak olduk.

«İşte bizim laboratuarımızda halline çalıştığımız meseleler bir hususi gayeyi değil belki hakikatı keşfe mâtuf bulunuyor. Bulduğumuz bir çok kîymetli şeylerin üzerinden basarak geçiyor ve diğer başkasını bulmağa çalışıyoruz.

«En yeni foto-elektrik ampulü ne harikalar yapmamaktadır? Biz buna (elektrikli göz) diyoruz. Bu küçük alet bize bugün sesli sinemaları işletiyor. Bir fabrikada kazaen makineye kendini kaptıran bir adam bu alete (imdat!) deye bağırıyor. Makine he-

Devamı 78 inci sahifede

PERSEFON

SALİH Zeki Bey yegâne elenist Türk şairidir. Uzun ihtimamlarla vucude getirdiği bu eser türkçede birinci elenist têlefdir.

Ziraat ilahesi (Sere) nin biricik kızı olan güzel (Persefon) u, (Venüs) ün oğlu (Kûpidon) un nasıl kaçırdığını tatlı bir şiir lisaniyle hikâye eden bu güzel eser, mevzuu daha eyi canlandıran bir çok resimleri de muhtevidir.

Kari'lerimize eserin kîymeti hakkında vazih bir fikir vermek için «Sere ararken» manzumesinden bir parça nakl ediyoruz:

SALİH ZEKİ BEY

Alınlarında siyah ukubetten nişanlar,
Nedamet dağlarını tırmanan perişanlar,

Iğrenç yüzlü hayaller gördü, solan benizini
Keskin, kerih kokular kapatırken genizini!..

(Park) lar omuzlarında götürürken şarını
Geçti göz yaşlarıyla ateş yaylarını.

İnerken yavaş, yavaş mermer merdivenlerden,
İniltiler, isyanlar; âhlar yükseldi yerden..

Bir derenin başında ağlaşan ruhlar gibi,
Ebedî şifasız kalan yaşlı mecruhlar gibi,

İnleyen ormanların dertlerini dinledi,
Kendi de onlar gibi ta içinden inledi.

Kubbeler, sıra, sıra duran kızıl kubbeler,
Bitmeden önlerinde açıldı sırlı bir yer.

Sazlar, siyah serviler üstüne renk saçıldı,
Siyah bir mermer kapu ağır, ağır açıldı.

Bu ilahın tahtının bulunduğu bir yerdi.
Kanatlı beyaz kızlar yollara inci serdi.

Yakuttan duvarları kaplamış sarmaşıklar.
Havuzlara güllerden vurmuş siyah ışıklar.

Tartar bahçelerinin dağılmış kokuları,
İnce gümüş cetveller minelemiş suları...

Narlar, portokallar, vişne renkli çiçekler
Irmakların üstünde uçuşur kelebekler.

Çağlayanlar içerken kuşların ahengini,
Uzanan boş dereler almış yaprak rengini.

Leylakların uçları eyilmiş durgun suya
Ayak sesi duymayan otlar yatmış uykuya.

Çinilerden, tunçlardan dökülen loş gölgeler,
Mermer sahanlıklara, yollara renkler serer.

Sallanan ince dallar uyuturken kuşları,
Hafif bir ay gölgesi ağartır yokuşları.

El ele iki sıra boynu eyik melekler
Altın tahtın önüne dizilmiş onu bekler.

Persefon bu dünyadan ayrı âlemde kaldı,
Bahçelerden meyvalar, bademler, narlar aldı.

Orfe nin nağmeleri süzülürken derinden,
Üç kırmızı nar yedi *Tartar* bahçelerinden.

Artık bu sessiz yerin o bir melikesiydi;
Zulmetlere hükm eden yalnız onun sesiydi.

Otuz sene zulmetler içinde yaşadıktan Amerikalı Mr. J. Frank Fish,

HER zaman olduğu gibi zevcemle beraber klüpten eve geldik. Yemekten sonra o mutpakta meşgul iken bèn de radyoyu açarak havadisleri dinledim. Zevcem işini bitirerek salona avdet etti ve gazeteleri alarak o sırada pek çok merak ve heyecan uyandıran bir cinayet tafsilatını bana okumağa başladı. O esnada gözlerimin açık veya kapalı olduklarını pek bilmeyorum; esasen a'malar için bunun hiç farkı yoktur. Maamafi galiba gözlerim kapalı bulunuyordu. Dinlerken her nasılsa başımı çevirip göz kapaklarımı kaldırmış olacağım ki ağır ağır bir perdenin çekilmesi gibi bir hâl oldu ve ruyet sahamda bir kanape belirdi. Bu kanapenin bir ucunda mavi, öbür ucunda sarı birer yastık vardı. Zevcemin okumasını kestim ve: "Azizem, bana bir şey oldu„ deye haber verdim. Telaşla suali üzerine "artık görebildiğimi" söyledim.

Zevcemin otuz seneden beri beslediğim ümidin boşluğuna için için acıdığını hiss ettiğim zamanlar nadir değildi. Oturduğum koltuğa yakın bir sandalyadan hiç bilmediğim birisinin kalktığını şöyle hayal meyal fark ettim. Bu orta yaşlı, akçıl saçlı ve şişmanca bir kadındı. Zevcem olduğunu pek âlâ bildiğim ve otuz senedir hafızamda taşıdığım kumral saçlı, pembe yanaklı genç kadına hiç benzemeyen bu mahlûku başka bir yerde görsem kat'iyen tanıyamayacağımdan eminim. Titrek bir sesle ne gördüğümü sordu. Sukutu hayalle bitecek büyük bir sevince kapılmaktan her ikimiz için de korktuğunu anladım. Kendisini tatmin ettim. Köşede bir dikiş masası, duvarda deniz manzarası gösteren bir resim çerçevesi, üstünde sarı ve mavi yastıklı bir kanape gördüğümü anlattım. Ağlayarak "Demek sahihten görüyorsun", deye sendeledi ve kollarımı uzatmasaydım yere düşecekti. Ağlamamasını, dünyayı yeniden görmem nasip olduğuna beraber gülmemizi söyledim.

OTUZ seneden beri kendimi tedavi ettirdiğim doktor ile aramızda bir mukavele vardı: her ne şekilde olursa olsun yeni bir vaziyet karşısında mutlak kendisine hemen haber vermek, iycabında şehre inip kendisini görmek. Zevcemin heyecanı biraz sükûnet bulunca telefona koşarak hadiseyi doktora anlattım. Sair randevularını hesap ederek ertesi gün gelmemi söyledi. Telefonu kapatırken zevcemin şimdi ne yapacağımız hakkındaki sualini, tekrar gazete okuması teklifi ile karşıladım. Gözlerim henüz zaifti.

Ertesi sabah traş olurken (iytiyat saikasiyle bunu gözlerim kapalı yapıyordum) aynaya bakmak hatırıma geldi ve bir an için şu traş ettiğim adamın hüviyeti beni şaşırttı. Geniş bir yüz, seyrek kır saçlar... Aynanın içinden bana bakan bu yüz de bana kâmilen yabancı geldi.

ERTESİ gün doktorun muayenehanesinde bir kaç türlü tecrübeden geçtikten sonra gözlerimin açıldığında şüphe kalmadı. Otuz seneden beri sabr ettiğim halde bir kaç gün beklemeğe razı olamadığım ve rica-

sonra yeniden görmeye başlayan tahassusatını anlatıyor.

larım üzerine bir kaç saatte hazırlanan gözlük bana yeni bir cihan açtı. Muayenehaneden çıkarken doktorun ricasiyle intizar odasına girdim ve orada bulunan bir kaç kişinin elini sıktım. Başıma gelen hâlden haberdar edilmiş olan bütün bu mâlullerin yüzünde tazelenmiş bir ümit izi vardı, bâzılarının gözlerinde yaşlar parlayordu.

DUYGULARIMI tahlil ve târif pek müşkil hattâ imkânsız olacak. Kalbimden taşan sevinç ve minnet hisleri yanında otuz senelik a'malıktan doğma bir acemilik ve tereddüt var. Senelerdenberi gözsüz yaşamağı öğrenmiş ve etrafımdaki insan ve eşyanın manzarası hakkında kendimce bâzı fikirler edinmiştim ki hakîkat bu tasvirlerin hemen hepsini yalancı çıkarıyordu. Yeniden görmek bir çok şeyleri birden yeniden öğrenmek mecburiyeti hasıl oluyordu. Şaşkın bir halde kaldım.

Tabii ve tam bir adamın bilmeden tatbîk ettiği bir tasnif vardır. Kendine lâzım olmayan şeyleri bertaraf ederek yalnız istediğine bakmasını bilir. Ben gözlerimi kullanmağı unuttuğumdan önüme çıkan herşeye birden bakmağa ve binnetice hiç bir şeyi hakkîyle görmemeğe başlamıştım. Esasen dikkatimi temerküz ettirebildiğim her şey de o kadar bildiklerimden farklı idi ki çıldırmak işten değil.

Otuz senelik a'malık devresinden evel ruyetime tamamiyle sahip olduğum nazarı dikkata alınırsa bu hâl garip gelebilir. Bahusus ki a'ma iken de bir köşeye çekilip dünyaya küsmemiş, hayat ve cemiyetten el çekmemiştim. Yalnız şurada işaret etmek istediğim bir nokta var ki o da son zamanlarda dünyada vukua gelen değişikliklerin azametinin, bunlara tedricen şahit olanlarca aynı derecede takdir edilemediğidir.

Kör olduğum andan iytibaren bâzı hatıraların kıymetini takdir ederek onları unutmamağa azm etmiş, bu emirde muntazaman bir resmi geçit halinde sık sık hayâlimde canlandırdığım tasvirleri muhafazaya çalışmıştım. Şimdi ise aynı şeylerin ekserisinin tamamen değişmiş olması ve a'malığım esnasında yeni iycat edilmiş her nesneye katiyen yabancı bulunmaklığım (öyle ya bu iycatlardan haberdar edildi isem de insan hiç görmediği bir şeyi nasıl tasavvur eder ve tanır?) beni dünyaya büsbütün yabancı kılmıştı. 1900 hatıratım ve iytiyatlarım 1930 hakîkatlerine uymayordu.

SENELERDENBERİ beraber çalıştığım şerikime telefonla gözlerimin açıldığı haberini vermiştim. Doktordan çıkınca doğruca yazıhaneye giderek mahallini ezberden bildiğim şerikimin yazıhanesine doğru yürüdüm ve masa başında oturmasından kim olduğunu tahmin ettiğim zata dikkatla baktım. O da uzun uzun beni süzdü ve hakîkaten kendisini görüp görmediğimi sordu. Bendeki tahavvülatı tedricen kayd eden bu gözler tabiatiyle bende bir fevkaladelik görmemişti halbuki, ses müstesna, ben tam bir yabancı karşısında bulunuyordum.

Derken maiyetimde bulunanları birer birer getire-

rek bana takdime başladı. Uzun müddettenberi en büyük yardımcım olan, isimleri ile hitap ettiğim ve evlat gibi sevdiğim bu kızlardan hiç birinin yüzü bana bir şey ifade etmeyordu. Ayrı ayrı hüviyetlerini tesbit için gözlerimi tekrar kapadım ve konuşmalarını rica ettim. Hemen seslerine aşina çıkıyor, birer birer isimlerini çağırıyordum. Mêmurlarımı yalnız gözlerimle tanımağa alışmak için tam üç gün uğraştım.

A'MALIĞIN en büyük bir felaket olmasına mukabil yeniden görmeği öğrenmenin de pek kolay bir şey olmadığını anlayordum. Senelerce aldığım bir takım iytiyatlar ve sevkî tabii ile yaşamışken şimdi görüp karar vermek beni çok şaşırtıyordu. 1900 sesesinde atla çekilen tramvaylar henüz tamamiyle ortadan kalkmamış ve otomobiller taammüm etmemişti. Elektrik tramvayı ise daha iptidai bir halde bulunuyordu. A'malık senelerimde köşedeki garaja kadar gidip otomobile binmeği öğrenmiştim. Fakat bu arabanın tertibatı hakkında ne de olsa sarih bir fikrim yoktu. Her halde sokakta hiç yalnız gezmemeği ve ancak gittiğim yerin kapısında otodan inmeği âdet edinmiştim. Bu kadar ülfete rağmen otomobilin manzarası ve nisbeten sakin caddelerde bile bugün tesadüf edilen kalabalık ve faaliyeti hiç tasavvur edememiştim. Kör iken zevcem veya kâtibelerimden birinin koluna dayanarak hiç telaşsız ve pek tabii olarak bir kaldırımından ötekine geçtiğim caddeye ilk defa olarak yalnız başıma çıktığım zaman, mükemmelen gören iki gözüm beni fena halde korkmaktan koruyamadı. Âdeta dondum kaldım. Her taraftan üstüme hücum ettikleri hissini veren her türlü vesaiti nakliyenin, hele otomobillerin cesameti hayalimdeki tahminata hiç uymayordu. İlk zamanlar bir daha sokağa çıkmağa cesaret edemiyeceğimi zann ettim. Mâmafih bu hızlı arabaları şimdi çok seviyorum ve yakında bir tane alacağım.

Her an, her şeyde gördüğüm terakkî eserlerine hayranım. Birisi şu yeniden doğduğum dünyada hoşuma gitmeyen şeyin ne olduğunu sorsa gösterecek bir şey bulamayacağım. Gazeteler eskisinden daha meraklı, Ya sinemalar... 1899 da kinetoskop denilen bir nevi' sinemadan sonra ilk defa olarak bu asri ve mükemmel iycadı gördüğüm zamanki hâlim kolay anlaşılabilir. Tayyareler bende otomobillerin yaptığı te'siri uyandırmadı. Sebebi bunların ötekiler kadar çok olmaması, sokakta adamları kovalamamaları, ve hele henüz birine binmemekliğime atf edilebilir. Bunu da tecrübe etmek niyetindeyim. Şehirler çok daha temiz ve güzel. Gece ışıklar otuz sene evvelkilerle kîyas kabul etmeyor. Hele o binalar... 1900 senesinde Amerikanın bile en yüksek binasının ancak on dokuz kattan ibaret olduğunu hatırlatırsam artık bu hususta söyleyecek bir şey kalmaz.

Ya insanlardaki tebeddüle ne deyelim? Benim alıştığım siymaların sakal ve bıyık kalabalığından kurtulan erkek yüzleri hemen hep dolgun. Kadınlara gelince bana zevcemin giyinmeden evelki iç etekliği ile hâlini hatırlatıyor. Kısa eteklere çabuk alışamadımsa da kadınların bu günkü kıyafetleriyle otuz sene hafızamda taşıdığım intiba'lardan daha zarif olduklarını teslim ederim. Benim günümde kadınlar yerlerde sürünen esvaplar ve korsalar içinde arı gibi ince belli idiler ve zahmetle yürürlerdi. Bu günküler ise serbest ve tabii hareketler yapıyorlar, saçları derli toplu ve daha sıhhatte görünüyorlar.

Erkeklerin kıyafetlerindeki tabeddül kadınlarınki kadar olmamakla beraber her halde büyük fark var. Her kes daha iyi giyiniyor ve her gün traş oluyor ki 1900 senesinde haftada dört defa traş olmak âdeta parmakla gösterilecek bir saltanat sayılırdı.

Evler, hattâ sayfiyeler bile eskisinden çok fazla konforu havi. Bahçe tarla ve kırlar bile değişmiş. Her yerde refah ve terakkî eserleri göze çarpıyor. Ailece sık sık gittiğimiz çifliğimizi nihayet gözümle görünce tanıyamadım.

Muhakkak olan bir şey varsa, gözlerin görmesinin en büyük niymeti tabiatı seyr etmeğe imkân vermiş olmasıdır. İnsanları görmeden de onları sevmek ve tanımak, kendileriyle hoş geçinmek mümkün oluyor. Halbuki tabiat, dağlar, çiçekler, bulutlar, yıldızlar, kelebekler işte bunlardan geçmek çok acı. Hiç bir şey bunların yerini tutamayor.

BAŞIMDAN geçen şu tecrübeden bir ders aldım ki o da başlanılan şeyde azim ve sebat göstermenin daima semere verdiğidir. Çocuk iken ebeveynim bana salahiyetdar bir ağızdan alacağım emirlere harfiyen riayet etmeyi tâlim etmişlerdi. Bilahara talebeme ben de bu fikri telkîne çalıştım. Bunu hastalığımda da tatbîk ettim. Son dokuz sene tedavisi altında bulunduğum doktorun tavsiyesiyle her gün olmak üzere günde üç defa gözüme damla akıttım, ve günde iki defa da zevcem veya başka biri gözüme bir toz döktü. Gözlerime ruyetlerini iade etmeğe münferiden ne doktor muvaffak olabilirdi ne ben. Halbuki ittihat edip onun tavsiyelerini ben âdeta dini bir inkîyatla yerine getirmek neticesidir ki bir daha dünyamı görmek nasip olabildi.

Ümit ve iytimat da büyük şeylerdir. Bir kış nezle ve grip neticesinde doktorum bu hastalık yüzünden bir senelik emeğimizin heba olduğunu söylediği zaman nevmit olup olmadığımı sordu ve "Hayır" cevabını aldı. Nikbin ve sabırlı olmanın faidesini başına gelmeyenler belki bilmezler. Bu gün gördüğüm terakkîye bakıp da yeniden gözlerim kapanıverse de otuz sene sonra açsam neler görürüm deye düşünüyorum ve havsalam almayor. Çünkü dünya dev adımlariyle ilerleyor ve mütemadiyen tekemmül ediyor.

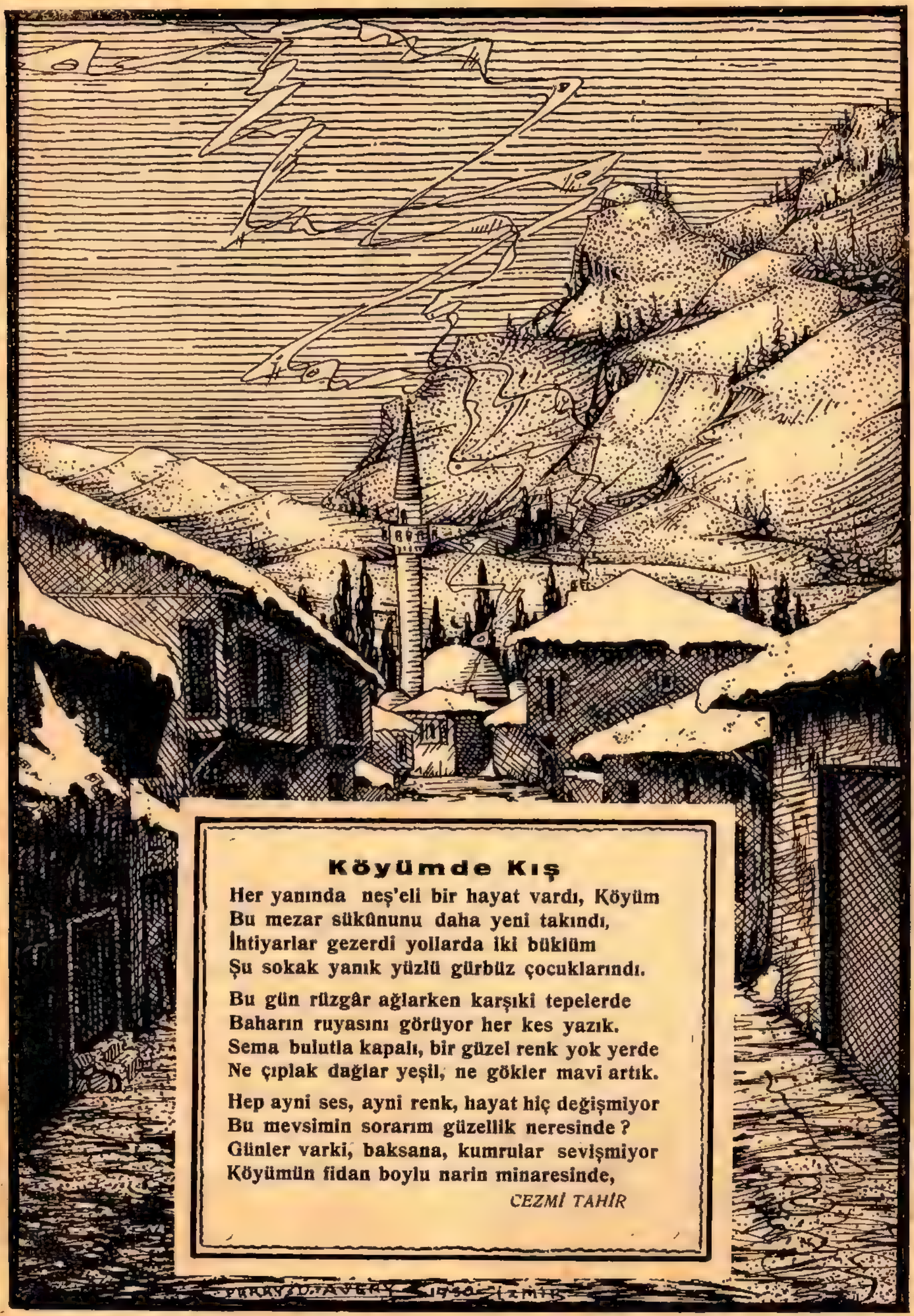

Köyümde Kış

Her yanında neş'eli bir hayat vardı, Köyüm
Bu mezar sükûnunu daha yeni takındı,
İhtiyarlar gezerdi yollarda iki büklüm
Şu sokak yanık yüzlü gürbüz çocuklarındı.

Bu gün rüzgâr ağlarken karşıki tepelerde
Baharın ruyasını görüyor her kes yazık.
Sema bulutla kapalı, bir güzel renk yok yerde
Ne çıplak dağlar yeşil, ne gökler mavi artık.

Hep ayni ses, ayni renk, hayat hiç değişmiyor
Bu mevsimin sorarım güzellik neresinde ?
Günler varki, baksana, kumrular sevişmiyor
Köyümün fidan boylu narin minaresinde,

CEZMİ TAHİR

III

EKREM VECDET

ÜÇ bin altı yüz otuzdayız. Burası karlı tepe. Yorgun, bitap bir halimiz var. Mister Nelson a bakıyorum, geniş şapkası ve elindeki bastoniyle Mikado lavanta şişelerinin üstündeki çoban, gözümün önüne geliyor. Cıgara içtiğim için yarı yolda kalacağımı iddia eden Mister Nelson yorgunlukta benden daha eyi deyil. Mister Trid bir metro doksan santim boyiyle fırtınaya tutulmuş serviler gibi iki büklüm. Güneşten ve rüzgârdan müteessir olmamak için yüzüne sürdüğü bol krem simasına acip bir manzara veriyor. Osman Selçuk belli ki son kuvvetini sarf ediyor. Halbuki bulunduğumuz yerden zirveye nihayet iki yüz metro kaldı. Lise talebesi ortada yok, hepsi ilerlemiş. Belki de şimdi onlar bir sene evvel Everek muallimlerinin zirveye diktikleri türk bayrağını selamlayorlar. İçimizde en dinç ve kuvvetli duran yalnız Mis Peyç var. İkide birde müracaat ettiğimiz mataralarımızın muhteviyatı hitama erdi, buralarda su bulmanın imkânı da yok. Karlardan istifade etmek hatırımıza gelmedi değil. Lâkin tehlikeli yarlardan inmek, yalçın ve çürük kayaları atlamak tahammül edilir fedakârlıklardan deyil. Birbirimize sorduk:

— Suyunuz varmı?

Alınan cevaplar hep menfi. Bu vaz'iyet çok tehlikeliydi. Hareket mebdeimiz Tekire avdet etmedikçe su bulmak kabil deyil. Halbuki karargâhtan yedi, sekiz saatlik uzak bir mesafedeyiz.

Güneş adeta yakıyor, son çare çantalarımızda bulunan nane şekerlerine müracaat oldu ve su ihtiyacı da bu suretle têmin edildi.

TAHMİNEN elli metro ilerimizde bir arkadaşımızın yere yuvarlandığını gördük. Bu, Tarsus Amerikan mektebi muallimlerinden Mister Klark idi.

Başı dönmüş, gözleri kararmış, safrası oynamış yâni tam mânasiyle dağ tutma hadisesi kendini göstermişti, artık yürüyemeyecek ve ilerleyemeyecek bir halde idi. Mister Nelson ile geri dönmek mecburiyeti vardı. Demek ki Erceyiş seyahatine iştirâk için Tarsus tan gelen Mister Klark Erceyişin zirvesindeki büyük türk bayrağını göremeye-

cekti, demek ki zirveye yerleştirilmiş olan bakır kutunun içindeki hâtıra defterine bu sene de yazı yazamayacak ve imza koyamayacak idi. Maamafih Mis Peyç ile Mister Trid bu vazifeyi kabul ettiler. Üç bin sekiz yüz otuz rakımına ayak basacaklar ve Erceyiş in tam zirvesinden muhiti kuş bakışı göreceklerdi.

İNİŞ, çıkıştan daha meşakkatli oldu, ayaklarımızın altından kayan taşlarla bir çok def'alar biz de yerlere uzandık. Yürüdükçe yollar uzanıyor ve biz buraları nasıl çıktığımıza şaşıyorduk. İndiğimiz yollarda dönüp arkamıza bakmak bile bize ayrı bir korku ve hayret ilka ediyordu. Artık adım atamayacak bir halde Tekir e döndüğümüz zaman saat tam on iki buçuk idi. Bizden evvel avdet edenler de vardı. Her kes ayrı ayrı hissiyatını ve gördüklerini anlatıyordu. Talebeden biri sordu:

— Reşat efendinin geçirdiği tehlikeyi duydunuzmu?

— Hayır.

— Zirvenin üzerindeki on metroluk dik kayaya çıkmak istedi. Tutunduğu kayalardan biri koptu, şimal kısmındaki uçuruma yuvarlandı.

Dikkatle dinleyordum, çünkü bu uçurum, Erceyiş in Kayseri şehrine bakan en dik ve en tehlikeli kısmı idi. Zirveden eteğe kadar devam eden korkunç bir duvar.

— Sonra?

— Sonra kırk, elli metro kadar yuvarlandı. Tesadüfen bir kayaya tutundu ve hepimizin yardımiyle yokarıya aldık.

Diger biri haber verdi, Ankaralı Şevkî efendi daha tehlikeli bir teşebbüse girdi: çok yorulmuştu. Çıktığımız yerden geri dönmeye razı olmadı. Şark kraterinin içine giden buzların üzerinden kendini salıverdi ve kayarak aşağı indi...

Bu vaziyet adeta cinnet alametidir. İnanmak istemedim. Mister Trid teyid etti:

— Ben gördüm, bu tehlikeli teşebbüsten vaz geçmesini ısrarla istedim, dinlemedi. Buzların üstüne oturdu ve kaydı. Bin altmış yedi metroluk bir irtifaı bu suretle oturup kayarak kat'eden Şevkî efendi inerken epey heyecan geçirdiğini fakat yalnız kollariyle ayaklarının sıyrılmasından başka bir kazaya uğramadığını ilave etti.

AKŞAM yemeğini hep birlikte yerken böyle ufak tefek bir iki kazadan başka ehemmiyetli bir şey olmadığını, kafilemizin tam ve neş'eli olmasından anladım. Otomobiller harekete müheyya ve biz avdete hazır idik.

Uykuyu Kaçıran Şeyler

Bir Darülfünun Laboratuvarlarında yapılan fenni tecrübelerin verdiği neticeler hakkında pek dikkate şayan bir zayı.

Gürültü — Ziya — Yatak

SON altı seneden beri Darülfünunlarda uykunun esrarına nüfuz için uzun uzadiye tetkîkatta bulunulmaktadır. Bu cümleden olmak üzere Colgate Darülfünununda bir uyku laboratuarı têsis edilmiştir. Bu laboratuarın duvarlarında sedanın dahile nüfuzuna mani' olacak tertibat mevcut olduğu gibi, laboratuarda ayrıca elektrik ve hava tahliye techizatı, gaz maskeleri, otomatik kayt aletleri, hususi modellere göre yaptırılmış yataklar vardır.

Bu laboratuarda yapılan tetkîkat her şeyden evvel eski bir hakîkatı têyide yaramıştır. Romalılar son Makedonya Kıralı olan Cerscusu uykusuz bırakmak suretiyle bir haftadan bile az bir zaman zarfında öldürdüklerine dair olan rivayetin hiç de esassız olmadığı bu tetkîkat sayesinde sabit olmuştur. Maamafi şunu da ilave edelim ki tetkîkat yapacağız deye, laboratuarda uykusuz bırakılıp öldürülmüş kimse yoktur!

Uykusuz bırakılan kimseler zihni yoracak bâzı işlerle meşgul edilmiş, ve bu tecrübe neticesinde altı saat uyuyanların sekiz saat uyuyanlar kadar iyi iş görmekle beraber vücutlarından daha fazla sarfiyatta bulundukları sabit olmuştur.

Fakat insan için günde kaç saat uyumak lâzım geldiği henuz tâyin edilmemiştir. İdeal uyku kaç saat olmalıdır? Bu cihetin halli hiç şüphe yok ki dünya için bir inkîlap olacaktır.

Mesele yalnız kaç saat uyumak lâzım geldiğini tâyin etmek değildir. Aynı zamanda ne gibi şerait dahilinde *en iyi* uyku uyunabileceğini kestirmek icab eder.

GÜRÜLTÜNÜN uyku üzerinde têsiri pek fazladır. Gürültü adeleleri sertleştirir, insanı uyandırmadan kan tazyikîni arttırır. Uyuyan bir kimsenin yatağının yanından ayağının ucuna basarak geçen bir adamın yaptığı hafif gürültü adelâtı o kadar gerer ki uyuyanı adeta uyandırır.

Onun için yataklı vagonda veya gürültülü bir otelde gecelediğiniz zaman hiç uyanmadığınız halde ertesi sabah kendinizde fena bir yorgunluk his edersiniz. Bunun sebebi, hiç uyanmadığınız halde, bütün gece kulaklarınıza aks eden gürültülerin, biz farkında olmadan, üzerimizde têsir yapmış olmasıdır. Bu têsir tedricen o kadar körleşir ki artık gürültünün bize dokunmadığına hükm ederiz. Fakat laboratuardaki kayt aletleri sinirlerin en ufak gürültüyle bile müteessir olduğunu sarahaten göstermektedir.

KANUN, evinde oturanları rahatsız edecek derecede sokaklarda gürültü yapılmasını men'ediyor. Fakat insan buna güvenmekten ziyade kendini müdafaa esbabına tevessül etmelidir. Bunun da çaresi duvarlarla tavanları sedayı mas edecek surette inşa ettirmektir.

Amerikanın garp havalisinde meraklı bir adam bu tarzda hususi bir ev yaptırmıştır. Bu zat gürültünün önüne geçmekte o derece muvaffak olmuş ki telefon zili bitişik odadan duyulmaz olmuş...

Hariçten gelen gürültülerin önüne geçmek için evlerde bâzı ameli tedbirler almak mümkündür. Bu tedbirler pencerelere ince tül veya keten perde yerine kadife perde koymak, odalarda yerlere kalın yün halılar döşeyip döşeme tahtalarını çıplak brakmamaktan ibarettir.

Bu suretle sokaktan aks eden gürültülerin uykuyu ihlal etmelerine kısmen olsun mani' olmak mümkündür.

UYKUYU hemen gürültü patırtı derecesinde ihlal eden bir şey varsa o da ışıktır. Buna mukabil mavi ziya da uyku üzerinde büyük bir hüsnü têsir yapar. Camları boyayan amelenin kobalt mavisi ile dolu tekneleri önünde uyuya kaldıkları çok kerre vaki'dir.

Akli hastalıkların tedavi edildikleri hastahanelerde, eşya, tavan, zemin de dahil olduğu halde, her şeyin mavi veya yeşil renkte olmasına iytina edilir. Bu renkler asabi ve müteheyyiç hastaları teskin hususunda müessir olurlar. Onun için yatak odasında en fazla bu iki renge yer vermek eyi bir tedbir olur.

Yaz sabahları, saat dörtten iytibaren güneş yüzümüze çarpıp odamızın duvarlarını parlatmağa başladımı, uyanmasak bile uykumuz hafifleşir. Uykuda iyice dinlenebilmek için yatak odası duvarlarını ziyayı bel'edecek renkte kâğıtlarla kâğıtlamak muvafıktır.

Yatağa öyle bir vaziyet vermelidir ki yüzünüz pencereye karşı gelmemelidir. Keza aynalı dolap, cilalı mobilye gibi şeyler ziyayı gözünüze aks ettirecek surette konulmamalıdır. Perdeler ziyanın geçmesine tamamiyle mani' olmalı ve pencereyi kâmilen kapatmalıdır.

Kutup seyyahı Byrd uzun kutüp gecelerine hazırlanırken yatağını da, fenni aletleri, tayyareleri kadar iytina ile intihap etmişti.

YATAĞIN nev'i ve şekli şahsa göre değişir. Ufak tefek bir kadınla gayet iri bir erkeğin yatacakları yatak bir olmamalıdır.

İyi yatak adelatın a'zami surette gevşemesini yâni vücudun tabii vaz'iyette bulunmasını têmin eden yataktır.

İki kişilik karyola, kıt'a iytibarı ile en muvafık yataktır. İki kişilik karyola olmazsa gayet geniş bir kişilik karyola kullanılmalıdır. Her halde karyolanın genişliği 39 inçten (yâni bir metrodan) az olmamalıdır. Bundan dar olursa rahat yatılamaz.

Somyeler iki cinstir: şakuli vaziyette duran helezoni tel somyeler. Bir de yekdigerine merbut mâden halkalardan müteşekkil ufkî tel somyeler. Ufkî somye, ortası çöküp hamak şeklini aldığı için yüzde on iki nisbetinde kudretimizin beyhude yere zayi' olmasına sebebiyet verir.

Pek fazla gevşek olmamak şartiyle helezoni tel somyeli karyolada insan tabii vaziyette yatabilir. Bilhassa zihnen meşgul olanlar için böyle bir karyolaya ihtiyaç vardır. Colgate Darülfünununun uyku laboratuarında yapılan tecrübe neticesinde fazla sert ve katı yatakta yatan talebenin zihni bir işi yapabilmek için yüzde on iki nisbetinde fazla enerji sarf ettikleri sabit olmuştur. Fazla gevşek somye de bedeni enerjinin israf edilmesini mucip olur.

Şilte somyeye göre değişir. Somye pek gevşek olursa şilte nisbeten sert olmalıdır. Her ikisi de fazla yumuşak olursa vücut gömülür, kollar, bacaklar yukarıda kalır. Bu şekilde uyku insanı şiddetle yorar.

Muntazam saatlerde yatmak iyi uykunun başlıca şartıdır. İkinci şart da yatağa girdikten sonra günün bütün faaliyetlerini bir kalemde silip tam bir sükûnet içinde uykuya hazırlanmaktır.

İnsan uyandığı vakit ufkî vaziyetten şakuli vaziyete birdenbire geçmemelidir. Bu takdirde kalbe yukardan birdenbire fazla mîkdarda kan hücum eder.

İnsan kendi kendine uyanmalıdır. Uyanıklık yeni bir günün doğduğunu hiss eden bir kimseye kendiliğinden gelmelidir. Vaktiyle yatacak olursak bu hisssin tam vaktinde kendi kendine geleceğinden emin olabiliriz.

Bir Aile Efradı Gibi

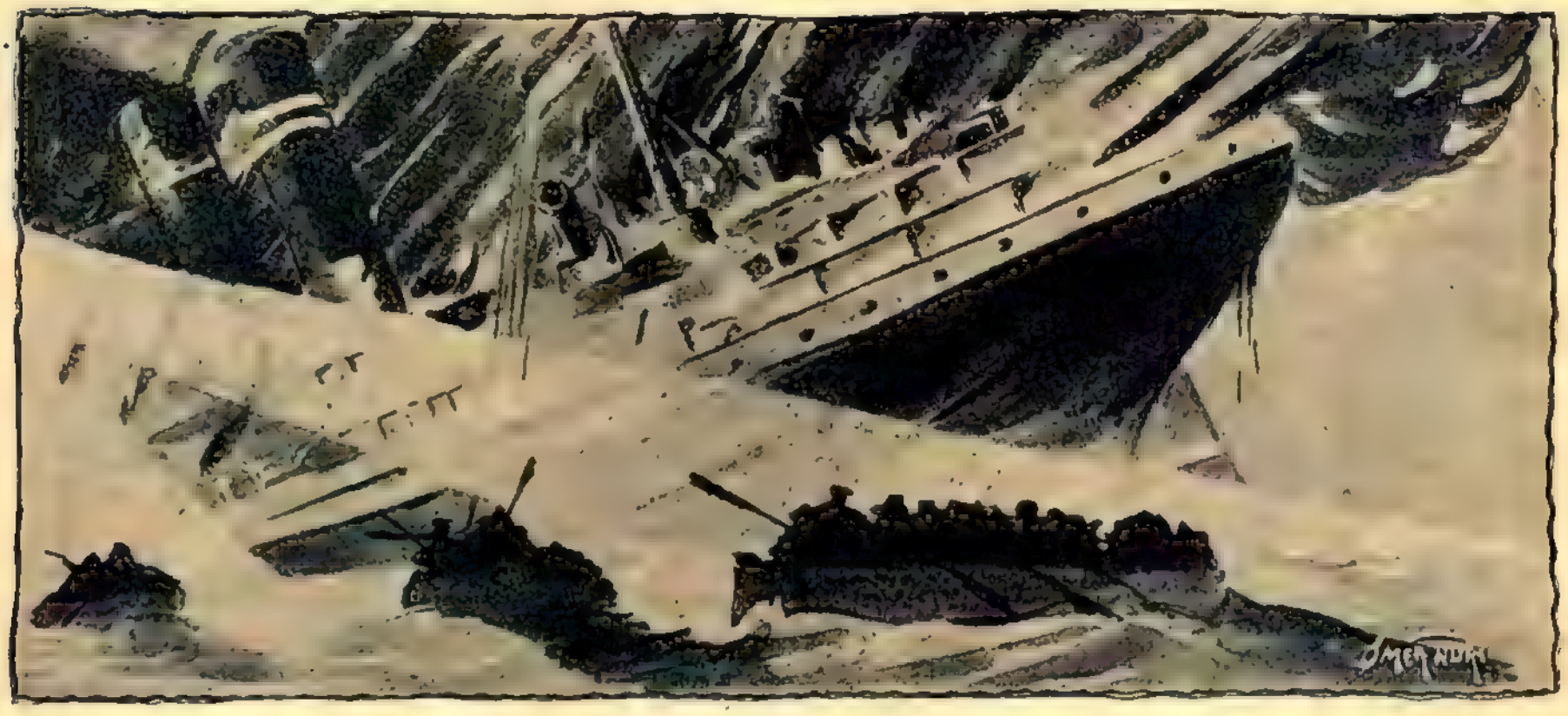

J. W. Tompkins den *Nakl eden: Emin Saffet*

YOLCULUĞUN ilk günleri fırtınalı geçtiğinden kimse kimseyle tanışamamıştı. Bu akşam vapurda bir ziyafet tertib edilmiş ve yemek salonunda ilk defa olarak hep birden toplanan yolcular, hemen her mecliste tesadüf edilen neş'e dellallarından birinin, «Hep bir aile efradı gibi kaynaşalım, bir arada geçecek günlerin hatırasını anmağa değer bir hale koymağa gayret edelim.... v. s.» yollu sözlerle dolu nutkunu dinlerken hafif gülümseyorlardı.

Berter Safvet, bu nutkun kendisine bahş ediverdiği yeni aileyi süzerek peçetesini alırken tabağının yanına konmuş bir fişenkli «sürpriz» i patlatarak içinden çıkan sarı kâğıttan külâhı başına geçirmekle şişman adamın tavsiyesinden hissesine düşeni yaptığına kani'di. Salon hemen muhtelif renklerde kâğıt külâhlar giymiş başlarla doldu. Bunlar arasında candan gülüp eğlenenlerin nadir olduğuna dikkat etmeyen şişman efendinin keyfine payan yoktu.

Fırtına sebebiyle kaç gündür dört kişilik bir sofrada yalnız başına oturan Berter kimse ile muarefe peyda edememiş, etrafını tetkik ile vakit geçirmişti. Diğer yolcular arasında kendisini en ziyade düşündüren, yakın bir masada oturan beş kişilik bir aile olmuştu: Yaşlı bir hanım, genç bir kadın ve büyük annelerinin her eline sigara alışında kibriti tutmak kavgası eden iki zarif kız çocuğunun birbirine karabet derecelerini sarahatle anladığı halde yanlarındaki adama bir türlü kulp takamayordu. Çocukların babası olmadığı bes belli olan bu adamın genç hanıma muamelesi bir az muğlaktı. Diğer tarafta iki kişilik bir masada dünyada yap yalnızmışlar gibi biribirinden başka bir şeye ehemmiyet vermeyen, yeni evli oldukları her hallerinden anlaşılan zarif bir çift Berterin içinde hafif bir gıpta hissi uyandırmıştı. Daha bir çok kişiler vardı; zamanın hürriyetine henuz alışmamış yaşlılar, kızlarına koca arayan anneler, briç oynamak için arkadaş arayan dullar, bir az heyecan peşinden koşan yaşlı kızlar v. s.

Hiç kimse ile derinden alâkadar olmadığı için tamamiyle asude, bu ziyafet manzarasını seyre dalmış olan genç kız birden irkildi. Hali adası istiylaya uğramıştı. Garson, kendi masasında iki sandalya çekerek yaşlı bir çifte yer gösteriyordu. Tıknaz, pembe yanaklı bir kadın ve uzun boylu, zaif bir erkek, birer fatih gibi, selam vererek yerlerine oturdular. Berter, ailesi efradından olanlara karşı pek tabii olmayan bir can sıkıntısı ile selamlarını iâde etti. Bereket versin başındaki sarı külâhın yüzü-

ne serptiği gölgelere.... Derken yeni gelenler de önlerindeki «sürpriz» leri açarak içinden çıkan bir jokey kasketini yaşlı hanım ve beyaz aşçı başı takkesini de efendi bezenince hakîykaten arada oldukça bir tecanüs hasıl oldu. Hanım zevcine birden fazla yememesini tenbih ettikten sonra Bertere döndü ve «her yediğinin miydesine dokunduğunu» anlatırken, genç kız zaif efendinin müstehzi bir göz kırpmasile zevcesinin endişesini hiçe indirdiğine dikkat etti. Zehra Hanım (söz arasında birinin isminin Zehra ötekinin Vahit olduğunu anlamamak müşküldü.) etrafına bakarak kendilerine en uzak köşede bir masada oturan yaşlı ve dim dik bir zatı Veli dayısına benzettiğinden mutlak Vahit Beyin de bakıp bunu teslim etmesi için ısrar etti.

Bu aralık garson yine yaklaşıp dördüncü sandalyayı da çekti. Üç çift göz yeni gelene döndü. Bu basit fakat oldukça can sıkıcı komşulardan biraz bıkan Berter, bir kaç gündür, gayet yorgun bir halde güvertede dolaştığını gördüğü, halinden ve oturduğu zamanlar kucağını dolduran kitapların isimlerinden bir muallim olduğunu tahmin ettiği yeni arkadaşı hüsnü-kabule hazırdı. Fakat onun gayet soğuk bir selamla Vahit Bey ve zevcesini baştan savmasına karşı inadına onların tarafını tutmağa karar verdi; ötekinin bir an evel kurtulmak ister gibi acele yemek yemesine fena halde giyindi, ve inadına berikileri daha büyük bir sabırla dinledi, daha samimiyetle sözlerine cevap verdi. Her kesin kendisi gibi şen olmasını tabii bulan Zehra hanım, masanın üzerinden aldığı dördüncü «sürpriz» i yeni gelene uzatıp çekmeği teklif etti, aynı zamanda da ismini sordu. Uzatılan şeyi görmemezliğe gelen sert ve kibirli adam kısaca «Arif» diyerek yemeğine devam etmesine rağmen Zehra hanım « sürprizi » açarak içinden çıkan bir talebe kasketini giymesi için Arif Beye uzattı. Fakat teklifi red edildi. Berter, bu aralık o kadar sinirlenmişti ki, içinden Vahit Beyin ters bir şey söyleyerek şu kendini herkesin fevkînde gören adama haddini bildireceğini âdeta ümid etti, ve bu zat kendisine dönerek gayet lâkayt bir tavırla

«Bilseniz zevcem ne kadar tedbirsizdir. Ne zaman bir hayvanat bahçesine gitsek mutlak kaplan ve yılanları okşamağa kalkar,» derken genç kız göz uciyle baktığı Arifin hiç tertibini bozmadan yemeğe devam ettiğini gördü.

Zehra Hanım son seyahatinde kızı ve damadiyle beraber olduklarını, her gittikleri yerde en mükellef otellere inip en iyi şeyleri satın aldıklarını, damadının pek büyük adam olduğunu, ballandıra ballandıra anlatırken, evladının refahiyle iftihar eden bu saf kadının, bâzıları tarafından övünme telakkî edilebilecek olan sözlerinden dolayı, güya kendisi doğrudan-doğruya alâkadar imiş gibi, sofra komşusuna karşı sıkıldı. Zehra Hanım sözünü keserek sofradan kalkan Arife nezaketle hayırlı geceler temenni etti. O sadece her üçüne şamil bir baş eğmesiyle ayrıldı. Vahit Beyin «Amma da suyu çekilmiş şey!» demesinden portakalını kasd ettiğini zan ederek başka bir tane almasını tavsiye etmesine karşı «Aman biri fazla geldi, Hanım» cevabına hep birden gülüştüler.

Berter artık inzivasının hitam bulduğunu anlamıştı. Ertesi gün yemeğe inerken yeni hadiseler tasavvur ederek için için eğleniyordu. Şu Vahit Beyler pek âla önceden onun da canını sıkmışlardı ya... Ne ise. Amma ne de olsa nezaket derler bir şey vardır. İnsan her şeyi belli edermi? Şu yolculukta hep bir aile efradı gibi geçinmek için biraz gayret edilse ne olurdu sanki. Şu Arif de ne yabani adamdı. Ona rağmen Vahit beylerle can ciğer olacaktı, şuna bir insaniyet ve muaşeret dersi verecekti işte.

YEMEK odasına erken inmiş ve sofrasında yalnız bulunmaktan istifade ederek yine etrafı tetkîke koyulmuştu. Şu büyük anneli, torunlu masa halkı yine merakını uyandırdı. Saçları boyalı büyük anne, bakımsız ve biraz şımarık kızlar ile hiç meşgul olmadan dirseğine dayanıp yanındaki genç erkeği hayran hayran dinleyen güzel kadın, sonra halinde kadınlığa benzer bir hâl sezilen şu tombul, penbe yanaklı delikanlı... velhasıl bunlar gayet bayağı ve sevimsiz şeylerdi, ve Berter aynı kazanda kaynatılsa bu kabil adamlara kabil değil ısınamazdı; insaniyet ve müsamahanın da bir haddi vardır, elbette bu masa halkı ile tanışmaktan kaçınmalıdır. Biraz gönlünü ve gözüü şenlendirmek için yeni evlilere döndü. Bu çift Bertere pancurları arasından lâmba ışıkları sızan karanlık bir ev manzarasını hatırlatıyordu. «Ne hoş şeyler» deye seve seve bakarken Arif bey gelip yerine otnrdu. Dün akşamki gibi resmi olmakla beraber selamında müphem bir hayret fark eder gibi olan Berter içinden «Galiba sarı külâhsız beni beğenmedi» deyerek güldü. Aralarında uzun bir sükût başladı. Arif parmaklariyle masa üstünde asabi hareketler yaparak sıkılgan bir tavırla yemeğini yiyor, Berter ise en müşkülpesentler tarafından bile beğenilmek için lâzım olan bütün şartları haiz olduğu emniyetinden doğan, her türlü mahrumiyetin karşı tarafa ait olduğu kanaatiyle hiç aldırış etmeyordu. Nihayet Arif Bey sordu: «İnşallah arkadaşlarınız rahatsız değiller ya?» Bu sualin iki mânası olduğunu ve hakîykatte «Allah aşkına şu adamlar sahihten arkadaşınız mı?» demek olduğunu pek âlâ his eden Berter tehalûkle ve Vahitleri tamamen kendisine mal eder bir eda ile «Yok Yok» dedi. Vakıa biraz evel güvertede tesadüf etmemek için hemen yolunu değiştirmekle uzun ve sıkıntılı bir sohbetten kurtulduğuna sevinmişti ama bu ancak kendi bileceği bir işti. Hattâ Arifin beraber seyahat ettiklerine zahip olmasına bile razı oldu. Bu aralık Vahitler de gelip yerlerine oturdular. Zehra hanım yemekten sonra biraz briç oynanmasını teklif etti ve oyuna iştiraki için vakî' olan teklifi Arif tarafından tabiatiyle red edildi. Zehra hanım bir türlü ümidini kesmeyor: «Görürsünüz, ben alıştıracağım. Sıkılgan bir adam. Fakat bahs ederim ki nihayet şuna briç oynatacağım» diyordu. O anda her türlü ihtimalden en uzağı olan şu kehaneti sonradan hayretle hatırlaması mukadder olduğunu Berter bilemezdi.

AKŞAM üstü hava yine kapandı ve deniz sertleşti. Güvertede dizlerine bir örtü sararak uzun iskemleye uzanan Berterel ele vermiş iki şen çocuk gibi gezen yeni evlileri, artık yaşlarına uymayan son derece kısa etekler altında bacakları soğuktan morarmış kardeşleri, çocukların hiç bir haline dikkat bile etmeden yanındaki gencin koluna asılı, sallana sallana dolaşan güzel kadını seyr ederek hayatın muhtelif safha ve derslerini düşünüerek gülümserken gözleri yanına kadar ne zaman geldiğini fark etmediği Arifinkilerle birleşti. Öteki eğilerek sordu «Kuzum siz her zaman gizli gizli bir şeylere gülmeden duramazmısınız?» o da cevap verdi: «Neden olmasın, bir mahzur mu var?» Mükâleme devam etti:

— Hususi bir sual sormama müsaade edermisiniz?

— Zan ederim siz bunu hemen şimdicik müsaadesiz de yaptınız.

— Bir daha olsun. Allah aşkına şu Vahitleri ne zamandan beri tanıyorsunuz?

Berter, gün, saat ve dakîkasiyle hesap ederek söyledi. Arif ısrar ediyor:

— Eski aile dostu, veya her ne gibi vecaible tevarüs edilmiş birer vedia veya öyle bir şey değiller mi?

— Kat'iyen. Tabii insaniyet saikası müstesna.

— O halde anlamayorum, bu basit adamların meclisinde sizin işiniz ne? İnsaniyet filan iyi ama, ben anlamam, aralarında hiç bir münasebet melhuz olmayan insanlara karşı insan ne kadar müsamaha gösterse onlar yine ne ise o olmaktan kurtulamaz. O halde kendi kendinizi mi aldatıyorsunuz. Siz bu adamlara karşı nasıl hayırhah olabilirsiniz?... Bunlar hep modası geçmiş ve tatbîk kabiliyetini kayb etmiş mürai nazariyeler.

— Amma pek sevimli insanlar. Onların da kendilerine göre meziyetleri var. En büyüğü de tamamen tabii olmaları ve birbirini sevmeleri. Onlara karşı hiç kendimi sıkmadan benim de samimi olabildiğime inanınız.

— Asıl işin iç yüzünü onlar da biliyorlar ya, siz işinize bakınız. Bu kadar her şeyleri farklı kimseler arasında tam samimiyet olamaz.

Bunu o kadar şiddetle söyledi ki Berter in kanaati bir an sarsılır gibi oldu. «Acaba, deye düşündü, iki taraflı bir komedyamı oynayoruz...» derken Zehra Hanımın koluna girerek önlerinden geçen Vahit Beyin, kiminle konuştuğunu görüp kendisine gizlice göz kırpmasına gülerek cevap verirken yeniden sevindi ve arkadaşına dönerek têmin etti: «Kat'iyen ca'li hiç bir şey yok. İnsan bu adamlardan pek alâ hoşlanabilir.»

AKŞAM yemeğinden sonra briçe oturdular. Arif yanlarında iken biraz da onun sinirine dokunduğu için inadına Berter in hoşuna giden Zehra Hanımın bitmez tükenmez hikâyeleri Arif bulunmadığı zamanlar nedense kıza biraz tatsız geliyordu. Gürültülü konuşmasından sıkılıyor, hele, Veli dayı deye işaret ettiği ve sabık bir sefir olduğu söylenen zatın gayet barit bir tavırla yerini değiştirerek kendilerinden uzaklaşmasına fena hâlde içerleyordu. Hele Zehra Hanım, şu yalnızlıktan sıkıldığı aşikâr adamcağızı masalarına da'vet ederek oyuna iştirâk ettirmek teklifini öne sürünce uykusu geldiğini bahane ederek acele ile salondan çıktı.

Arifle Berter arasında mesele âdeta şahsi bir rekabet haline girmişti. Biri Vahitlere ne kadar biygâne durursa öteki o derece sokulganlık gösteriyordu. Bir gün Arif dayanamadı, dedi ki:

— İçime bir şüphe giriyor. Acaba benimle de gürüşmeniz ancak insaniyet ve muaşeret icabatı mı deye titreyorum. Berter güldü:

— Üzümü ye de bağını sorma demişler, rahatınızı bozmayınız.

Arifin hiddetten nutku tutularak uzaklaştı.

DİNLENMEK üzere Berter kamarasına çekildiği zaman bir yanık kokusu his eder gibi oldu. Kamarottan istiyzah edince pek şen ve belki fazla şen bir sesle verilen şu cevabı aldı: «Bir şey değil. Yolculardan biri sigarasını düşürerek halının ucunu yakmış.» Biraz dalmıştı. Uyanınca odasında hafif bir sis fark etti. Kamarot bu sefer de aynı sigara hikâyesini tekrar ederek dumanın her tarafa sinmiş olduğunu ve havalandırmak müşkilâtını anlattı. Kamaradan çıkarken Arife rastladı. O da etrafı koklayarak geliyordu. Aşağıdan bir balta sesi geliyordu. Merdivene doğru yürürlerken koşa koşa gelen genç bir kaptanın kendilerini görünce gayet tabii bir surette yürümeğe devam ettiğini fark ettiler. Birbirlerine baktılar ve ikisi de birden mıraldandılar: «Ben bu işi beğenmeyorum.»

Yemek salonunda kimsede telaş yoktu. Kaptan en genç ve güzel kızla dans ediyor, neş'e simsarı efendi o akşamki eğlence programını tertip ve iylan ediyor, her kes bir hava çalıyordu. Mâmafi Berter bir aralık kaptanın yüzünde hemen bir tebessümle örtülen bir endişe mânası sezer gibi oldu. Şişman adamın bir sandalyanın arkasına dayadığı elin hafifçe titrediğini fark etti. Yanı başında Arifin kendi kendine «Ne metin adamlar, nasıl kendilerini unutuyorlar.» dediğini işiderek döndü. Demek yalnız kendisi değildi. Başka biri de tehlikeyi anlamıştı. Salonda yolculardan bâzıları da dumanı merak ederek aralarından birini tahkîykata me'mur etmişlerdi. Biraz sonra geri dönerek bir şey olmadığı ve her kesin eğlencesine devam etmesi haberini getirdi. Kaptan gülerek telaşa mahal olmadığını, vapurda ufacık bir yangın çıkmışsa da sabaha kadar muhakkak bastırılacağını, mamafi en yakındaki vapurlardan birine telsizle haber verilerek imdat için yola koyulduğu cevabı alındığını ve merak edip kamaralara inmekten çekinenlerin salondan ayrılmamalarını, yemekten sonra geç vakta kadar oturup acıkacaklar için bir

devamı 77 inci Sahifede

Uçmayı Ögrenmek İçin en iyi Usul Kuşları Tedkîk Etmektir

Bowlus, pelikan kanadının ucundaki aileron *denilen tüyleri tetkik ederken. Kuşlar bu tüyler vasıtasiyle müvazenelerini muhafaza ederler.*

BOWLUS isminde bir Amerikalı, motorsuz tayyareciliği ileriletmek için en istifadeli mektep, tabiat olduğuna kani' olduğundan yirmi seneden beri kuşların uçuşunu, bedenlerinin ve kanatlarının teşekkülünü tedkîk etmektedir.

Henuz çocuk iken babasının çiftliğinde ot yığınlarının üştünde saatlarce arka üstü yatar, havada dolaşan atmacaları, doğanları seyr ederdi. Büyüdüğü zaman bir uçma makinesini nasıl iymal edebileceğini düşünürdü.

Şimdi artık büyümüş olduğu halde yine bu mektebe devam etmektedir. Canlı kuşları tuzakla tutarak tedkîk ettiği gibi doldurulmuş kuşlardan ibaret büyük bir kolleksiyonu da vardır.

Bundan başka, uçuş haraketlerini tedkîk için sinema ile resimlerini almaktadır.

Bu tetkîkatın neticesi olarak iymal edilen bir motorsuz tayyare ile bundan bir kaç ay evvel Jack Barstow isminde birisi, şimdiye kadar vaki' en uzun motorsuz uçuşu icra ederek rekor kazanmıştır.

Bowlus en ziyade doğanları muayene et-

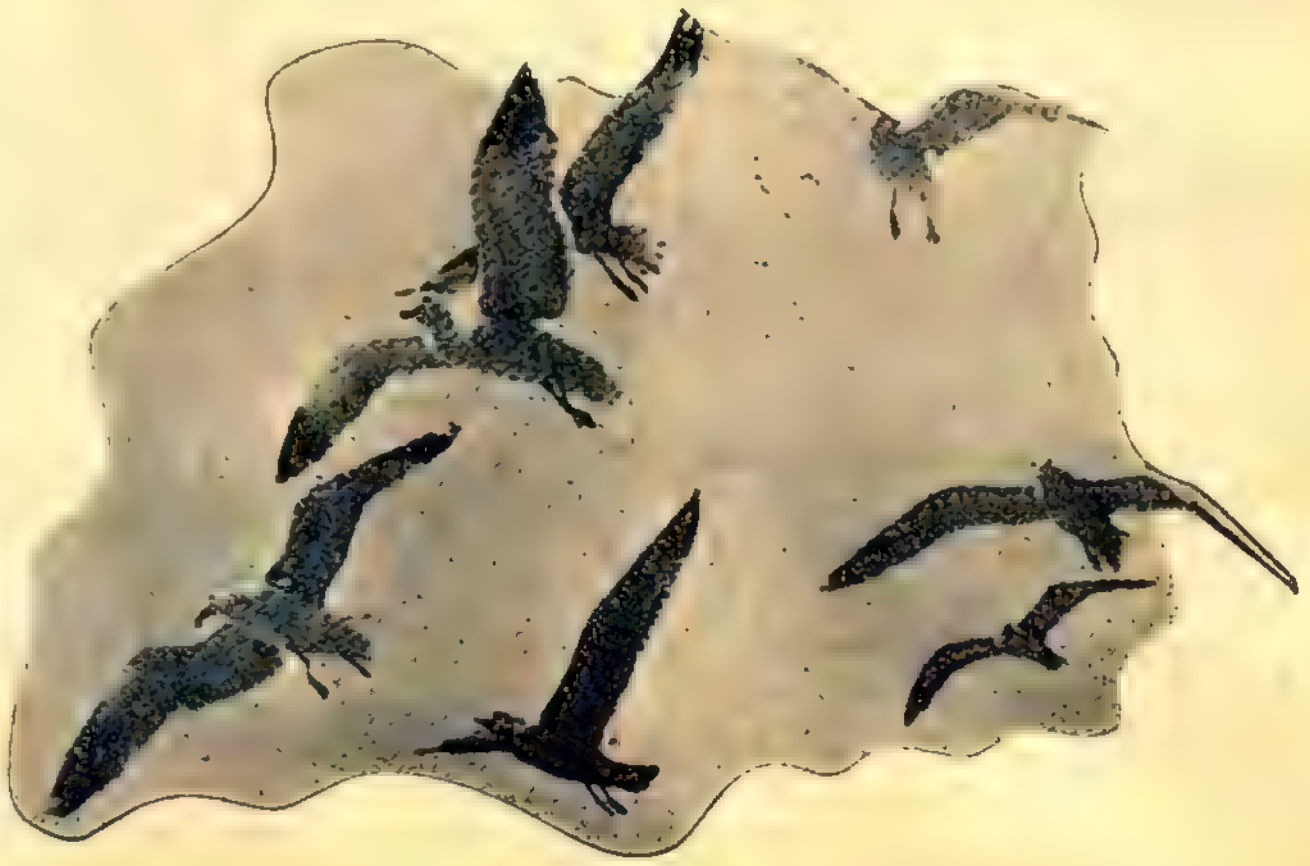

tise de tenezzüh için deniz sahiline gittiği zamanlar martılar ve beyaz pelikanlar ile de meşgul olmuş ve şu neticeye vâsıl olmuştur:

Deniz kuşları kanatlarını pek ziyade çırparlar. Halbuki yırtıcı kuşları kanatlarını pek az oynatırlar, yükselmek ve inmek için hava cereyanlarındrn istifade ederler ve hiç bir yorgunluk eseri göstermezler. İnsanın vücudu pek ağır olduğundan cereyanlardan bu türlü istifade etmek onun için mümkin değildir. Fakat kanatların şeklini taklit etmek pek mühimdir. Yüksek uçan kuşların kanadının boyu enine nisbeten ekseriya yedi ila on beş mislidir. En kuvvetli uçucu olan albatrosta bu nisbet en büyüktür. Bu sebepten dolayı Bowlus motorsuz tayyaresini bu esas üzerine iymal etmiştir. Yâni uzun ve ince kanatların en kullanışlı olduğunu anlamıştır.

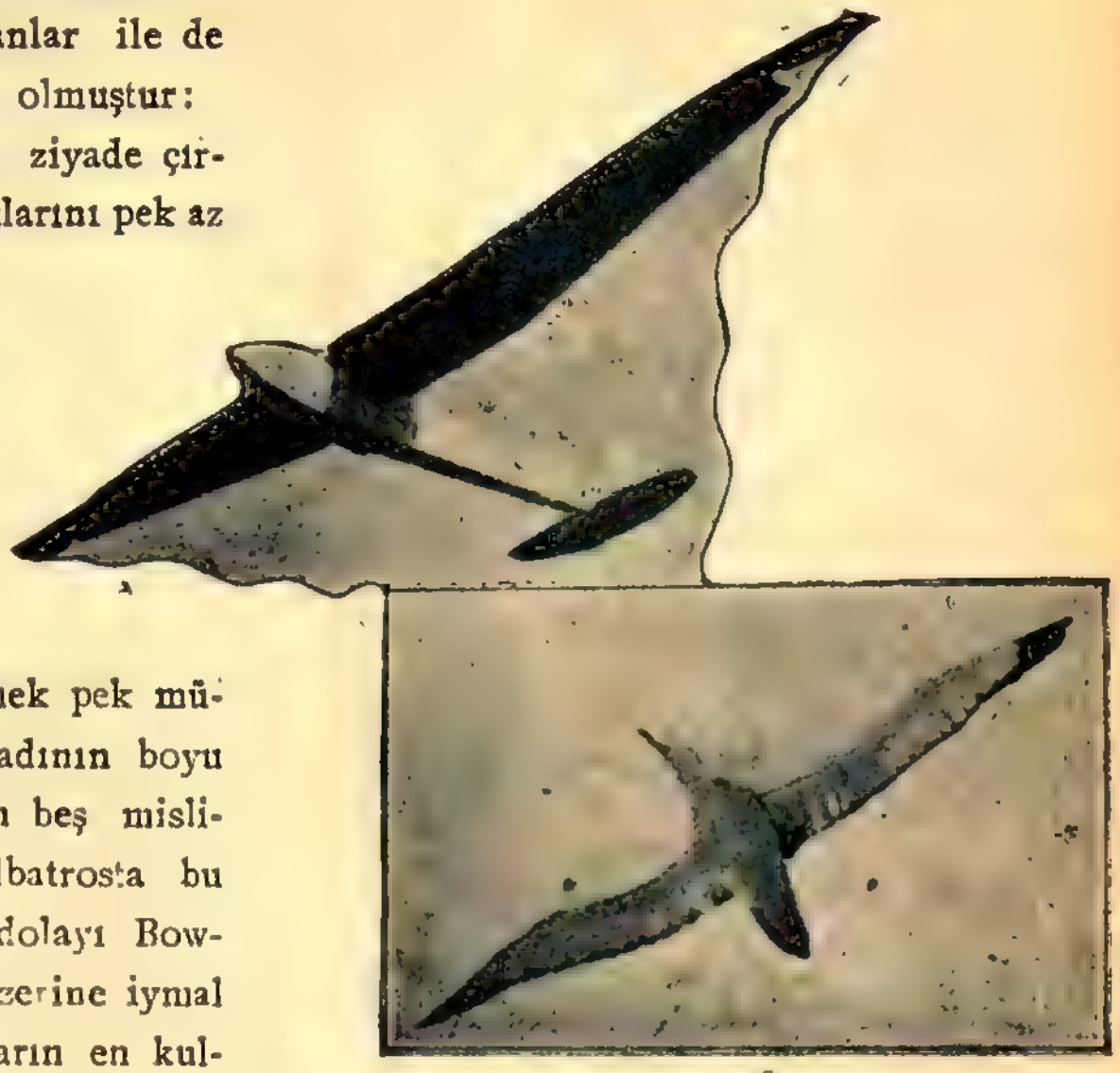

Albat os kuşunu nümune ittihaz ederek iymal edilmiş motorsuz tayyare

Bowlus deniz kıyısında uçan martıları filme çekerken

Bowlus uçarken kuşlara dikkat ettiği gibi kuşlar da kendisine dikkat etmekte ve o iri cüsseli arkadaşlarının ne cinsten olduğunu merak etmektedirler.

Bir gün deniz üzerinde uçarken bir pelikan kendisini uzun müddet tâkîp etti.

ÇEŞME

Toprak kanallarla inleyor dağlar,
Yeşil sarık sarmış yorgun kayalar,
Ağlayor, ağlayor susuz çobana...

Dere avuç açmış ırmaklar kucak
Bulutlar bu aşka hep ram olacak
Dağlar gönül vermiş susuz çobana...

Mersin — MUSTAFA NECİP

Hititlerin bir kaç

HİTİT medeniyetinin Yunan medeniyetinden evvel olduğu ve yunan medeniyetinin menşei sayılan Ege — Girit medeniyeti üzerinde de mühim têsirler yaptığı bir hakîkat halini alıyor.

Hititlerin hangi ırka mensup oldukları kat'i olarak tespit edilmiş değildir. Fakat Türklerle ırkça münasebetleri olmak ihtimali kuvvetleniyor. Bu suretle bu eski medeniyet iki kat dîkkatimizi celb etmeye lâyıktır. Bu nushaya derc ettiğimiz eserlerden insan başlı aslan bize son derece ehemmiyetli görünüyor. Bu başa dîkkat edilecek olursa onda Türk burnunu fark etmemek mümkin değildir.

Tarihin bu mes'elesi en müşkillerindendir ve büyük bir ihtimal vardır ki Türklerin Kafkas ırklarından birini teşkil ettiği veya Kafkas ırklarının Orta Asya dan çıktığı neşet ispat edilebilsin !

VERİLEN numuneler Baron Max von Appenheimin koleksiyonundandır. Hafriyatı Haleb in şimalinde Tell—Halaf da yapmıştır. Oranın 3000 sene evel pek mühim bir medeniyet merkezi olduğu anlaşılmaktadır.

San'atından **numune**

Hitit lerden kalan bu eserlerin ma'but timsali olduğu anlaşılıyor. Alimler bu ma'butlarla eski Yunan ma'butları arasında bir benzeyiş buluyorlar.
Henüz bu münasebetin ne suretle teessüs ettiği tamamiyle anlaşılmamıştır.

Türkiye İş Bankası

Nasıl kuruldu?—Geçirdiği tekâmül merhaleleri—Muhtelif senelerde yaptığı işler

AĞUSTOS 26/930 da yedinci mesai yılına giren Türkiye İş bankası cumhuriyet tarihi içinde başlı başına kudretli îktisadi bir varlıktır. Türkün îktisadi kabiliyetlerindan şüphe edenlere, dahilde ve hariçte gittikçe artan bir iytimat ve iytibara mazhar olan ve memlekete modern bir bankacılık tekniği getiren bu genç ve kîymetli müesseseyi âzami bir iftihar hissiyle örnek deye gösterebiliriz.

İş bankası bugünkü kudretli mevkîini pek de kolay kazanmış değildir. Kurulduğu günden iytibaren dahilde ve hariçte rakîp ve düşman propagandasiyle çarpışmak, mücadeleye girişmek iycab etmiştir.

Bankanın büyük banisi Gazi Hazretleri İstanbul şubesini ziyaretten avdet ederlerken

Bütün tezvirat ve bâzan gazete sütunlarına kadar düşen, fakat alelekser kulaktan kulağa devam eden propağandalar, bankanın dürüşt, hesaplı hareketleri, yanılmaz prensipleri önünde âciz kalmış ve genç müessese her gün daha kuvvetli bir hamle ile adımlarını emniyet ve muvaffakîyetle atmakta devam etmiştir.

Banka gittikçe mütezayit bir faaliyetle muvaffakîyet yolunda ilerlemiş ve göğüslerimizi iftiharla kabartan, dost ve düşman her kesin hayret ve takdirini kazanan bugünkü şerefli mevkîini elde etmiştir.

BANKANIN bu muvaffakîyetinde şüphesiz en büyük hisse müessesenin kîymetli müdiri-umumisi Celal Beyefendiye aittir. Milli mücadelenin başından sonuna kadar feragatla çalışan ve en yüksek devlet işlerinde muvaffakîyetle iş gören Celal bey vukufu, durbinliği, isabeti-nazarı, yorulmak bilmez azmi ve nihayet nezaket ve asaletiyle etrafına hürmet ve iytimat telkîn eden bir banka müdürüdür.

Arkadaşlarını intihapta gösterdiği isabet, Celal beyin muvaffakîyetinde başlaca âmil olmuştur. Banka yetiştirdiği güzide gençlerle her zaman iftihar edebilir. Beş on sene evvel parmakla gösterilen türk bankacılarının adedi şimdi yüzlerle ifade ediliyor. Bir çoğunun avrupa bankalarında staj gördüğü bu gençler, müessesenin yirmi sekizi bulan şûbelerini en modern avrupa bankaları intizamiyle idare ediyorlar.

İş bankası tüccarın, müstahsilin, san'atkârın, hulâsa bütün sa'y erbabının samimi, vefakâr yardımcısıdır. Banka her zaman daima memleketin âli menfaatlarını göz önünde bulundurmuş, ihtikâra mani'olmuş, fırsat düşkünleriyle, murabahacılarla mücadele etmiştir. Bankanın rakîpsiz kaldığı sahalarda bir kerre olsun iytidalden ayrıldığı vakî' değildir. Ve işte bu hüsnü-niyet, feragat ve memleket sevgisidir ki bankanın bugünkü sağlamj ve kudretli mevkîini hazırlayan âmiller olmuştur.

ŞİMDİ bankanın nasıl kurulduğunu ve tekâmül safhalarını gözden geçirelim: Banka 1924 senesi Ağuştosunun 26 ncı günü Ankarada evkafın beş odalı mütevazı' bir evinde bir müdiri-umumi, beş mêmur ve bir odacıdan mürekkep küçük bir kadro ile işe başladı. Bankanın ulu banisi Gazi Mustafa Kemal, vatana ebedi istiklalini kazandıran büyük taarruza da iki sene evel aynı günde başlamıştı. Türk milletinin en gizli kabiliyetlerini hiç kimseye siyaset sahasında olduğu gibi, iktisat sahasında da bu milletin her hangi bir garp milletinden asla geri kalmayacağına kani' bulundukları için bankanın te'sisini emir buyurmuşlardı. Büyük dahinin daimi irşat ve müzaheretinden ilham alan bu genç müessese-hepimiz için feyyaz bir kuvvet menbaı olan-bu kaynaktan aldığı kudretle muvaffakiyet yolunda ilerlemiştir.

Dört aylık bir zamanı ihtiva eden 1924 senesi bir teessüs devresidir. Bu devrenin hesabatını bankanın müstakbel mesaisi için mikyas telekki etmek doğru değildir. Bu müddet sermayeyi toplamak, piyasalarla anlaşmak, kadroyu tanzim etmek gibi tamamen yerleşme mahiyetinde mesaiyi ihtiva eder.

İlk dört aylık devrenin teşekkül devresi olmasına rağmen banka bu müddet zarfında (17,405) lira safi kâr yapmıştır. Bu kâr hissedarlara 27 % temettü' tevziine imkân vermekte idi. Fakat heyeti umumiye bu kârın evzi' edilmeyerek gelecek sene kârına ilavesini tensib etmiştir.

25 Kânunuevvel 1924 de bankanın İstanbul sûbesi de açılarak yeni seneye daha geniş bir faaliyetle girilmiştir.

1925 senesi müessese için ilk hakîkî faaliyet senesidir. Bu sene içinde Bursa ve İzmir şûbeleri açılmıştır.

Bankaların büyük vazifelerinden birisi de âtıl sermayeyi fa'al hale koymaktır. İş bankası umumi kaide ve esaslar dahilinde bu vazifesini de yapmıştır. Elde edilen neticeler ise memleket için faydalı, banka için de muvaffakiyetli ve kârlı olmuştur. 1925 senesinde banka ticari muamelatın hepsinde vücudu zaruri olan sigorta işlerinde yabancı kumpanyalara müracaat külfetinden kurtulmak için (500) bin lira sermaye ile "Anadolu Anonim Türk Sigorta Şirketi„ ünvanlı bir sigorta şirketi tesis etmiştir. Bu şirket bugün en kuvvetli milli sigorta şirketlerimizden birisidir. Şirket ilk sene bankaya 30 % temettu' brakmıştır.

Aynı sene zarfında Bursada (250) bin lira sermayeli bir dokumacılık şirketi tesis edildiği gibi Bulgardağ isimli kurşun mâdeniyle Eregli-Zonguldak kömür havzasında iki kömür ocağının imtiyazı alınmıştır.

Bankanın Aziz hamisi Baş Vekil İsmet Paşa Hazretleri idare meclisi azalarile bir arada

1925 senesinin safi kârı (402,523) liraya balig olmuş, bunun (253) bini ihtiyat akçesine ayrılarak diğer kısmı hissedarlara, müessislere ve banka mêmurlarına nizamname mucibince tevzi' edilmiştir. Hissedarlar bu sene 15 % temettu' almışlardır.

1926 senesi zarfında muamelatı gittikçe ziyadeleşen bankanın sermayesi iki milyon liraya iblağ edilmiştir.

Banka ilk tessüs gününden iytibaren beynelmilel ticaret âlemiyle münasebete girişmeyi bir umde telakki etmiştir.

Hariçteki aksi propagandalara ragmen İş bankası sağlam vaziyeti sayesinde beynelmilel müesseselerle kolayca anlaşmaya muvaffak olmuş ve teessüsünden ik sene gibi kısa bir zaman geçmesine ragmen avrupa ve amerikanın en mâruf bankaları milli müessesemizin muhabirlik vazifesini memnuniyetle kabul etmişlerdir.

1926 senesi muamelatının vüs'atını anlatabilmek için

Bankanın Ankarada Hakimiyetimilliye meydanında bir abide halinde yükselen merkez binası

bir kaç rakkam zikr etmek kâfidir: bu sene zarfında bankanın muamelesi rulmanı (57,295,680) liradır, iskonto edilen senedatın yekûnu (23,290,000) liradır. Bu muamele 1,185 müşteri tarafından yapılmıştır. Bankaya bir sene içinde 65,542 mektup vazılmış ve bankadan 84,493 mektup çıkmıştır. Umumi rulman (486,188,629) liraya baliğ olmuştur.

1929 senesinin safi kârı geçen senenin bir misli fazlasiyle (830,752) liradır. Bunun (495) bin lirası ihtiyata ayrılmış ve mütebakîsi tevzi' edilmiştir. Hissedarlar bu sene de 15 % temettü' almışlardır. Geçen seneki ihyiyat akçesiyle birlikte (752) bin liraya baliğ olan ihtiyat akçesi hey'eti umumiye kararîyle sermayeye kalb edilmiş ve eski sermayedarlara hisseleri nisbetinde yeni hisse senetleri verilerek iki milyon lira sermaye tamamen tahsil edilmiştir.

1927 senesi banka için bir dönüm noktası teşkil etmektedir. Bu sene zarfında İytibarı Milli bankası tamamen tahsil edilmiş iki millyon lira sermayesiyle İş bankasına iltihak etmiş ve bu suretle bankanın sermayesi dört milyon liraya baliğ olmuştur.

1927 senesinin kârı (1,036,158) liradır. Bunun (258,991) lirası ihtiyat akçesine tefrîk edilmiş ve mütebakîsi tevzi' olunmuştur. Bu sene içinde Samsun ve Adana şûbeleri de açılarak sûbe adedi beşe çıkarılmıştır.

1928 senesinde, banka için esasen feyizli bir sene olan 1927 senesinden daha müsmir neticeler elde edilmiştir.

Bilançolarda en çok nazarı dikkat ve memnuniyetimizi celb eden nokta küçük tesarruftaki tezayüttür. İlk sene on iki bin liradan ibaret olan tasarruf sandığı hesabı bugün üç milyon liraya yaklaşmıştır. Bankanın aileler için avrupada yaptırdığı zarif kumbaraların tevziinden sonra bu mikdar sür'atle yükselmiştir. Elyevm on altı bin kumbara aileler içinde müstakbel milli sermayeyi toplamakla meşguldür.

1928 senesinde sekiz şûbe daha açılmıştır. Bu senenenin safi kârı geçen senenin (300) bin küsur lira fazlasiyle (1,362,481) liradır. Bunun (683,500) lirası ihtiyat akçesine tefrîk edilerek mütebakîsi tevzi' olunmuştur. Bankanın ihtiyat akçesi evvelki sene ile birlikte bu sene bir milyon liraya yaklaşmıştır.

1929 senesinde şûbelerin adedi 27 ye balığ olmuştur. Bu senede hey'eti umumiyenin verdiği kararla sermaye bir milyon lira daha tezyid edilerek beş milyon liraya çıkarılmıştır. Elde edilen safi kâr geçen senenin dörtyüz küsur bin lira fazlasiyle (1,807,119) liradır. Bu kârın (780) bin lirası fevkalade ihtiyat akçesi olarak ayrıldığı gibi mütebakî kârdan da (220) bin lira asıl ihtiyata tefrîk edilmiş ve hissedarlara da 15% kâr tevzi' olunmuştur.

Beş mêmur ve bir hademe ile işe başlayan bu müessesenin bugün 28 şûbesi ve 95 i kadın olmak üzere 827 mêmur ve müstahdemini vardır. Emvalinin kîymeti (2,5) milyon liraya yakındır. Bankanın münasebatta bulunduğu hariç bankaların adedi 74 tür. Bankanın têsis ettiği ve elyevm alâkadar olduğu şirketlerin adedi 7 dir. Memleketin bütün menba'larından kuvvet alan bu kîymettar müessesenin inkişaf ve terakkîsinin memnuniyetle şahidi olduğumuz sür'at ve intizam dahilinde devam edeceğine iymanızız layetezelzeldir.

MONNA VANNA

Maurice Maeterlinck den terceme edenler: YAŞAR NABİ, BEDRETTİN

Geçen nushadan devam

İkinci Perde

Prenzivalin çadırı. İhtişamlı bir intizamsızlık göze çarpar. Duvarları kaplayan ipekli kumaşlar... Silahlar, kîymetli kürk yığınları... Parlak, göz kamaştırıcı kumaşlarla dolu, yarı açık, sandıklar... Nihayette, bir halı ile kapalı olan çadırın kapısı.

Birinci Meclis

Prenzival. Bir masanın başında, ayakta olduğu halde, parşımenler, planlar, silahlar tanzim eder. "Vedyo„ girer.

VEDYO— İşte, Floransa komiserinin bir mektubu.

PRENZİVAL— "Tri Vülziyo„ dan mı?

VEDYO— Evet. Messir "Mala Doran„, ikinci komiser henüz gelmedi.

PRENZİVAL— Floransayı "Kazanten„ cihetinden tehdit eden Venedik ordusunun, zan ettikleri kadar kolay mağlup edilemeyeceğini bilmeleri lâzımdır... Mektubu ver! (*Mektubu alır ve okur.*) Son defa olmak üzre, şafak sökmeden evvel hücume geçmediğim taktirde tevkîf edileceğim tebliğ ediliyor... Pek alâ. Geceye hâkim olan benim... Hiç bir şeyden şüphe etmeyorlar!... Hayatının en heyecanlı saatini bekleyen adamı malâyâni kelimelerle korkutacaklarını zan ediyorlar... Tehdit, tevkîf... Daha bilmem neler... Bununla ne demek istediklerini anlayorum... Hâla beni tevkîf edecekler... Buna muktedir olsaydılar, cesaret etseydiler...

VEDYO— Messir Tri Vülziyo, bana bu emri verdikten sonra, sizinle konuşmaya geleceğini söyledi.

PRENZİVAL— Nihayet karar verebildi mi?... Artık bu defa kat'i olacak. Burada Floransayı temsil eden ve yüzüme bakmaya cesaret edemeyen o kısa boylu, hilekâr sarı yüzlü adam, hiç ümit etmediği bir gece geçirecek.. Canavarın kafesine kadar gelebilmesi için vaziyetin çok nazik olması lâzım... Kapımdaki nöbetciler kim?...

VEDYO— Galiçya kıt'anızda bulunmuş olan iki ihtiyar asker. Birisi galiba "Hernando„, diğeri de "Diyego„...

PRENZİVAL— Çok iyi; onlara Allah babamızı zincire vurun desem, hiç tereddüt etmezler... Ortalık kararıyor... Lâmbaları yaktır, saat kaç?

VEDYO— Dokuzu geçiyor...

PRENZİVAL— "Marko Kalonna„ avdet etmedi mi?

VEDYO— Nöbetcilere, hendeği aşaz aşmaz onu yanınıza getirmelerini emr ettim.

PRENZİVAL— Teklif red edildiği taktirde saat dokuzdan evvel burada bulunacaktı... Tâliimizi, saadetimizi, felâketimizi narin bir kadının aşkında aramamız ne tuhaftır... Kendi kendime gülüyorum... Marko gelmeyor... Bu, o aziz vücudun geleceğine alamettir... Git, bana "Evet!„ işaretini verecek olan sahil fenerini bekle! Git, başkaları için daha kendini feda eden kadının titrek adımlarını aydınlatacak semanın altın renkli ışıklarını gör... Fakat hayır, ben gideceğim... Başka gözlerin, hattâ dost gözlerin, benimkilerden evvel öğrenmemeleri, ilk çocukluk günlerimden beri beklediğim saadeti, bir dakika bile olsun geciktirmemeleri lâzım... (*Çadırın methaline gider, halıyı ararlar ve geceyi seyr eder.*) Aydınlık! Vedyo!... Bak, gözleri kamaştırıyor, gecenin karanlıklarını yırtıyor! Bu, şehir üzerinde parlayan yegâne ışık... Ah! Benim kahraman Pizalılarım! Bu akşam unutulmaz bir saat yaşayacaksınız. Annemin doğduğu memleketi kurtarmış kadar sevineceğim...

VEDYO— (*Prenzivalin kolunu yakalayarak*) Çadıra girelim Messir Tri Vülzyo bu tarafa doğru geliyor...

PRENZİVAL— (*girerek.*) Hakkın var... Konuşmamız çok az sürecek... (*Masaya gider, kâğıtları karıştırır.*) Gönderdiği üç mektup yanında mı?

VEDYO— Yalnız iki tanesi...

PRENZİVAL— Eline geçirdiğim iki mektup ve bu akşamki emir...

VEDYO— İşte ilk ikisi, ve işte buruşturup attığınız üçüncü mektup...

PRENZİVAL— Sesini işitiyorum... (*Bir nöbetci halıyı kaldırır. Tri Vülzyo girer.*)

İkinci Meclis

Evvelkiler, Tri Vülzyo

TRİVÜLZİO— Çan kulesinin üzerinden işaretler veren ziyayı gördünüz mü?

PRENZİVAL— Bunun işaret olduğunu mu zan ediyorsunuz?...

TRİVÜLZİO— Şüphesiz... Prenzival, sizinle bir az görüşmek isteyorum...

PRENZİVAL— Sizi dinleyorum. Bizi yalnız brak,

Vedyo; fakat uzaklaşma. Sana iş düşecek... *(Vedyo çıkar.)*

TRİVÜLZİO— Sizi nakadar takdir ettiğimi bilirsiniz, Prenzival. Bunu elbette bilirsiniz. Fakat bilmediğiniz daha bir çok şeyler var. Çünkü Floransanın siyaseti; bir çok mühim meselelerin en sadık bendelerine bile mechul kalmasını iycab ettiriyor. Biz hepimiz onun emirlerine itaat ediyoruz. Herkesin cesaretle, bu esrarın ağırlığına tahammül etmesi lâzımdır. Şunu bilmelisiniz ki, ben, genç yaşınıza rağmen sizi Cumhuriyetin en büyük ordusunun başına getiren kararlardan haberdarım... Sizi intihapta isabet de ettiler. Fakat bir kaç zamandanberi aleyhinize bir parti teşekkül etti. Sizi sevdiğimi ispat için bu sırrı size tevdi' ediyorum. Yavaş ve müstereddit hareket ettiğiniz için itham altında bulunuyorsunuz. Bâzıları doğruluğunuzdan bile şüphe ediyorlar. Hattâ tevkif ve muhakemenizi isteyecek kadar da ileri gittiler. Fakat çok şükür, beni vaktiyle haberdar ettiler. Floransaya hareket ederek onları ıkna' ettim. Ve sizin namınıza onlara cevap verdim. Harekete geçmezseniz mahv olacağız. Refikîm Messir "Maladuran„ "Bibiyena„ da Venedik ordusunun elindedir. Bir düşman ordusu, Şimal cihetinden Floransa üzerine doğru yürüyor. Şehrin hayatı tehlikede... Yarın ümid edilen hücumunuzu yaparsanız herşey düzelebilir... Bu hücum, ordumuzum o muzafferiyetler peşinde koşan biricik kumandanımızın kudret ve kuvetini gösterecek... Bu hücum, başınız yüksekte, Floransaya girebilmenizi têmin edecek... Ve eminim ki, dünkü düşmanlarınız takdirkârlarınız ve tarafdarlarınız olacak...

PRENZİVAL— Söyleyeceğiniz bundan ibaret mi?

TRİVÜLZİO— Hemen, hemen... Sizi çok sevdiğimi de ilave etmek isterim...

PRENZİVAL— Bir az evvel aldığım bu emir, sizin elinizden mi çıktı?

TRİVÜLZİO— Evet.

PRENZİVAL— Hakîkaten yazı sizin mi?

PRİVÜLZİO— Evet, niçin şüphe ediyorsunuz?...

PRENZİVAL— Bu iki mektubu da siz mi yazdınız?

TRİVÜLZİO— Belki... Bilmeyorum... İçlerinde acaba ne var? Hem...

PRENZİVAL— Nafile uğraşmayın, biliyorum... Karşınızdaki adam çocuk değil... Ve bu muhavereyi fazla uzatmak istemem... Bütün hareketlerimi, ortada hiç bir sebep yokken, alçakcasına, sırf mahv etmek zevkî için, fena buluyorsunuz. Bu mektupları ihtimamla kopya ettirdim; Floransaya gönderdim. Cevapları ele geçirdim. Söylediklerimi nazarı iytibara almadan beni mahv etmek isteyorlar ve ölüme mahkûm ediyorlar... İşte bunun için sıçrayorum, sizin mini mini zincirlerinizi kopartıyor ve sizden evvel harekete geçiyorum... Şimdiye kadar hiç bir hiyanette bulunmadım; fakat gönderdiğiniz mektuplar üzerine, harabinizi hazırlayorum... Bu akşam, sizi ve sizin budala amirlerinizi mümkün olduğu kadar feci' bir surette satacağım... Bu akşamdan iytibaren sayemde, size manialar hazırlayan ve ayakta durduğu müddetçe daima hazırlayacak olan ezeli düşmanınız Piza kurtulacak, size yeniden hücum etmek için canlanacak... Oh! Hayır, kalkmayınız... Nafile hareketlerde de bulunmayınız! Her şey hazırlandı; şimdi benim elimdesiniz... Öyle zan ediyorum ki Floransanın tabii de ellerimin içinde...

TRİVÜLZİO— *(Bıçağını çeker ve Prenzivale seri' bir darba havale eder.)* Zan ettiğiniz gibi değil... Ellerim serbest oldukça...

PRENZİVAL— *(Gayri ihtiyari bir hareketle, koluyla, darbaya karşı kendini müdafaa eder. Bıçağı koluyla kaldırır. Fakat ucu yüzüne dokunur. Tri Vülziyonun bileğini yakalar).*

Ya!... Demek hesapta bu da vardı... Bunu hiç beklemeyordum... Şimdi tamamen elimdesiniz... İşte bıçağınız... Onu da eğiyorum... Ucu adeta boğazınızı arıyor... Hiç telaş etmeyorsunuz... Yoksa korkmayor musunuz?

TRİVÜLZİO— *(Baridâne):* Hayır. Batırınız, hakkınız var. Ben hayatımı esasen feda ettim.

PRENZİVAL— *(Geri çekilerek).* Vay, doğru mu söyleyorsunuz? O halde yaptığınız hareket çok garip... Hattâ çok ender tesadüf edilen bir şey... Silah adamlarımızın arasında ölüme bu kadar cesaretle atılacakların çok olmadığını zan ederim... Bu küçük vücudun içinde...

TRİVÜLZİO— Siz esasen kahramanlığı yalnız kendinize, askerlerinize has bir sıfat zan ediyorsunuz...

PRENZİVAL— Belki hakkınız var... Şimdi serbest değilsiniz... Fakat size hiç bir fenalık yapılmayacaktır. *(Alnından kanı silerek).* Ah! Yüzüm kanayor... Darba acemice değildi... Süratli ve kuvvetli... Peki. Benim yerimde olsaydınız ne yapardınız?

TRİVÜLZİO— Sizi derhal öldürürdüm...

PRENZİVAL— Maksadınızı hiç anlayamayorum... Ne garip adamsınız... İytiraf ediniz ki, yazdığınız mektuplar çok çirkindi... Ben üç büyük muharebede kanımı akıtmıştım... Elimden geldiği kadar hizmet etmeğe çalışıyordum... Her şey size aitti... Kalbime hiç bir fena his girmeden, beni intihap edenlere sadıkane hizmet ediyordum... Bunu biliyorsunuz. Fakat mektuplarınızda, sırf kin saikasiyle, kasti olarak, sizi kurtarmağa mâtuf planları bozuyorsunuz ve önüme bir sürü yalanlar yığıyorsunuz.

TRİVÜLZİO— Ne yapayım? Hadiseler beni yalancı çıkarıyor...

PRENZİVAL— Hayır, hayır... Sizin o çirkin mektuplarınız olmasaydı... Mâsum bir adam, ufak bir şüphe üzerine feda edilmek istenilsin!...

TRİVÜLZİO— Floransanın karşısında bir kişinin ehemmiyeti olamaz...

PRENZİVAL— Belki... Fakat ayrılmamız zamanı geldi; bu bilmeceleri hal edecek vaktimiz yok. İkimiz de çok ayrı şeyler düşünüyoruz. Herkesin başka bir tâlii var bâzıları bir fikir peşinde, bazıları da bir arzu peşinde koşarlar... Siz kafanızdaki fikri kolaylıkla söküp atamazsınız; ben de arzumu değiştiremem. Evet, bu bir hakîkattır... Ta nihayete kadar böyle devam eder gideriz. Al-

laha ısmarladık Tri Vülziyo; yollarımız ayrılıyor... Bana elinizi veriniz...

TRİVÜLZİO— Şimdi değil... Size elimi vereceğim, ne zaman ceza...

PRENZİVAL— Pek âla. Bugün kayb ediyorsunuz, yarın kazanırsınız... *(Çağırır)* Vedyo! *(Vedyo girer.)*

VEDYO— Emr edin! Ah! Yaralımısınız?... Yüzünüzden kan akıyor...

PRENZİVAL— Zararı yok... Nöbetcileri çağır. Bu adamı kendisine fenalık yapmadan, dokunmadan götürsünler... Ben, bu düşmanı seviyorum, hoşuma gidiyor... Onu, kimse görmeden emin bir yere koysunlar... Harekâtından tamamiyle mesuldürler... Ancak benim emrimle serbest bırakabilirler... *(Vedyo Tri Vülziyoyu götürerek çıkar. Prenzival bir ayna önünde yarasına bakar.)*

PRENZİVAL— Hakîkaten, bir damar patlamış gibi kan akıyor... Yara derin değil... Kim ümit eder ki bu cılız, soluk yüzlü adam!... *(Vedyo girer.)* Oldu mu?...

VEDYO— Evet efendim. Yüzünüz sararmış... Galiba kendinizi kayb ediyorsunuz...

PRENZİVAL— Evet, başım dönüyor, kendimi kayb eder gibiyim... Ah! Ölüme kadar bu halde bulunmayı arzu ederdim, Vedyo!... Dünyada hiç bir adam, ta küçüklüğünden beri tahayyül ettiği saadete, böyle benim gibi haklı bir intikam içinde kavuşmayacaktır... Evet bu saadet bana lâzımdı, bana aitti; ve şimdi mes'ut yıldızım, gümüşten kanatları üzerinde, merhamet, adalet namına, bana bu sonsuz saadeti vermeğe geldiği bir sırada "kendini kayb ediyor„ diyorsunuz... Ah, içinde aşk, ihtiras his etmeyen zavallılar!...

VEDYO— *(Elinde beyaz sargılarla yanına yaklaşır.)* Kan durmadı... Müsaade ediniz de yüzünüzü sarayim...

PRENZİVAL— Haydi sar bakalım... Fakat dikkat et. Gözlerimi de kapama... *(Aynada kendini seyr eder.)* Yüzümde, cerrahın elinden kaçıp kurtulmak isteyen bir adam hâli var... Sapsarıyım... Halbuki ben, biraz sonra aşkın önüne atılacağım... Böyle bir kîyafette, bu halde değil... Vedyo, zavallı Vedyom, senin halin ne olacak?

VEDYO— Sizi takîp edeceğim kumandanım..

PRENZİVAL— Hayır, beni terk et... Ne olacağımı, nereye gideceğimi bilmeyorum... Sen, yalnız olarak kaçabilirsin, kimse seni takîp etmez. Halbuki benimle beraber... Bu sandıkların içinde altın var; istediğin kadar al; artık paraya ihtiyacım yok... Arabalar koşuldu, sürüler hazırlandı mı?

VEDYO— Hepsi de çadırın önünde hazırdır...

PRENZİVAL— Âlâ; ben işaret edince iycab eden şeyi yaparsın.. *(Uzakta bir silah sesi işitilir.)* Bu da ne?

VEDYO— İleri karakollardan ateş ediyorlar...

PRENZİVAL— Ateş emrini veren kim?... Bu, hayra alâmet değil. Üzerine ateş etmiş olmasınlar? Vedyo? Tertibat aldın mı?

VEDYO— Evet... Endişelenmeyiniz... Yola nöbetciler koydum; görünür görünmez yanınıza getirecekler...

PRENZİVAL— Git bakalım, anla! *(Vedyo çıkar.)*

Üçüncü Meclis

Prenzival, Vanna

(Prenzival bir lâhza yalnız kalır. Vedyo avdet eder, kapıyı ararlar ve yarı sesle: "Kumandanım!„ der. Sonra kayb olur ve "Monna Vanna„ uzun bir mantoya bürünmüş olduğu halde, eşikte görünür. Prenzival, duraklar ve önüne doğru bir adım atar.)

VANNA— (*Kısık bir sesle:*) Arzu etiğiniz için, geldim...

PRENZİVAL— Elinizin üzerinde kan görüyorum. Yaralı mısınız?

VANNA— Bir kurşun omuzuma sürünerek geçti..

PRENZİVAL— Ne zaman, nerede?... Ne çirkin bir hareket...

VANNA— Ordugâha yaklaştığım sıralarda...

PRENZİVAL— Fakat kim ateş etti?

VANNA— Bilmeyorum, adam kaçtı.

PRENZİVAL— Bana yarayı gösteriniz.

VANNA— (*Mantosunun üst kısmını yarı açarak:*) Burada...

PRENZİVAL— Sol memenin üstünde... Kurşun, deriyi sıyırtarak geçmiş... Ağrı his ediyormusunuz?

VANNA— Hayır.

PRENZİVAL— Yarayı pansıman etmemi ister misiniz?

VANNA— Hayır. (*Vakfe.*)

PRENZİVAL— Karar verdiniz mi?...

VANNA— Evet.

PRENZİVAL— Size...

VANNA— Hayır, nafile uğraşmayınız!

PRENZİVAL— Demek zevciniz kabul ediyor?

VANNA— Evet.

PRENZİVAL— Sizi serbest brakabilirim... Henüz vakît geçmedi; ister misiniz?

VANNA— Hayır.

PRENZİVAL— Bu hareketi, neden, niçin yapıyorsunuz?

VANNA— Çünkü herkes açlıktan ölüyor ve yarın, eminim, şehirde bir tek canlı mahlûk kalmayacak...

PRENZİVAL— Başka bir sebep yok mu?

VANNA— Başka ne olabilir?

PRENZİVAL— Anlayorum ki faziletli bir kadın...

VANNA— Evet.

PRENZİVAL— Kocasını seven bir kadın...

VANNA— Evet.

PRENZİVAL— Hakîkaten onu bütün mevcudiyetinizle seviyor musunuz?

VANNA— Evet.

PRENZİVAL— Bu mantonun içinde çıplak mısınız?

VANNA— *(Vanna mantoyu çıkarmak ister gibi bir hareket yapar. Prenzival onu men' eder.)* Evet.

PRENZİVAL— Çadırın önünde bekleyen sürüleri, arabaları gördünüz mü?

VANNA— Evet.

PRENZİVAL— Orada Toskananın en iyi unu ile yüklü iki yüz araba var. Bir o kadarı da şarap ve meyva yüklü... Otuz kırk tanesinde cephane var... Bütün bunlar Pizaya girmek için emirlerinizi bekleyorlar. Onların uzaklaştığını görmek istemez misiniz?

VANNA— Evet.

PRENZİVAL— Geliniz, çadırın önünden seyr edersiniz. *(Halıyı kaldırır, bir emir verir ve elliyle işaret yapar, dışarda büyük bir kargaşalık duyulur. Öteye beriye giden meşaleler görülür. Kırbaçlar şaklar. Koyunlar meler... Vanna ve Prenzival çadırın eşiğinde, ayakta yıldızlı gecede uzaklaşan kafileyi seyr ederler... Meşalelerin uzaklaşan ziyası aks eder...)* Bu akşamdan iytibaren, sayenizde Piza artık aç kalmayacak. Ve namağlup bir kuvvete malik olacak. Bu size kâfi mi?

VANNA— Evet.

PRENZİVAL— Çadırı kapayalım, bana elinizi veriniz. Gece henüz ılık, fakat çok geçmeden soğur... Silahsız mı geldiniz? Üzerinizde saklı zehir falan bir şey yok mu?...

VANNA— Mantom ve ayak kablarımdan başka hiç bir şeyim yok. Korkuyorsanız muayene ediniz!

PRENZİVAL— Hayır, hayır... Geliniz bir az istirahat ediniz. Bir muharibin yatağı... bir az sert, ve bir mezar gibi daracık... Size lâyık değil... Bir kadın vücudunun nakadar kîymetli olduğunu bilmeyen bu yabani öküz derisinin üzerinde azıcık dinleniniz... Oldukça yumuşak olan şu tiftik yastığı başınızın altına koyunuz. Bunu bana, bir zafer akşamı çok sevdiğim bir arkadaş vermişti...*(Vanna mantosuna sarılarak oturur.)* Lâmbanın ziyası gözlere vuruyor... Yerini değiştireyim mi?

VANNA— Hayır, zararı yok.

PRENZİVAL— *(Yatağın yanına diz çöker, ve Vannanın elini tutar.)*

Ciyo Vanna!... *(Vanna doğrulur ve hayretle ona bakar.)* Oh! Vanna, aziz Vanna!... Ben de size böyle hitap etmeğe alışmıştım... Şimdi bu ismi telaffuz ederken dilim dolaşıyor... Bu isim, uzun zaman hatıramda menkuş kaldı... Her hecesi hayatımın bir parçasıdır. İşte senelerden beri bu ismi tekrar ediyorum... Fakat bugün bu isim, bir hayali canlandırıyor...

VANNA— Kimsiniz?

PRENZİVAL— Beni tanımayor musunuz? Ah! Zaman neleri unutturuyor!... Evet sizde hiç bir hatıra uyandıramayorum... Ben, hiç bir şey istemeyen, hattâ isteyeceği şeyi bilmeyen, betbaht bir adamım... Fakat, mümkünse, size, buradan gitmeden evel hayatımda nasıl bir mevki' işgal ettiğinizi söylemek isterim...

VANNA— Demek beni tanıyorsunuz?... Kimsiniz?

PRENZİVAL— Evet bilmeyorsunuz, tanımayorsunuz.. Bunu esasen tahmin ediyordum. Size ilk tesadüf ettiğim zaman siz sekiz, ben de on iki yaşlarında idim...

VANNA— Bu tesadüf nerede oldu?

PRENZİVAL— Venedikte, bir Haziran ayı içinde, bir Pazar günü. İhtiyar bir kuyumcu olan babam, annenize bir pırlanta gerdanlık getiriyordu. Anneniz pırlantaları seyr ediyordu... Ben de bahçede dolaşıyordum... O zaman sizi bir mermer havuzun yanında buldum... Mini mini, ince bir altın yüzük suya düşmüştü... Siz, suyun kenarında oturmuş ağlayordunuz... Ben havuza girdim... Azkaldı boğuluyordum; fakat yüzüğü yakaladım ve parmağınıza geçirdim... Beni kucakladınız... Çok mes'ut ve memnun görünüyordunuz...

VANNA— Bu "Ciyanello„ isminde kumral bir çocuktu... Sen Ciyanello musun?

PRENZİVAL— Evet.

VANNA— Sizi bu halde kim tanıyabilirdi? Sonra yüzünüz sargılarla kapalı... Yalnız gözlerinizi görebiliyorum...

PRENZİVAL— *(Sargıları bir az aralayarak:)* Şimdi nasıl, tanıyabiliyor musunuz?

VANNA— Evet... İhtimal... Zan ediyorum... Çünkü hâla yüzünüzde bir çocuk tebessümü var... Fakat yaralanmışsınız... Yüzünüz kanayor...

PRENZİVAL— Ehemmiyeti yok... Sizin yaralı olmanız daha fena...

VANNA— Fakat kan, sargıları geçiyor... Bırakınız. Yüzünüzü iyice sarayım... Sargı fena bağlanmış... *(Sargıları düzeltir.)* Bu muharebede bir çok yaralıları tedavi ettim... Evet, evet hatırlayorum... Nâr ağaçlarıyle, defneleriyle, gülleriyle o bahçeyi görür gibi oluyorum... Orada bir çok defalar oynamıştık...

PRENZİVAL— Tam on iki defa... Oyunlarımızı, bütün kelimelerinizi söyleyebilirim.

VANNA— Bir gün bahçede bekledim, çünkü sizi iyi bir arkadaş buluyordum, küçük bir kız gibi mahcup hareketleriniz vardı ve bana bir Kıraliça gibi bakıyordunuz... Fakat gelmediniz...

PRENZİVAL— Babam beni yanında götürdü... Afrikaya gidiyordu... Orada nihayetsiz çöllerde yolumuzu kayb ettik.. Sonra ben Araplara, İspanyollara esir düştüm.. Venediğe döndüğüm zaman anneniz ölmüş, bahçe darmadağın olmuştu... İzinizi kayb etmiştim fakat her yerde silinmeyen bir hatıra bırakan güzelliğinizin sayesinde mevcudiyetinizden haberdar oldum....

VANNA— İçeriye girdiğim zaman, beni derhal tanıdınız mı?

(Alt tarafı var)

Rusyanın Amerikalılaşması

Rusyanın Amerikalılaşması demek, sınaileşmesi, makinalaşması demektir.

Rus Bolşevikleri, Lenin in programını ta'kib ederek, memleketlerini son derece kuvvetli elektrik istasyonlariyle ve makineleri son system, gayet kuvvetli fabrikalarla techiz etmektedirler.

Resimlerimizden en üstteki Stalingratta te'sis edilerek şöhreti afakı tutan traktör fabrikasını gösterir Stalingrat eski Tsaritsin kasabasidır. Şimdi dünyanın büyük sınai şehirlerinden biri olmuştur.

Buradaki büyük traktör fabrikasi ayda 50,000 traktör çıkaracaktır. O zaman Rusya bütün Yakın ve Uzak şarka traktör verebilecekiir.

Alttaki resimlerden sağdaki, Moskovada bir çıkolata fabrikasısır.

Solda ise amelelik eden bir bolşevik kızını görüyorsunuz. Yüzünde zindelik, metanet ve iyman okunmaktadır.

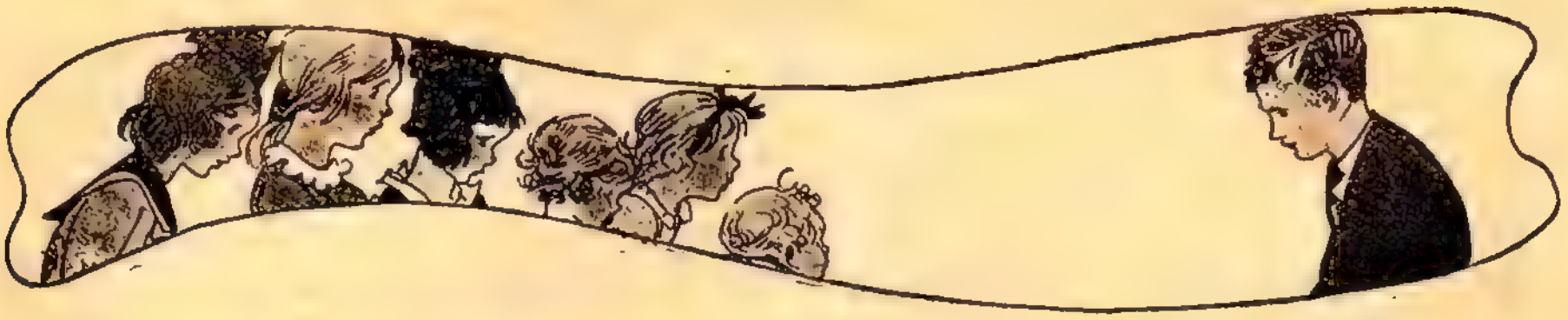

Altı Kızımızı Nasıl Büyüttük?

Helena Lefray Caperton dan

ALTI kız evlat sahibi bir kadın sıfatiyle bir çok kimseler tarafından az çok merhametle telakkî edildiğimi pek âlâ hiss ettiğim gibi, bunlardan bâzısının bana teselli yollu sözler söylediği de sık sık vakî'dir. Halbuki fazla evlat sahibi olmak o kadar acınacak bir şey midir? Biz halimizden hiç bir zaman müşteki değiliz.

İlk çocuğumuz yirmi beş aylık iken ikincisi, bir sene sonra da üçüncüsü doğdu. İki bebeği yatırdığımız el arabasının yanında tıpış tıpış yürüyen mini mini ablanın hali bana hep koskocaman vapurlara kılavuzluk eden ufacık romorkörleri hatırlatırdı.

Altı çocuğumuz tamamlandığı zaman ilk üç tanesi artık oldukça meydana çıkmış sayılabilirdi. Bu iytibarla küçüklere yardım ve nezaret etmek hususanda büyüklerin çok faidesi olacağını düşünerek her ablacağıza bir bebek ayırdık ve kendi bebeğinin bâzı hallerinden onu mes'ul tutmağa karar verdik: bağırmak, düşmek, elleri kirli bulunmak gibi. Buna mukabil küçüklerden sadır olacak her hangi uslu ve muntazam hareket için de büyükleri takdir ve taltif etmeği âdet edindik. Bu sahabeti, küçükleri alâkadar eden her hususta ablalarının re'yini istimzac etmek derecesine kadar ilerlettik; yiyecek, giyecek v. s. Çocuklar bilhassa giyecek hususunda zann ettiğimizden daha fazla matikîdirler ve bizim fanteziye kapılıp intihab edeceğimiz modellerden hoşlanmazlar, herkesin giydiği şeylerde ısrar ederler. Uç ufacık başın bir araya gelerek geçen seneden kalan esvap veya mantonun bu sene kime geçeceğini, yeni alınacak şeylerin nasıl olacağını tespit etmeleri cidden çok meraklı bir manzara idi. Bâzan girdiğimiz mağazalarda satıcılar çocukların ellerindeki listeye bakarak sipariş vermelerini gülerek karşılarken nihayet siparişlerdeki isabeti takdir etmekten geri kalmazlardı. En büyük kızımıza halalarından birisinin her sene bir palto hediye etmesi êdet olduğundan onunki bir yaş küçüğüne ve ilah... suretiyle bâzan aynı paltoyu her çocuğun sıra ile giydiği vakî'di. Bu meyanda kahve rengi kadifeden bir manto vardı ki bunu çocuklardan hiç biri sevmez fakat «kesemediğin eli...» atalar sözüne tevfikan, sırası gelince boynunu bükerek giyerdi. Bir gün mektep dönüşünde kahve rengi mantonun o zamanki sahibi gazet tabii bir tavırla mektepte fakîr çocuklar için eskiler toplandığını, ve ertesi günü mâhut mantoyu götüreceğini vaat ettiğini söyleyince bu cihette ısrar etmemeğe ve çocuğu yalancı çıkarmamağa mecbur olduk. Hâlâ bu hadise mevzuu bahs oldukça ailece güleriz.

Çocukların serbet büyüdülüp kendi şahsiyetlerinin inkişafına meydan verilmesi nazariyesini kabul etmekle beraber, pek küçük yaşta çocuğa kat'i ve metin esaslar telkîn edilmeden bunun tatbikîni çok tehlikeli bulanlardanım. Binaanaleyh, muayyen bâzı noktalarda müstebit bir inzibata mukabil çocuklarıma bir çok hususlarda tam bir serbesti verdim. Esasen kalabalık bir aile muhiti kadar ahlâkı teşkil ve takviye eden âmil tasavvur edilemez. Titizlik, yaramazlık, bilhassa hodbinlik yalnız büyüyen

çocuklara mahsustur. Bir kaç çift gözün takdir ve ya tenkîdi altında yapılan şeyler daima evelce düşünülüp tartılır, ve sevilen kardeşlere yaranmak arzusu bâzan vicdan borcu yerine geçer.

Evimizde mutlak bir kaide vardı: Kabahat ne kadar büyük olursa olsun iytiraf edilince aff edilecek ve mücrim ceza görmeyecek. Bu suretle altı çocuğumun hiç birinden bir defacık yalan işitmemiş olmaklığım zann ederim ki bu usulün müdafaası için başka söze hacet brakmaz.

On beş yaşına kadar kitaplarını teftiş ettikten sonra kızlarımı diledikleri kitabı intihapta ve okumakta serbest braktım.

Altı çocuklu bir kadın hayatının az çok eğlenceden mahrum geçeceği hakkındaki bir söze verdiğim cevap pek doğrudur: «Akşam üzeri, çocukların mektepten geleceği zamana tesadüf ettiği için bir kaç çay ve briç kaçırmak, temiz yetişmiş evlatlara sahip olmak saadeti yanında kale almağa bile değmez.» Her şeyde sözümüzün ve kararımızın isabetinden emin olan çocuklarımız hiç bir zaman beraber gitmek veya evde yalnız kalmamak için arkamızdan ağlamadı.

Çok ehemmiyetle intihab ettiğimiz hocaların da elbet kızlarımızı muvaffakîyetle büyütmekte bize mühim yardımları dokunmuştur.

Babalar kızlarının büyüdüğünün farkına varmaz ve onlara hep çocuk gözü ile bakarlar. Büyük kızlarımızdan ikisini ilk defa olarak baloya götürmek üzere giydirip salona indiğim zaman babaları tâbiri mahsusu veçhile ifrit kesildi. Bin türlü sitem ederek benden böyle bir hareketi ümid etmediğini, dünkü çocukların böyle münasebetsiz bir kîyafette âleme teşhir edilemeyeceğini söyledi. Sabırla dinledim ve sükûnetle «kızlarımızın yaşında iken benim evli ve çocuk sahibi olduğumu» hatırlattım. Nihayet, mağlub olan her erkek gibi cepheyi değiştirdi, hiç olmazsa kendi re'yi alınmak iycab ettiğini ileri sürdü. Halbuki bu akşam giyilen tuvaletler için hemen bir aydır kendisinden para alınmış; yanında renk ve kumaş münakaşaları geçmişti.

Anlaşılan, bey babanın iytiraz ettiği cihet elbise ve teferruat hususunda değil, asıl büyümek, çocukluktan kadınlığa intikal etmek için kendisinden müsaade alınmamasında idi. Ne ise buraları annelerin vezaifi cümlesindedir. Babanın gururunu kırmadan ve kızı şımartmadan bunu başarmak oldukça ince bir iştir.

Kızlar evlilik çağına girince ufak tefek kalb maceralarının vukuunu derpiş etmek zarureti vardır. «Kızım bana her derdini anlatır» deyen anne ya kendini ya muhatabını aldatmağa çalışandır. Bir kız annnesiyle bir dereceye kadar dertleşebilir. Zaten başka türlüsünü tasavuur etmek kızın kadınlığını inkâr etmektir. En mahrem hissiyatının ülviyetini hattâ annesi de olsa insan kimse ile paylaşamaz. Elverir ki ana evlat arasındaki samimiyet ciddi ahvalde ana nasihatine müracaatı têmin eder şekilde bulunsun. Çocukların iytimadını kazanmanın mühim bir sırrı da tasvib edilmeyen şeylerin hemen tenkît edilmeyip, bir inat veya iytimatsızlık uyandırmaktan içtinab ederek, sonradan yavaş yavaş,—belli etmeden—kendi fikrini kabul ettirmektir. Ben de böyle yaptım ve nadim değilim. Kızlarımızın tahsil devresini ikmal ettikçe bir sene istirahat ettikten sonra, şayet o sene içinde evlenmezlerse, kendilerine bir iş aramaları, ve kazançlarından bir nisbetiyle ev masrafına iştirâkleri gayet tabii bir hâl telakkî edildiğinden tahsillerine de o yolda ihtimam ettik.

Gerek kendi kızlarımla, gerekse evimize daima girip çıkan arkadaşlariyle yakından temasım bana genç kız tabiatı ve zihniyeti hakkında pek vazıh bir fikir vermiştir ki buna istinaden bu günkü genç kızları tenkît edenleri gayet haksız görüyorum. Dünya kuruldu kurulalı her anne mutlak kızına «Benim zamanımda bunlar olmadı,» sitemini etmiştir. Elbet olmamıştır. Fakat o zaman ile bu zaman arasındaki yegâne farkın, münhasıran kendi kızının halü hareketinden ibaret olduğunu farz etmek pek gülünç değil mi dir?

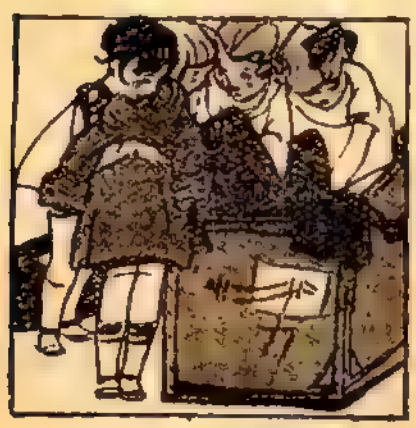

Sıhhat ve Güzellik

HER kadın güzel olmak ister. Bu onun sarih bir hakkı ve aynı zamanda vazifesidir. Gerek eldeki güzelliği muhafaza, gerekse yenisini halk etmek öyle zann edildiği kadar külfetli bir iş değildir. Güzellik için en mühim şart sihhattır. Bol hava, bol su, bol meyva, ve mûtedil idman... işte güzelliğin en büyük amilleri. Hemen denebilir ki dünyada çirkin kadın yoktur. Yalnız mârifet bunu arayıp bularak istifade etmesini bilmektir. Aynaya bakarken kendimizi müsamaha ve hüsnü niyetle değil amansiz bir düşman gözü ile süzmek, kusurları birer birer tesbit ederek çaresine bakmak lâzımdır. Ara sıra resmi vesikalar için enstantane resim çıkaran fotografçılara müracaat ederek bir kaç dakîka içinde teslim edilen resimlerden yaptırmak çok faidelidir. Göz alışıklığı ile artık fark edilmeyen en ince kusurları teferruatiyle meydana çıkarmak hususunda bu resimlerin uyarı yoktur. İsanın elindeki sermayeyi tamamiyle tahakkuk ettirmeden her hangi bir iş tutması ne kadar yanlış ise, kendinde güvenilecek veya utanılacak noktaları iyice bilmeden süse ve kendini beğendirmeğe kalkışması o derece yanlıştır. Evvela bu hususta musip bir fikir edinmeli, sonra iycab eden şeylerin çaresine bakılmalıdır. Bâzi sıhhi tedbirler vardır ki en mûtena tuvalet müstahzaratına muadil hattâ faîktir. Muntazam bir tagaddinin cilde verdiği düzgünlüğü, rahat bir uykunun göze têmin ettiği feri, banyo ve idmanın vücuda kazandırdığı hatları, krem, losyon ve masajla elde etmek mümkün değildir. Güzelliğini muhafaza etmek veya çirkinliğini gidermek isteyenlerin bu satırları ehemmiyetle telakkî etmelerini tavsiye ederiz.

Kış modasına uygun bir şapka

Tuvalet hakkında bir fikir

BUNDAN yirmi otuz sene evvel Avrupada ve hususiyle Paris de güzellik enstitüleleri yoktu. Her genç kadın kendi tecribesi ve bilgisi kadar tuvaletini yapar, cildinin ve çehresinin zarafetini ve tazeliğini muhafaza etmeye gayret ederdi. Fakat buna rağmen muvaffak olamazdı. Çünkü güzelleşmek san'atında çok cahildi. Günler geçtikçe susuz kalmış biçare çiçekler gibi ciltleri solup vaktinden evvel buruşuklarla dolardı. Bugün bu san'at fevkalade ilerlemiştir, güzellik enstitülerin de çirkinliğin

Elbise Kalıbının Târifi

Biçilişi:

ELBİSE için yüz kırk santim eninde kumaştan iki buçuk metre, jalo için de doksan santim eninde kumaştan otuz beş santim lâzımdır.

Eteğin önü ve arkası için aynı kalıp parçasını kullanmak iycab eder.

Kumaşı iki kat edip, katlanmış top ortasına, Resim 1 de gördüğünüz gibi, etek parçasının ortasını yerleştirin. Eteğin arkasını biçmek için resimde hatlarla gösterildiği veçhile, ön kalıp paaçasını tekrar yerleştirin. Kol kalıbını kumaşın boyuna düm düz koyun kemerin önündeki parçayı biçmek için, kalıbı iki misli daha büyük biçin. Sonra tekrar aynı kalıbı kol kapağı ve yaka için kullanın, kol kapağı parçasını ise on santim eninde kırk iki santim boyunda biçin. Şimdi kumaşı enince açıp iki kenarını ortaya getirerek devşirin. Bu suretle katlanmış iki kanadın birinin üzerine ön bedeni, diğerinin üzerine arka bedeni koyarak biçin.

Kalıpların etrafında birer santim dikiş payı bırakılmıştır. Etek kenarında üç santim kıvrıntı payı vrdır.

Dikiliş:

Evvela eteğin dikişlerini dikip etek ucunu bastırarak bu parçayı hazır bulundurun.

Bedenin penslerini yapmak için umuzdaki işaretleri yan yana getirip, mail bir çizgi tâkîp ederek yedi buçuk santim kadar dikin. Sonra iyice ütüleyin. Sonra yan ve omuz dikişlerini dikin. Jalonun kenarına ya dantel dikin veya piko yaptırın. Jalonun üst kenarını ön yakaya dikin. Üstüne konacak kumaş parçasını ortasına dikin. Yakanın kenarlarını içine doğru kıvırarak, veref parça ile bastırın. Bedenin aşağı kısmını eteğin üst kısmına dikin. Kemer ve kol kapaklardaki parçaları yerleştirin, birer düğme takın.

tedavisi, tabiatın yaptığı noksanlıkların cerrahi ameliyatla tashihi kabil olmaktadır.

Şunu da zikr etmeyi unutmayalım ki podra yahut boya kullanarak güzelleşmek, yeni usullere göre, mânasız ve muvvakkat olduğu için bir tarafa brakılarak daha esaslı tedbirlere müracaat edilmekte ve gayet kat'i neticeler elde edilmekte dir.

Güzel bir çehre ve nazik bir cilt hepimizin sahip olmak istediği şeydir. Çehremize yakışan ve yakışmayan tuvaletleri bilmek, çehremizin ahengini bozan sebepleri görmek bir ilimdir. Giyinişin ve tuvaletin, bilhassa çehremizin eazibesini têminde büyük têsirleri vardır. Unutmamalıyız ki fena bir tuvalet güzel bir çehrenin bile revnakını soldurur.

Şapka Modelimiz

Bu ve bundan evvelki nushalarda tertib edilmeş olan kışlık şapka patronunu tatbîk edemeyen kari'lerimize bir kolaylık olarak meccanen prova yapmayı Matmazel Greta deruhte etmiştir; diğer modeller hakkında da arzu edilen mâlumatı vermeye âmededir. Matmazel Greta Tepebaşında LALA lokantası karşısında Hidayet apartmanının birinci katındaki şapka salonunda bulunur.

KIŞ MO

1 2 3

1.— Yünlü robmanto. Eteğindeki pli şekli endamı bilhassa güzel gösterir. Pelerinin üzerine dönen san'atlice çizilmiş yakasiyle gayet kibar bir sokak elbisesi teşkil ediyor.

2.— Bej krep jorjet bir bluz. Bu tarz üstten giyilen bluzlar şimdi en son modadır. Dantel jalosu ve kollarındaki dantelle gayet ağır bir bluzdur.

3.— Koyu renk krep satenden yapılmış olan bu bluzun öünündeki orijinal hatlı plastron açık renk krep jorjettendir,

DALARI

4 5

6

4.— Bu bluz üstü benekli koyu renk şifon-kadifeden yapılmıştır. Önünde çapraz kavuşan parçalariyle yenilik ve zerafet gösteriyor.

5.— Açık renk krep satenden bu kış çok makbul olan yeni tarz üstten giyilen bluzlardan bir tane daha. Önündeki enteresan jalonun kenarları gayet zarif bir tarzda işlenmiştir.

6.— Bu elbisenin gayrı-muntazam kibar hatları bir çok güzel elbiseler arasında temayüz eder. Vücudun etrafına dolanan etek endamı çok güzel gösterir. Süs olarak sol tarafındaki toka ve sağ omuzundaki çiçeklerden başka üzerinde hiç bir şek yoktur.

Şen Çocuklar

Ali ve kardeşleri şimdi bir telgraf aldılar. Bu telgrafta amcaları, yıl başında gelmek hususundaki va'dini iyfa edemeceğini bildiriyor. Bu haber, çocukların neş'esini kaçırdı.

Üzüntüden kurtulmak ve biraz eylenmek için teyzelerinin evine gitmeyi düşündüler. Bu karlı havada sıcak ahırdan ayrılmak istemeyen sıska ve yorgun bir atı zorla kızağa koştular ve nevalelerini bir sepete doldurarak köpeklerini de yanlarına alıp yola çıktılar.

Teyzeleri ve onun güzel papağanı bu ziyaretten çok memnun oldular. Çocukları içeriye dâvet ettiler. Hepsi de bu dâveti sevinçle karşıladı, fakat at, içeriye girmek istemeyordu. Bunun için onlar da geriye dönmeye mecbur oldular.

Sovuktan ve yorguluktan kulakları düşen, uyuşan atı canlandırmak için her tarafını karla uğuşturdular. Papağan da avaz avaza feryatlariyle onlara yardım ediyordu. At biraz sonra canlandı ve kızağı dört nala yokuş aşağı sürüklemeye başladı.

Va'dini iyfa için her işini brakan amcaları geldiği vakit onları evde bulamayınca yollarda aramaya çıktı ve kızak, at bir tarafta, kendileri bir tarafta karlar içinde gömülen bu yaramazları toplayıncaya kadar başına hal geldi.

Londrada İran San'atı Kış Sergisinden

Bu bakır vazo (sebbu) en nefis nakı-larla tezyin edilmistir. 12nci asır âsarından

Kobalt ve siyah nakışlı bir çini destidir. Mavisi enfestir. Tarihi kayd olunmamıştır

ŞAHIN HAZNESİNDEN GÖNDERİLEN

Armudi sekilde, kobalt mavisi rengindedir. K'ifi yazıları ve zarif çiçekleri vardır. On üçüncü asırdan kalmadır

Yuvarlatılmış armudi şekilde olan bu ibrikte *rubi* rengi galiptir. On üçüncü asırdandır

1930 Senesinin En büyük hadiseleri

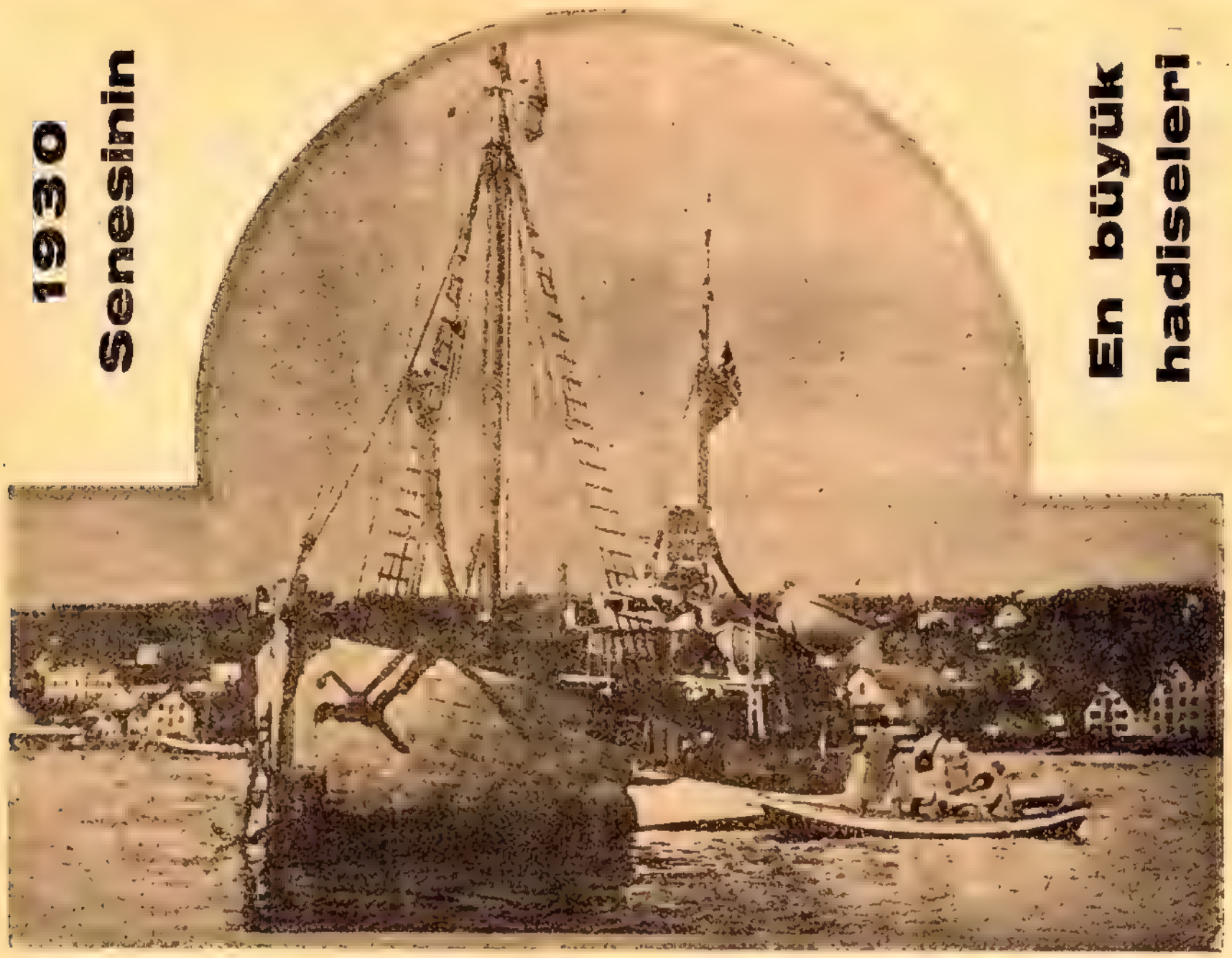

Andrenin cesedini eşya ve ruznamesini Norvece getiren *Bratvaag* vaporu

Jingle Bells

(35 inci sahifeden devam)

yük arabası geldi. Öyle ya. Nihayet at attır; bir işe yaramazsa başka bir hizmette kullanılır.

Jingle Bells in ruhu kırılmıştı. Gittikçe artan bir sür'atle iki yanından geçen evlere baktıkça lakayt bir surette göz kırpıyordu. Nihayet onların dönmesi, gözlerini kararttı da, büsbütün kapattı.

Araba boğa güreşlerinin yapıldığı meydanlığa gelip de kendisi içinden sürüklenerek çıkarılıncaya kadar bu vukuatın kendisini alakadar ettiğinin farkına varmamıştı. Hayvanlarla insanların sıcık kokuları hislerine nüfuz etmeyordu.

Fakat içeriye götürülürken Onu işitti. Musikî kaygısız, hain, bütün gözleri nefesiyle pırıldatan, bütün dudaklara kılıciyle değen kahkahalardan sızan kan gibi kalabalığın içinden geçti geldi.

Hareket etmek için veya çilekeş kızıl bir küre gibi boşlukta asılı duran güneşten gözlerini korumak için meydandaki adamlar kollarını kaldırdıkça yol yol kızıltılar mukabele ediyordu. Gök yüzünden seyelan eden mavi ziyadan taşkın heyecan dalgaları, kokular ve çığlıklar çekilip çekilip tekrar meydana çarpıyordu. Diş pırıltıları, kahkaha tarakaları, kılıçların tehlikeli carpışmaları bir ölüm kat'iyetiyle sinirleri iğneleyordu.

Kan, musikî ve kalabalık.

Gözünün önünde sıra sıra çehreler ve çırpınan eller havada dolaşan uğultu kadar bulanık, yığılı duruyordu.

Sırasını beklerken Jingle Bells in vücudunu bir titreme aldı. Arkasında o beş adamın reverans yaptıklarını his etti. Başlamadan evvel bir az daha beklenecekti. Önünde sanki tırnaklarını bilemek için toprağı eşeleyen boğayı görmedi bile.

Sevinçli bir kişneme ile Jingle Bells vals adımlariyle dönmeğe başladı.

Mahatma Gandi binlerce halka nutuk söylerken

Kapanan 1930 senesinin cihanşümul ehemmiyeti haiz hadiseleri:

1— Mahatma Gandinin Hindistanda idare ettiği gayrımusellah isyan.

2— Yirmi beş senelik araştırmalardan sonra keşf olunan Pluto Seyyaresi. Güneş manzumesinin bu doküzuncu a'zası güneşten 4 milyar mil uzaktadır.

3— İlk tayare çocuğu: Charles August Lindbergh in doğuşu.

4— Fransız tayarecileri Coste ile M. Bellont un, tevakküf etmeksizin, Atlantik Muhitini geçmesi.

5— Otuzüç sene evvel balonla ilk Kutup seyahatına çıkan Andre nin cesedi, eşyası ve ruznamesinin keşf olunması.

6— Cihanşümul iktisadi buhran (İstihsalin istihlâktan 25 % fazla olması).

7— Markoni nin 10,000 mil mesafeden elektrik lambalarını söndürmesi.

8— Türk-Yunan dostluğu.

9— Yugoslavyada mutlakiyetin iadesi.

25 senelik taharriyattan sonra keşf olunan Pluto seyyaresi

İlk Tayyare çocuğu: Charles August Lindberg

Tevfîk Rüştü Beyle Mülakat

(17 inci sahifeden devam)

ketini takdir ederek, tefsire ve fena te'sire mütehammil, ağzından tek söz çıkarmamak lüzumunu bir an dikkatten dur tutmayor. Bâzan başını koltuğa dayayarak, daima asi durdukları halde bu sefer yatkın gördüğüm seyrek saçlarını arada bir okşayarak, ve mütemadiyen burnunun ucuna inen bağa gözlüklerini düzelterek ve iterek, suallerime çok vazıh ve etraflı cevaplar verdi.

İlk sualim:

— Cemiyeti-Akvama Türkiyenin girmesi yakın veya uzak bir âtide mümkün ve mütasavver midir?

— Cemiyeti-Akvam müessesesine karşı daima sempatik bulunduk, ve Cemiyeti-Akvam fikri bize çok uygun gelen bir şeydir. Ancak Büyük meclis huzurunda geçen sene iyzah etmiş olduğum gibi, Türkiyenin az veya çok bir taahhüdü istilzam edebilen her hangi beynelmilel bir müesseseye iştiraki, kendisine müsavi muamelenin te'miniyle mümkündür, ve Türkiye kuvvetlerinin sevk ve idaresinde söz sahibi olabilmek ancak Büyük Millet Meclisi huzurunda mes'ul olanlara âittir. Görüyorsunuz ki, bu iytibarla Türkiye teşkilatı-esasiyesinin ve coğrafi vaz'iyetinin istilzam ettiği hususlar te'min edilinceye kadar, Cemiyeti-Akvam müessesesine dahil olmak için intizar etmek vaz'iyetindeyiz. Bununla beraber, siyasetinin esaslı mihveri sulha istinad eden Cumhuriyet hukûmeti, bu gayeye ma'tuf bilumum teşebbüsatta ve milletlerin refahını istihdaf eden müzakeratta Cemiyeti-Akvam müessesesiyle, kendisi da'vet edildikçe memnuniyetle teşriki mesaiye şitap etmektedir. Her defa Cenevreye gittiğimde olduğu gibi bu defa da Cemiyeti-Akvamın muktedir kâtibi-umumisini bilhassa ziyaret ettim. Türkiyenin ta'kîb ettiği sulh politikasından dolayı ve son Türk-Yunan kat'i iytilafı münasebetiyle şahsımda Türkiye cümhuriyetini tebrik etti. Kendisiyle münasebatımız samimidir.

İkinci sualim şu idi:

— Balkan ittihadı hakında ne düşünüyorsunuz ve bu ittihadı ne şekilde tasavvur buyuruyorsunuz?

— Balkanlılar arasında bir âhenk ve mukarenetin husulü şüphesiz eyi bir şeydir. Bu iş şimdilik gayrı resmi mahafilin teşebbüsleri sahasındadır. Atinada başlayan, önümüzdeki sene Istanbülda in'ikad edecek olan bu konferanslar, Balkanlılar arasındaki havanın eyileşmesine çok yardım ediyor. Hemen şurasını tasrih etmeliyim ki, Balkan anlaşması demek evvel emirde Yugoslavya ile Bulgaristan arasındaki işlerin düzelmesi demektir. Çünkü Balkanlılar arasında bunun haricindeki işler ya hall olunmuş veya hall edilmek üzere bulunmuştur. Türkiyenin hepsiyle münasebeti eyidir. Bunlardan Yunanistanla ve Bulgaristanla olan hususi muahedelere bağlı mukarenetler artık her kesin ma'lûmudur. Yalnız şurasını da hatırlatmak mecmuriyetindeyim ki, Türkiyenin Balkanlarda olduğu gibi bilhassa Akdenizde ve karadenizde ve hudutları itibariyle Garbi Asyada ihmal edilmeyecek bir çok menfaatleri vardır. Belki az çok farklı olmak üzere diğer Balkanlıların da Balkan haricinde bu gibi menfaatleri vardır. Balkanlar ve Akdenizde Yunanlılarla nasıl menfaatlerimiz tev'em ise kezalik Balkanlar ve karadenizde Bulgaristanla da onun gibidir. Görülüyor ki, Balkanlılar arasında bir *détente* te'mini safhası nakadar kolaysa bunu büyük *entente* derecelerine götürebilmek, bir az evvel Türkiye için bahs ettiğim menfaatlerle olduğu gibi Balkanları ihata eden büyük devletlerle münasebat ve onlarla olan menfaatler noktai nazarlarını da, ehemmiyetle göz önünde tutarak çalışılmak iytibariyle zemanı ve haylı mesaiyi

istilzam eden ayrı bir safhadır. Her halde bu vadideki gayretleri daima teşci' etmeliyiz.

Üçüncü sualim şu oldu:

— Bir çok Avrupa gazeteleri betbin düşüncelere ma'kes olmakta, günün birinde Fransa ile Almanya, İtalya ile Fransa ve daha başka devletler arasında harp çıkması ihtimallerinden bahs etmektedirler. Zatı âliniz sulhün uzun seneler için ve hattâ tamamen tehlikeden masun bulunduğuna kail misiniz?

Her Hariciye vekilini sıkacak olan bu suali sorduktan sonra, tecessüsle yüzüne baktım, ve bu hututu gayrı muntazam olmakla beraber sevimli yüzde yeni işmi'zazlar aradım. Bu yüz değişmedi, sade cevap daha geç geldi, daha ağır ağır verildi ve baş daha uzun bir müddet koltuğa dayalı kaldı:

— İçinde bulunduğumuz medeni şerait, görülen tehlikeyi gidermek imkânına maliktir. Bu iytibarla, ufukta tehlike hiss edilmesi beni daha nikbin eder. Kâfi ki sulh mütemadiyen cebr ve ikrah edilmemeli ve lüzumlu lüzumsuz sarsılmamalıdır. O her kesin istifadesine açık inkişaf ve eyilik kaynağı kalmalıdır. Bu asırda muhayyel hiç bir zafer bir sulh devrinin eyiliklerini bahş edemez ve edememiştir. Dünyanın içinde bulunduğu îktisadi buhran, insanların evhamını galiba dah çok büyültüyor. Türkiye evvela muhitinde ve sonra eli erişebildiği her yerde yalnız sulhün eyiliklerini müdafaa etmektedir. Bir de, kuvveti daima sulh tehlikesi göstermek doğru değildir. Za'f da bu bahste şikâyet edilmesi lazım gelen bir şeydir. Binaenalyh, tehlike, kuvvetler ve şerait arasındaki âhengi tanzim ettikçe ve zaifler kuvvetlendikçe azalır. Bu iytibarla sulhü isteyen milletlerin her sahada kendilerini durmadan kuvvetlendirmelerini faideli bulurum. *Ancak bununla milletler arasındaki sulh için tehlike olan silahlanma yarışında hudutsuz devamı müdafaa edeceğimi tabii hatırınıza getirmezsiniz.*

Bu üç sualden sonra Tevfîk Rüştü beye bir iki bahs hakkında daha ma'lümat lutf etmesini rica ettim. Ricalarımdan biri seyahatine âit intiba'ları idi. Gazetecelik ettiklerini bilmeyorsam da, tıpkı bir gazeteci gibi düşünerek:

—Bu intiba'ları yevmi gazete muharrirlerine anlatmıştım. Bir daha söylersem, başkalarını tekrar etmiş olursunuz, dediler, ve bundan sonraki bir sualime karşı da, ilerde bir başka mülâkatta bu mesele hakkında ve daha başka bahsilere dair bana izahat vereceklerini ve zaten şimdi bundan da bahs edersem yazımın pek uzayacağını, karie pek uzun yazılar okutmak istemenin de doğru ve ihtiyatlı bir hareket olmayacağını bilmukabele ve mütebessimane söylediler. Yakında yeni bir Avrupa seyyahatine çıkmanın mutasavver ve mümkün olup olmadığı hakkındaki sualime (Hayır) cevabını aldıktan sonra, kîymetli dakîkalarını işgal etmeme müsaadesinden dolayı kendisine teşekkür ettim, dışarı çıkınca gürdüm ki saat onu geçmiş. Tevfîk Rüştü beyin yanında bir saatten de fazla kalmışım. Ve mülâkat esnasında bir iki müdürün bâzı evrakı müstashiben gelip benden sonra tekrar görüşmeleri kararlaşmış olduğu için, kendisinin bir az da rahatsız olduğu halde, belki on bire ve hattâ gece yarısına kadar, anladım ki, makamında kalması iycab edecek. Makalemi daha uzatmamak hakkındaki tavsiye ve endişelere, o zaman gazetecilik sahasındaki mülahazalardan başka sebepler buldum, bu sebeplere hak vermek zaruretinde kalırken de, Hariciye vekilimizin siyasi nezaket ve zarafetini takdir ettim.

[Derc ettiğimiz resim Foto-Franse tarafından çekilmiştir.]

Bir Aile Efradı gibi

53 üncü sahifeden devam

supe tertib edildiğini ve kimsenin üzülmemesini, dünyada en tabii bir şeyden bahs eder gibi sükûnetle anlattı. Kaptan susunca Zehra Hanımın sesi işidildi: «Hay Allah razı olsun ki şu iyzahatı verdi. Nafile merak edecektik. Haydi bakalım oyunumuza devam edelim. Nerede idik ayol?»

Her kes onun isrini ta'kîb etti. Ortada her şey tabii bir hâl aldı. Zehra Hanım oyun arkadaşlarını arttırmak, masası etrafındaki halkayı genişletmek isteyordu. Veli dayı dediği zata hitab etti. Red edileceğinden emin olarak bakan Berter sabık sefirin memnun görünerek aralarına katıldığına hayretle şahit oldu. Zehra hanım iki masayı birleştirmeyi teklif edip daha fazla oyuncu toplamak üzere salonu dolaşmağa başlayınca Arif yerinden fırlayarak kolunu uzattı ve refakatinin kabulünü rica etti. Berter in önünden geçerken bir aralık göz göze geldiler. Arifinkilerde «Böyle bir zamanda zavallı kadını ortada brakamazdım ya,» der gibi bir mâna vardı.

Supe zamanına kadar pek güzel vakît geçirildi. Zehra hanım bir aralık «Çocuklar, fazla yorulmak istemeyen benim gibi yapsın. Ben gözlerimi kapayorum işte. Şekerleme isteyen yok mu?» diye her kesi teşvîk etti ve hakîkaten gözlerini kapayıp daldı. Vahit bey sadık bir bekçi köpeği gibi zevcesinin yanına yerleşti. Şen şişman efendi herkese yastık, yelpaze taşıyor, şakalarla yanındakileri güldürmeğe çalışıyordu. İki kız çoçuklardan biri uyanıp titizlenince sabık sefir onu kucağına çekerek uzun bir hikâye ile oyaladı. Annesi hiç bir şey görmeyen, dalgın, boş gözlerlerle odanın bir köşesine bakıyordu. Daima yanında bulunan genç adam meydanda yoktu. Koca salonun içinde bir samimiyet ve arkadaşlık havası esiyordu. Her kes birbirinin nasıl gönlünü alıp endişesini unutturacağını bilmeyordu. Nihayet şu muhtelif adamlar tehlike karşısında ciddden kardaş olmuşlardı. Ortada büyük bir aile vardı, işte o kadar. Berter nihayet kendi nazariyesinin tahakkukunu işaret etmek üzere Arife döndüğü zazaman onu genç bir kadının çantasını yerleştirmeğe yardım eder gördü. O işini bitirince Bertere dönerek kamarasından bir şey isteyip istemediğini sordu. Berter gülerek para ve elmaslarının üstünde olduğu, esvaplarının mutlak aşağıda is koktukları, binaenaleyh onlardan artık havesi kaçtığı cevabını verirken esasen tehlike anında hiç kimsenin yük taşımasına müsaade edilmeyeceğini de düşüünyordu. Biraz sonra Arif elinde Berterin kürk mantosiyle geldi ve kulağına «Şayet tahlisiye kayıklarına ihtiyaç görülürse bari üşümezsin, Berter,» dedi. Gûya her zaman böyle yaparmış gibi ismi ile hitab ediyor ve Berter de bunu tabii buluyordu. Korkmadıklarını söyleyerek birbirini tatmin ettiler.

Öteki vapurun sabahtan evvel yetişeceği muhakkaktı. Berter hâlâ bir köşede düşünen güzel kadının yanına gitti. Bir vapurun tam sür'atle imdatlarına geldiğini anlattı. Kadın anlamayan gözlerle baktı ve sonra: «Ah, evet, ben zaten korkmayorum,» deyişinden daha bir şeyler söyleyeceğini tahmin eden Berter bekledi. Genç kadın devam etti: «Reşidin halini görseniz. Hiç erkek değilmiş yukarda parmaklığa sarılmış tir tir titreyor. Ben bu adamı nasıl sevmişim allahım!» Berter kimden bahs edildiğini anlamıştı. Bir şey demiş olmak için hep az çok telaş ettiklerini söyleyecek oldu, kadın çoştu:

— Kocam olsa korkarmı idi hiç? Ah evet, sizi tanımayorum. Fakat birisiyle derlteşmezsem çatlayacağım. Benim o kadar mert bir kocam vardır ki. Saf, temiz adam. Benden ve evlatlarından başka kimseyi düşünmez. Benim Reşide alâkamı görünce evvela nasihat etti. Baktı ki ben ayrılmakta ısrar ediyorum. Bir şart koydu. Annem, çocuklarım ve Reşit, hep beraber seyahate çıkıp bir ay beraber yaşayacağız, eğer avdette fıkrimde sabit isem o da talâka razı olacak. Eğer bu kazadan sağ çıkarsam kocamın gidip ellerini öperek affını dileyeceğim. Erkeğin ne demek olduğunu şimdi anladım.»

Başını Berterin omuzuna dayayarak ağlamağa başladı. O da onun saçlarını okşayor, aldığı dersin kendisi hakkında belki hayırlı oldnğunu söyleyerek ümit ve teselli veriyordu. Arif biraz piyanoya oturdu, her kes onu dinleyerek yeniden biraz dalar gibi oldular. Yeni evliler bermûtat el ele, göz göze bir köşeye şinmiş, dünyayı unutmuşlardı. Genç bir kaptan salon kapısını açtı ve « Kocaman bir vapur manzarası görerek sevinmek isteyenler beni tâkîp etsin. Yaklaşıyoruz» dedi.

***

AVDET sakinane geçti. Kazazedelerin aileleri telgrafla haberdar edilmiş rıhtımda bekleyorlardı. Vapurdan çıkanların kıyafeti pek sefil idi. Bütün bagajlar öteki vapurda yanmış günlerce değişmeyen bu çamaşır ve elbiseler hazin bir manzara almıştı. Arkadaşlarına veda' ederek rıhtıma atlayan Berter Arife dönerek gözleriyle bir şey mi sordu ne oldu, Arif iki elini birden uzatarak ve gözleri yaşlı haykırdı:

— Hakkın varmış. Ne de olsa nihayet hep kardeş, her bir aile efradıyız.

İlim ve Fen Âleminde Nereye Doğru Gidiyoruz ?

40 ıncı sahifeden devam

men duruyor. Bir a'ma grupunun önlerindeki kitap kendilerine otomatik bir surette okuyor. Bir tren tehlike işaretlerini geçer geçmez gaipten gelen esrarengiz bir el frenlere sarılıyor, ve treni durduruyor. Bütün bunları elektrikli göz yapıyor. Bu göz bizim gıdalarımızı teftiş edecek, bir kalabalığın adedini, paramızı sayacak, kalp paraları iade edecek ve bankaları ve evlerimizi hırsızlardan muhafaza edecek ve daha binlerce faideli işler yapacak. Bu aletsiz televizyon yapmak, keza telsizle resim mektup ve harita nakl etmek mümkün olamazdı.

«Bu alet nedir? Radyo lambalarına benzeyen küçük bir cam ampulünden ibaret olan bu aletin içine potasyum sürülmüştür. Bir pencereden bu potasyum tabakasına bir ziya aks ettiği zaman bu tabakadan elektronlar intişar ederler ve bunlar şişenin içinde bir elektrik cereyanı vücuda getirir ve karşısındaki bir kafes içinden hariçteki bir devreye sevk edilir. Foto-elektrik ampulü tıpkı bir elektrik anahtarına benzer. Üzerine düşen ziyanın şiddeti o ampulde o şiddetle mütenasip bir elektrik cereyanı vücuda getirir. Mesela böyle bir ampulü bir bankaya yerleştirelim ve tellerini de uzakta bir polis merkezindeki tehlike ziline bağlayalım. *Bankada tavandan bu pile bir ziya hüzmesi verelim. Burada gezen bir hırsız bu ziya hüzmesini geçer geçmez kendi ma'lûmatı olmaksızın polis merkezindeki çan ampuldeki elektrik cereyanının şiddetinin değişmesiyle çalar ve polise haber verir.*

«Nevyorkta bir büyük satış mağazasına giren ehalinin adedini saymak için bu alet kullanıldı. Girilen kapının üzerinden bir ziya hüzmesi aşağıya doğru tevcih edildi ve mağazaya giren her kes bu ziyayı kat' etti. Bu alet bir zili çalacağına bu sefer bir otomatik sayma makinenini işletti.

«Benzinle dolu tayyarelerin bulunduğu bir tayyare hangarında bir yangın çıkmıştı. Alev çıkar çıkmaz bir çok borulardan su hücum etti ve yangını söndürdü. Alev binadaki küçük elektrikli gözleri hali harekete getirmişti ve bunlar da su musluklarını açmışlardı.

«Bâzı fabrikalarda bacadan çıkan duman siyahlaştı mı bir işaret zili çalar ve ateşçiyi haberdar eder, çünkü duman bir elektrikli göze düşen ziyaya mani' olur ve işareti işletir. Foto-elektrik ampulleri Nevyorkta Hudson nehri altında yeni yapılan Holand tünelinden geçen otomobilleri saymak ve yarışta hangi beygirin kazandığını tâyin etmek, meyveleri ve sigaraları seçmek ve fabrika ve laboratuarlarda daha bir çok işler yapmak için kullanılmaktadır.

«Bütün bunlar insanın elektronların hareketini idare etmeye muvaffak olmasından vücuda gelmiştir. Bu elektronlar, potasyum veya diğer ziyadan müteessir tabakaların üzerine ziya düştüğü zaman bu tabakadan dışarı fırlamaktadır. Bugün röntken şuaı ile elektronları gıdaların içine saplamak ve bu suretle vitaminleştirmek mümkün oluyor. Katod şuaı ile sentetik bir surette hazırlanan gıdaya hayat verebiliyoruz. *Bir gün gelecek ki her kes yiyeceğini bir çiftlikten değil bir fabrikadan alacaktır. Buna şimdi inanmak tabii güçtür. Fakat niçin?*

«Şimdiye kadar böcekler bize ipek yapıyordu. Şimdi ise biz ipeği kendimiz yapıyoruz.»

«Elektriğin istîkbalde daha neler yapabileceğini söylemeye cesaret edemeyorum. Biz daima bir istikamette artık başka malûmat elde edemeyeceğimizi sanmak hatasında bulunuyoruz. Keşifler ve ihtira'lar hiç bir şeyin nihayeti değildir. Bunlar yeni malûmat elde etmek tçin, yeni işe başlamak noktalarıdır. İlmin daima gerisinde kalan insana nispetle ilerlemedik demek istemeyorum. Evet terakkî ettik. Eski zamanlarda erkek kadın yalnız mübrem ihtiyaçlarını tatmin için, yemek ve yatmak için çalışıyorlardı. Şimdi ise öyle değil. Bugün çalışmağa bizi icbar eden mesele yine karnımızı doyurmak mecburiyeti olabilir. Fakat ben şuna eminim ki biz daha fazla dimag ve hatta ruh ihtiyaçlarımızı tatmin için çalışıyoruz.

İlim, gayesine doğru ilerleyor. Önümüzdeki hakîykatler güzellikleri ve yükseklikleriyle gözlerimizi kamaştıracak derecede parlayor. Hakîykaten bu dünya bir hakîykatler âlemidir.

Fakat henüz meyvelerini hakkîyle tatmaya başlayamadık.

ABONE ŞERAİTİ
(Posta ücreti dahil)
Türkiye için:
Seneliği 6 lira
Altı aylığı 3 lira
Ec. Memleketler için
Seneliği 4 dolar

MUHİT

Resimli Aylık Aile Mecmuası

Baş Muharrir: AHMET CEVAT

Adres : *Dilsizzade Hanı, No. 1—2*

Telefon : İstanbul, 4118

Her nüshada: bir elbise kalıbı ve metin harici renkli tablo bulunur.

Fihrist

	Muharriri	Sahifesi
Memlekete Dair:		
Tek Fırka Çok Fırka Münakaşası	*Ahmet Cevat*	1
Tevfik Rüştü Beyle Mülakat	*Nahit Sırrı*	17 ve 76
Erciyişe Doğru (III)	*Ekrem Vecdet*	46
Türkiye İş Bankası (Telhisen Türk Yurdundan)		58
Edebiyat, San'at, Lisan:		
Namık Kemale Muhabbet ve Hürmet	*Abdulhak Şinasi*	6
Seyahat Edebiyatı	*Vasfi Mahir*	14
Musahip Zade Celal B.	*Yaşar Nabi*	20
Henry Bataille	*İzzet Melih*	22
Nobel Edebiyat Mükâfatı		25
İmlamıza Dair	*Ahmet Cevat*	30
Hikâye ve Tiyatro:		
Gayet Sade	*Müderris Ali Ekrem*	18
Mülazın Golightlinin Tevkîfi	*Rudyard Kipling*	26
Jingle Bells (1)	*Rada Bercovici*	34 ve 74
Otuz Sene Sonra Açılan Gözler (Hakîkî hikâye)	*Frank Fish*	42
Bir Aile Efradı Gibi (3)	*J. W. Tompkins*	50 ve 78
Altı Kızımızı Nasıl Büyüttük (4)		66
Tefrika:		
Monna Vanna	*M. Maeterlinck*	61
Şiirler ve Nesirler:		
İstanbuldan Parçalar	*Kenan Hulusi*	10
Genç Tahassüsler		
Son bahar	*Vahdet Gültekin*	11
Yağmur Altında	» »	»
Uykusuzluk	*Cahit Sıtkı*	11
Hatıra	*Mustafa Necip*	»
Gece Olurken	*Emin Halil*	»
Fransız Şi'ri	*Y. Nabi*	16
Plevne	*Sabri Esat*	19
Fıratla Hasbiha	*Fikret*	29
Dalgalar	*Celal Tekin*	31
Mehmetçiğe.— Köylüye	*Fevziye Aptulhak*	32
Köyümde Kış	*Cezmi Tahir*	45
Çeşme	*Mustafa Necip*	55
Düşünce ve Duygu Çiçekleri		
Kahraman	*René Quinton*	12
Papağan	*Ovide*	13
Güneşin Sarayı	*Ovide*	13
Fen Âleminde:		
Nereye Doğru Gidiyoruz (5)	*Hasan Halet*	36 ve 79
Müteferrik:		
Arap Atı (6)		33
Persefon (Kitabiyat)	*Salih Zeki*	41
Uykuyu Kaçıran Şeyler (7)		48
Uçmayı Öğrenmek İçin (8)		54
Hititlerin San'atından Numuneler (9)		56
Rusyanın Amerikanlaşması (10)		65
Sıhhat ve Güzellik		68
Moda		70
Şen Çoçuklar (11)		72
Londra İran Sergisinden (12)		73
1930 Senesinin en Büyük Hadiseleri (13)		74

(1) *Pictorial Review* (2) *American Magazine* (13) *American Magazine* (3) *Ladies H. Journal* (4) *Women H. Companion*
(5) *Popular Science* (6) *Popular Science* (7) *Readers Digest* (8) *Popular Science* (9) *Sphere* (10) *Sphere* (12) *Sphere*
(11) *Child's Magazine. Kapaktaki resim McClelland Barclay tarafından. Metn harici levhalar Das Magazin den.*

İmtiyaz Sahibi ve Mes'ul Müdür: AHMET CEVAT

Selamet Matbaası